LATVIA
Latvian Newspaper
Nr. 19 (463), March 7, 1951
Publisher: Jānis Niedra, Augustdorf b. Detmold, Lager, Bl. 9—7, Phone Augustdorf 02.
Printer: Weilheimer Druckerei, G. m. b. H., Weilheim, Obb.
Editorial Office: Grafenaschau, Obb., Lager.
Published twice weekly.
Circulation 11.000.
Sponsor — International Refugee Organization.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 19 (463)
Trešdien, 1951. g. 7. martā
Iznāk trešdienās un sestdienās. Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: Maksis Čulītis, galv. red. vietn. V. Lesiņš. Redaktori: G. Grīnbergs, P. Klāns, E. Miesnieks, L. Švarcs. Apgāda saimniecības vadītājs P. Balodis. Apgāda un redakcijas adrese: (13b) Grafenaschau, Obb., Lager. ASV redakc. vad.: A. Klāvsons, 319 N, 22nd Ave W, Duluth, Minn., USA. Austrālijas redakc. vad.: A. Šmits, 21, Linden Avenue, Wendouree, Ballarat, Vic., Australia.

Latvijas atjaunošanai, tautas un tās kultūras saglabāšanai

Amerikas latviešu apvienības dibināšanas kongress

Sūtnis J. Feldmanis pirmais ALA goda priekšsēdis

MŪSU SPECIĀLKORESPONDENTA ZIŅOJUMS NO VAŠINGTONAS

Vašingtona (vk). — Kā jau īsumā ziņojām, 24. februārī Vašingtonā sanāca Amerikas latviešu apvienības dibināšanas kongress, kurā bija ieradušies 114 latviešu organizāciju, draudžu un kopu delegāti no ASV austrumu un rietumu štatiem. Kongresu atklāja un vadīja sūtnis J. Feldmanis, ko vienprātīgi ievēlēja arī par pirmo ALA goda priekšsēdi. Kongress pieņēma jaunās apvienības statūtus, ievēlēja apvienības centrālo valdi un revīzijas komisiju un noteica apvienības darbības vadlīnijas.

Svinīgi dekorētajā Pīrsa zālē pulcējās delegāti un viesi — kā vecie, tā jaunie latvieši, — lai apvienotos kopējā latviešu pārstāvībā, kas, tāpat kā mūsu centrālās organizācijas Vācijā, Zviedrijā, Anglijā, Kanadā uc. zemēs, savu misiju saskata cīņā par Latvijas republikas atjaunošanu, latviešu tautas dzīvā spēka un latviskās dvēseles saglabāšanu, latviskās kultūras kopšanu un attīstīšanu.

Kongresā ieradās visi Latvijas sūtniecības darbinieki, ar sūtni J. Feldmani priekšgalā. No vecajiem ASV latviešiem bija redzami H. Lielnors, prof. P. Lejiņš jun., K. Karols, mācītāji O. Blūmītis un A. Klaupiks, A. Pinkulis uc. Jauno latviešu vidū Latvijas brīvvalsts darbinieki, karavīri, zinātnieki, mākslinieki, kā arī bij. Vācijas trimdas organizāciju un sabiedriskie darbinieki.

Kongresa ievadījumā svētrunu teica māc. A. Veinbergs, novēlot Dieva palīgu vienotajā cīņā par latviešu brīvību un dzīvību. Aizlūgumam sekoja ASV un Latvijas himna. Atklājot kongresu, sūtnis J. Feldmanis norādīja, ka kongresa sanākšana iekrīt zīmīgā dienā — Igaunijas valstssvētkos. Kongresa dalībnieki sumināja igauņu tautu un nosūtīja apsveikuma telegrammu Igaunijas diplomātiskajam pārstāvim Vašingtonā. Pateicoties par ASV sniegto palīdzību mūsu tautai, kongress nosūtīja telegrammu prezidentam Trumenam, uzsverot, ka ASV valdība un tauta uzņēmusi savā vidū komūnisma vajātos latviešus, dodot tiem patvērumu un darba iespējas. Līdz ar to Amerikas latvieši apsola darīt visu, lai vairotu šīs zemes labklājību, kā arī stiprinātu tās aizsardzību pret pasaules brīvības apdraudētāju.

No Kanadas LNAK vārdā kongresu rakstiski sveica prof. Fr. Gulbis, izsakot cerību, ka ALA kļūs par lielāko latviešu organizāciju pasaulē. Vēl sveicienus bija sūtījuši LNAK valdes priekšsēdis J. Kreicbergs, Lietuvas sūtnis Žadeikis, archibīskapa pārstāvis Kanadā A. Skrodelis un vairākas latviešu organizācijas un draudzes. Personīgi sveica DV centrālās valdes pārstāvis A. Līdacis un veco strēlnieku vārdā J. Goldmanis.

Savā atklāšanas runā J. Feldmanis ziņoja par ALA organizācijas komitejas darbību, izceldams organizāciju, draudžu un kopu aktīvo piedalīšanos, ko apliecina kuplais delegātu skaits. Apvienība nebūs grupu vai partiju, bet gan visu ASV latviešu kopēja lieta. Patiesā vienībā, čaklā un lietišķā darbā apvienība ieliks visus savus spēkus, lai sekmētu Latvijas brīvības atgūšanu, tautas saglabāšanu, grūtdieņu aprūpi un latviešu kultūras pasargāšanu. Bēgļu organizācijas Vācijā darījušas lielu un svētīgu darbu, sevišķi izglītības, aprūpes un informācijas laukā. Tagad mums, ASV latviešiem, šai virzienā jāsastrādā, mācoties no agrāk pielaistajām kļūdām. „Kā Latvijas sūtnis, es aizstāvu visas latviešu tautas un valsts intereses," teica J. Feldmanis. „Latvijas valsts pastāv, kaut arī tā okupēta, un mūsu brīvības diena nāks. Tādēļ strādāsim tai uzticībā un sirsnībā."

Pēc mandātu komisijas ziņojuma bija plašas debates par apvienības statūtiem, kur dažus papildinājumus uzdeva izdarīt valdei. Pēc statūtu pieņemšanas, sūtnis J. Feldmanis paziņoja, ka ASV latviešu apvienība nodibināta un tās sēdeklis ir Vašingtona. Kongresa delegātu pilnvaras ir spēkā uz gadu. Pēc apvienības nodibināšanas kongress nosūtīja sūtnim K. Zariņam Londonā apsveikumu, līdz ar paziņojumu, ka vienotais latviešu centrs ASV sācis darbu.

(Turpinājums 2. lpp.)

SĀKUSIES 4 VALSTU VICEMINISTRU SANĀKSME PARĪZĒ

Parīze (el). — Pirmdien Parīzē sākās ilgi gaidītā ārlietu viceministru sanāksme, kurai jāsagatavo darba plāns Vašingtonas četru valstu konferencei. Rietumvalstis — ASV, Lielbritānija un Francija vienojušās par šādu darba kārtību: 1. vispārējais bruņošanās stāvoklis pasaulē un eventuālā bruņošanās kontrole, 2. miera līgums ar Austriju un 3. Vācijas problēmas. Trīs rietumvalstu delegāciju vadītāji — Filips Džesups, Ernsts Dēviss un Aleksandrs Parodijs sastapās svētdien, lai saskaņotu rietumnieku viedokļus. Džezups preses pārstāvjiem paskaidrojis, ka ASV ir skeptiski noskaņotas par konferences iznākumu. No krieviem gaida nevis vārdus, bet darbus. Sagatavotāju konferences galvenā nozīme esot noskaidrot komūnistu nostāju un vēlmes.

Pad. savienība konferencei veltī lielu vērību; par to liecina plašais delegātu skaits, — 17 personu — kas Parīzē ieradušās ārlietu viceministra Gromiko vadībā. No pārējiem padomju delegātiem rietumu valstu diplomātiem labāk pazīstams bij. padomju sūtniecības Jugoslavijā lietvedis Nikolajs Kojevņikovs. Angļu delegāciju

(Turpinājums 8. lpp.)

Jaunas apcietināšanas Čechoslovakijā

Vai būs jāaiziet arī Gotvaldam un Zapotockim?

MARŠALS KOŅEVS GATAVOJAS KĻŪT PRĀGAS ROKOSOVSKIS

Prāgā (lg). — Labi informētas Prāgas aprindas ziņo, ka sakarā ar Klementisa organizēto sazvērestību apcietināti vēl vairāki augsti komūnistu funkcionāri. Sazvērestībā iejaukti aizsardzības viceministrs ģenerālmajors Bedrichs Raicins un ārlietu viceministrs Arturs Londons. Viņi abi kopš kāda laika Prāgā vairs neesot manīti. Apcietināti arī desmit atbildīgi komūnistu partijas centrālkomitejas locekļi, četri lielāku kompartijas rajonu sekretāri un septiņi agrākās pusautonomās slovaku valdības locekļi, kas visi iejaukti Klementisa „spiegošanas aferā".

Tuvākajos mēnešos sagaida plašāku apcietināšanas akciju zemāko partijas funkcionāru vidū. Kaut arī pašreizējais ministru prezidents Gotvalds nule saņēmis jaunu augstu atzinības zīmi, kas it kā liecinātu par viņa šķietami drošajām pozicijām Kremlī, labi informētā Sunday Chronicle līdzstrādnieks ziņo, ka tuvākajā laikā sagaidāma arī paša Gotvalda, tāpat ministru prezidenta Zapotocka, tieslietu ministra Kopecka un iekšlietu ministra Noseka atcelšana no amata. Viņiem visiem, bet it īpaši iekšlietu ministram Nosekam pārmet nesekmību Maskavas ultimāta izpildē, kurā viņiem bija uzdots mēneša laikā likvidēt zemē titoismu un partizānu kustību, vai atteikties no amata.

Par drošākajiem kandidātiem ministru prezidenta amatam pēc iespējamās Gotvalda atkāpšanās min tagadējo viceprezidentu Fīrlengeru un izglītības ministru Nejedeliju, kamēr par aizsardzības ministru sagaida ieceļam maršalu Koņevu, — gluži tāpat, kā savā laikā maršals Rokosovskis kļuva Polijas aizsardzības ministrs.

Labi informētas Prāgas aprindas ziņo, ka Austrumslovakijā ieradušās vismaz 4 padomju divīzijas, lai apspiestu pretkomūnistisko pagrīdes kustību un nacionālos partizānus, kuŗu stiprumu vērtē līdz 20.000 vīru.

Jaunākās ziņas no Čechoslovakijas galvaspilsētas vēstī par jaunām apcietināšanām. No partijas centrālās komitejas apcietināti Vaclavs Kopeckijs, Viteslavs Fukss, Hanuss Lonskijs, Rucena Dubova, Karols Smidke uc. Visi minētie bijuši vai nu provinces KP organizāciju vadītāji vai centrālās komitejas locekļi galvaspilsētā. Apcietināta arī bij. ārlietu ministra dzīves biedre Ludmilla Klementisa. Tuvākā laikā Čechoslovakijā sagaida jaunu teātra prāvu, kurā galvenie apsūdzētie būs Klementisa „kliķes" piekritēji.

Deportēti 500.000—700.000 lietuviešu

Čikagā (mf). — „Kamēr Pad. savienība tur verdzībā Lietuvu, mēs neesam piepildījuši mūsu kristiešu sūtību," izteicās republikāņu senātors Dirksens 3000 personu sapulcē Čikagā, Lietuvas neatkarības 33. gada dienā. Senātors norādīja, ka šī Baltijas valsts var atskatīties uz 600 gadu kultūru un cīņu par brīvību. „Ir savādi," teica senātors, „ka nāciju sapulce, kas darbojas ar UN chartu pamatā un aizstāv brīvību, nav varējusi protestēt pret lietuviešu tautas izpostīšanu un tās brīvības pilnīgu iznīcināšanu. Mūsu pienākums tādēļ ir ar visu drosmi un apņēmību aizstāvēt cilvēcīgo brīvību. Kamēr Lietuva paliks vedzības stāvoklī, nevaram runāt par mieru, progresu un kristiešu sūtības piepildīšanu."

Apstākļus okupētajā Lietuvā sanāksmei raksturoja Lietuvas konsuls Čikagā Petras Dauzvardis, attēlojot savas zemes saimniecisko izpostīšanu un padomju terrora režīmu ar koncentrācijas nometnēm un deportācijām. No Lietuvas deportēti pavisam 500.000—700.000 lietuviešu, un jauni tūkstoši sagatavoti izsūtīšanai vergu darbos kanāļu rakšanai Turkestanā un citur. Nāvē gājuši ap 40.000 lietuviešu patriotu. Vēl dzīvie lietuvieši cer, ka brīvās pasaules nācijas panāks padomju okupācijas izbeigšanu un Lietuvas brīvības atjaunošanu.

MVD UN KARPATU PARTIZĀNU KAUJA

Kijeva (rs). — Par nesen notikušu padomju MVD vienību un Karpatu partizānu kauju vēstīja Kijevas raidītājs, nosaucot partizānus par „laupītājiem un jau ilgi meklētiem pagājušā pasaules kaŗa noziedzniekiem". Kauja notikusi pēc tam, kad „laupītāju banda" uzbrukusi kādam Černovicu rajona kolhozu ciemam. Cīņā „banda" esot gandrīz pilnīgi iznīcināta, un tikai nedaudziem „laupītājiem" izdevies nokļūt atpakaļ kalnos. „Banda" esot sastāvējusi no ģen. Vlasova, Melnika (ukraiņu brīvības cīnītāja) un kādas vācu SS divīzijas bij. karavīriem.

Ungārija sagatavo starptautisku brigādi iebrukumam Jugoslavijā?

Vīne (la). — Jugoslavijā zināmu satraukumu radījušas ziņas no kaimiņu valstīm, ka Bakonija mežu apgabalā, ziemeļos no Balatona ezera apmācot un izveidojot dažādu tautību brīvprātīgo brigādi, kuŗas pamatsastāvā jau esot 20.000 vīru. Plašais apmācību apgabals stingri norobežots no ārpasaules, un to drīkst apmeklēt tikai ar krievu ģenerāļa Baklanova speciālu atļauju.

Starptautiskā brigāde galvenokārt sastādās no satelītu valstu pavalstniekiem, bet par virsniekiem tajā ir gandrīz visi Jugoslavijas kadeti, kas vēl pirms Tito atšķelšanās no kominforma bija devušies uz Maskavas militārajām skolām un vairs uz Jugoslaviju neatgriezās.

Jugoslavijā valda bažas, ka šī starptautiskā brigāde izdevīgā momomentā, kad sabiedrotajiem būs saistītas rokas, mēģinās ielauzties Tito pārvaldītajā territorijā bez jebkādas kaŗa pieteikšanas. Šāda 20.000 vīru liela kaŗotāju grupa, protams, nevar apdraudēt Jugoslavijas armiju, kuŗas sastāvā ir turpat 700.000 kaŗavīru, bet jāievēro apstāklis, ka ar satelītu atbalstu un cauri to territorijām šādai starptautiskai brigādei viegli un ātri var piegādāt palīgspēkus.

„Hier russki" — bija pirmie vārdi, ar ko divi ungāru lidotāji Austrijas amerikāņu joslā, netālu no Jugoslavijas robežas, izkāpa no mazās armijas lidmašīnas, ar ko tie bija izbēguši no krievu apsargātā Ungārijas lidlauka. Liels bija abu lidotāju prieks, kad sajūsminātais bērnu bars tiem atbildēja: „Hier nix russki!"

Latvietis Koņeckis izšķir Vācijas ledus hokeja meistarību

JAUNS PASAULES REKORDS LĒKŠANĀ AR SLĒPĒM

Minchene (el). — Pēdējā nedēļas nogalē sporta draugi ar saspringinātu interesi vēroja divus lielus sporta notikumus Vācijā. Lielākajā pasaules lēktuvē Oberstdorfā bija sagaidāms jauns pasaules rekords lēkšanā ar slēpēm, bet Krēfeldā sestdien izšķīrās Vācijas ledus hokeja meistarības izcīņa, kurā kā pēdējie favorīti sastapās S. V. Füssen ar Preussen-Krefeld vienību.

Lēkšanas meistarībā jaunu pasaules rekordu sasniedza 19 g. v. soms Tauno Luiro, pārspējot zviedra Necela 1950. g. rekordu — 135 m par veseliem 4 metriem. Jaunais pasaules rekords lēkšanā ar slēpēm tagad ir 139 m.

Vācijas ledus hokeja meistarībā pelnītu uzvaru izcīnīja Preussen-Krefeld vienība, kur cīnās arī divi labākie latviešu ledus hokejisti Veide un Koņeckis. Izšķīrēja cīņa, kas notika pag. sestdienā Krēfeldā, bija ļoti sīva un aizraujīga līdz pašam pēdējam momentam, jo divas pirmās spēles trešdaļas beidzās ar neizšķirtu rezultātu (0:0, 2:2). Izšķīrējus vārtus guva latvietis Koņeckis, kuru sajūsminātie spēlētāji pēc tam iznesa no laukuma uz rokām, milzīgu ovāciju pavadībā. Preussen-Krefeld uzvarējusi ne vien stiprākās vācu hokeja vienības, bet bijusi pārāka arī par visām ārzemju hokeja vienībām, kas līdz šim viesojušās Vācijā, arī par amerikāņu meistarvienību, kas ieradusies Eiropā, lai aizstāvētu savas nācijas krāsas pasaules meistarsacīkstēs Parīzē, kā arī labāko Italijas hokeja vienību „Sarkanmelnajiem velniem", kas ieguvusi 1950. g meistara titulu Italijā.

Pārorganizēšanās gads

Latviešu izvietošanās dažādās zemēs tuvojās beigām, un Vācijā, kur seši gadi noritēja spraigs sabiedriskais un nacionālās kultūras darbs, paliks visai maz mūsu trimdinieku. Taču arī pārējā brīvajā pasaulē latvieši nav varējuši novietoties kaut cik vienkopus, bet izkliedēti visos pasaules kontinentos, radot lielas grūtības viņu reliģiskās, sabiedriskās, izglītības un kultūras dzīves kopšanā. Tādēļ latviešus visās brīvās pasaules zemēs bez personīgās dzīves iekārtošanas sagaidīja un arī vēl šobrīd gaida svarīgi uzdevumi.

Vispirms — mums jāizveido cieša visu latviešu pasaules organizācija, jānodrošina latviešu skolas eksistēšana visās zemēs, jāsaglabā nacionālā kultūra un tautas tradicijas, nesaudzīgi jācīnās par savas tautas glābšanu un Latvijas valstiskās neatkarības atgūšanu; otrkārt — jānodrošina latviešu tautas normāls dabīgais pieaugums. Viss tas uzliek lielu atbildību mūsu gara drbinieku saimei un katram latvietim.

Jau kopš gada ārpus Eiropas dzīvojošie latvieši sākuši organizēšanas darbu. Radītas un top kontinentālās nacionālās apvienības, piem., ASV un Kanadā. Arī Anglijā nodibināta nacionālā padome, kas varbūt kļūs par visas Eiropas latviešu kontinentālu organizāciju, ja tai pievienosies Zviedrijas, Vācijas u. c. zemju resp. valstu territoriālās organizācijas Eiropā. Izveidojot katrā kontinentā savu nacionālu apvienību, likts nopietns pamats ilgstošai latviešu dzīves nostiprināšanai.

Jaunajai latviešu organizācijai, kā to jau agrāk esmu norādījis, vajadzētu būt vispasaules mērogā un trīspakāpenīgai: Vispasaules latviešu apvienība, kontinentālā apvienība un territoriālā apvienība. Pēdējā būtu ietilpināmas vietējās latviešu biedrības un kopas kā zaru nodaļas. Šogad būtu jānobeidz Vispasaules latviešu apvienības darba pirmais resp. pārorganizēšanās posms un jāķeras pie radošā darba darīšanas. Mūsu mērķis ir: apzināt visas pasaules latviešus, saistīt tos kopējam darbam un atbalstīt vientuļos resp. tos, kas novietojušies tālu no latviešu kopām; rūpēties, lai latviešu organizācijā ietilptu visi latvieši, kādēļ piederība latviešu kopībai jāsaista tikai ar niecīgiem materiāliem izdevumiem (ziedojumiem piešķiŗama izšķīrēja nozīme), piem., ar galvas naudām. Mūsu uzdevumos ietilpst arī latviešu koloniju jeb centru dibināšana, lai izkliedētie latvieši atkal pulcētos kopā. Spēcīga latviešu organizācija ir mūsu stiprākais ierocis cīņā par savu garīgo un fizisko eksistenci.

Latviešu skolas jāizveido visos kontinentos un visās zemēs. Jāpētī atsevišķo valstu likumi un iespējas, un, šķiet, ja vien būs griba, tad iespējams izveidot pat privātas skolas ar pašu bērnu vecāku pamatmaksām un valsts pabalstiem. Nostabilizējoties tautiešu materiālajam stāvoklim, nodrošināsies arī latviešu skolu dibināšanās. Svētdienas skolas jau darbojas, bet tas vēl ir daudz par maz.

Nacionālās kultūras saglabāšanai jāorganizē latviešu zinātnieku un speciālistu, literātu, mākslinieku un sabiedrisko darbinieku lekciju cikli katrā latviešu centrā pēc tautas augstskolu parauga. Šīs tautas augstskolas, protams, būtu ceļojošas. Tautas tradiciju saglabāšanai jāorganizē latviešu svētku, dziesmu dienu, bērnu svētku u. t. t. kopēja svinēšana pēc mūsu tautas tradiciju motīviem. Tāpat organizējama arī latviešu tautas tērpu darināšana.

Cīņa par Latviju jāturpina ar pieaugošu sparu. Katrs atsevišķs latvietis šodien ir cīnītājs un savas tautas reprezentants. Šī ir mūsu cildenā gara cīņa, kuŗas atbalss jau jūtama visā brīvajā pasaulē. Un, ja vien būsim vienota ceļa gājēji un vienotas domas domātāji, neizpaliks arī panākumi.

Pārdomājot mūsu pārorganizēšanās jautājumus un uzdevumus jaunajos izkliedes apstākļos, meklēsim lielu garīga spēka avotu, kas mums palīdzētu kā garīgi, tā arī fiziski pasargāt savu tautu no asimilācijas un iznīcības briesmām. Šie mūsu garīgā spēka avoti ir mūsu pašu tautā, tikai vajaga prast tos atrast. Tādēļ veltīsim pūles un gribu vienotam darbam, lai mēs paliktu stipri līdz tai dienai, kad mūs uz tēvzemi sauks mūžīgās Latvijas balss.

Agr. J. Daģis

Ja kādam aizķeras . . .

Pieredzējumi Ventorfas transitnometnē

Kad transportvilciens uz Gronu atstāj Bergedorfas staciju, lielais vairums braucēju atviegloti uzelpo. Ventorfa ar visām savām kļūmēm palikusi aiz muguras. Garā emigrācijas ceļa smagākais posms nostaigāts.

Ne jau visi to var sacīt par sevi. Ļoti daudz tādu, kas visām instancēm izgājuši cauri pāris nedēļu laikā, bet nav mazums arī tādu, kam kaut kur aizķēries. Un ikviena šāda aizķeršanās prasījusi daudz laika un nervu. Pirmā vietā, kur var aizķerties, ir veselības pārbaude. Dažs labs nodzīvojis pāri pusmūžam, bet tikai tagad uzzina, ka viņa plaušas nav kārtībā. Cik šī „nekārtība" liela, to, protams, viņš pats nevar pasacīt — to nosaka dažādie speciālisti.

Gandrīz laimīgāki tie, kam jau agrāk gadījusies kāda kļūme. Tiem parasti ir pie rokas vecie uzņēmumi, kas daudzkārt apliecina, ka process jau beidzies. Priecīgi var būt tie, kas tiek cauri ar parasto klīnisko pārbaudi — spļaušanu, asins grimšanas pārbaudi; reizēm jāriļ arī šļūtene kuņģa sulas noņemšanai. Nepatīkamāk jau tad, ja nosūta piedienīgai pārbaudei uz Edmundstāles sanatoriju. Toties rezultāti no turienes bieži ir izšķirēji; katrā ziņā visi, kas atgriežas, var uzskatīt savu veselības pārbaudi par nobeigtu. Nepatīkami, ja izceļošanu atliek uz trim mēnešiem. Nevienam nav garantēts, ka šie trīs mēneši neatkārtosies vēlreiz, ko daži piedzīvojuši jau pa trim lāgiem. Sevišķi smagos apstākļos nonāk lielākās ģimenes, kuru viens loceklis šādā veidā aizķeras.

Ne mazāk kļūmīga dažreiz var būt aizķeršanās DP komisijas intervijā vai pie konsula. Reizēm šīs instances izstaigātas, šķietami viss izgājis gludi, bet emigrācijas process tomēr nevirzās uz priekšu. Sākas gaidīšana. Kuru katru dienu var izsaukt uz tālāko instanci, pat kuru katru stundu, tāpēc darba laikā cītīgi jāsēd istabā, jāapbruņojas ar pacietību un jāgaida. Še nelīdz nedz uzņēmība, nedz neatlaidība. Griežoties pie attiecīgās organizācijas pārstāvja, parasti saņem atbildi, ka lieta iet savu normālo gaitu un tikai jāpacieš. Dienas iet, bet pārmaiņu nekādu.

Ikviens jau sagatavojies uz jaunāko, kad beidzot izrādās, ka vajadzējis noskaidrot kādu maznozīmīgu sīkumu. Bet noteikumi ir stingri, un pie tiem jāturas. Ne reti aizķeras tikai tamdēļ, ka papīru un biroju daudzumā kāds dokuments „noslēpies".

Visi, kam gadījusies šāda aizķeršanās, kļuvuši visai tramīgi. Vēl līdz pat pēdējam mirklim neviens nav pārliecināts, ka viņš tiešām aizbrauks. Ikviena diena pāri aptuveni paredzētajam gaidīšanas laikam vieš jaunu uztraukumu un šaubas. Ir arī tādi gadījumi, kad vienu vai otru izbraukšanas rītā noņem no transporta, kaut gan smagā bagāža jau aizceļojusi uz Gronu. Taču tas parasti notiek ar veciem un slimiem cilvēkiem, no kuriem pieprasa papildus garantiju un šādu gadījumu nav daudz. Vēl retāk pagadās, ka kādam jāatgriežas no Gronas. Tas gan var gadīties tiem, kam paredzēts lidot ar lidmašīnu, bet kas nevar sagaidīt transportu, kā arī tiem, kas dažādiem līdzekļiem novilcinājuši braukšanu līdz vīzas „notecēšanai". Pēdējiem visa emigrācijas procedūra jāsāk no jauna. Daudzus aizkavē arī otrreizējā dokumentācija, ja aizbraukšana aizkavējusies kāda ģimenes locekļa saslimšanas vai līdzīgu iemeslu dēļ.

Tāpēc gluži labi saprotami tie vairāk vai mazāk apslēptas skaudības pilnie skatieni, ar kādiem iestrēgušie aizvada aizbraucēju transportu. Jā, kamieļa ceļš cauri adatas acij nav viegls . . . Skar.

Viskonsinas latviešu biedrība sagādājusi 35 galvojumus

Viskonsinas latviešu biedrība savā laikā lūdza pieteikties Vācijā dzīvojošos tautiešus, kuriem nav galvojumu ieceļošanai ASV. Pieteikušos skaits bija liels, un līdz šim biedrības valdei izdevies sagādāt galvojumus (tie jau iesniegti Vašingtonā, kur dabūjuši arī numurus) sekojošām personām: Jānis Neimanis (M-1907), Elza Klaustiņa (I-1204), Otto Voldemārs Nille (M-1910), Milda Asare (M-1909), Ansis Krūze (M-1908), Lilija Tikmane (N-1709), Otto Ozoliņš (1728), Arkadijs Rumpeters (N-1729), Andrejs Zvērs (N-1727), Ernests Brusubārdis (M-1658), Minna Ozoliņa (M-1659), Alfreds Krauze (M-1550), Pēteris Zālītis (M-1549), Augusts Krauze (M-1551), Milda Ozoliņa-Larsone (M-1420) un Emma Kesnere.

Uz Vašingtonu nosūtīti (bet vēl nav ziņu par pieņemšanu un numura došanu) galvojumi uz šādiem vārdiem: Ludvigs Buivids, Alberts Biezbārdis, Bruno Dunkers, Jānis Jaunzems, Malva Kaspare, Aleksandrs Kitta, Andrejs Kokle, Aloizs Koniševs, Rudolfs Kalniņš, Milda Osterlade, Zelma Reinvalde, Adams Šnitko un Vilis Steps. Caur Luterāņu labklājības organizāciju nosūtīti galvojumi sekojošām personām: Krists Šteinbergs (NLC 13894), Olga Purve-Puriņa (NLC 25095), Rūdolfs Purva-Puriņš (NLC 25094), Anna Kupse (NLC 25096) un Jānis Mālderis (NLC 25800). Bez tam nosūtīts uz Vašingtonu galvojums Zviedrijā dzīvojošam Ansim Siltam. Galvojumi ir arī visu minēto personu ģimenes locekļiem.

Pēc galvojumu iesniegšanas Ludvigs Blosfelds un Voldemārs Nille piesūtījuši paziņojumus, ka tiem ir jau citi galvojumi. Šāda rīcība ir nelietderīga, jo viņu vietā galvojumus varēja izgatavot citiem tautiešiem. Lai šādi gadījumi vairs neatkārtotos, biedrības valde lūdz visus tautiešus, kas iesnieguši pieteikumus, tūliņ paziņot, ja tiem pieprasīti vai apsolīti galvojumi no citām organizācijām. Biedrības valde pēc iespējas mēģinās palīdzēt viņiem apsolīto galvojumu saņemšanā.

Visiem pārējiem tautiešiem, kas iesnieguši pieteikumus, bet kuru uzvārdi šai sarakstā nav uzrādīti, līdz šim vēl nav izdevies sameklēt galvotājus, kādēļ šie tautieši varētu meklēt arī citus. Biedrības valde gan turpinās meklēšanu, bet galvojumus apsolīt nevar. Katrā gadījumā, kur tas vēl izdosies, to paziņos tieši galvojuma saņēmējam. Jāpiezīmē, ka Zviedrijā dzīvojošiem tautiešiem galvotājus sameklēt ir gandrīz neiespējami smago galvošanas noteikumu dēļ.

Miris LNPL loceklis A. Ozols

Bristolē 17. februārī miris LNPL loceklis Augusts Voldemārs Ozols. Nelaiķis dzimis 1890. g. 12. augustā Cēsīs. 1918. g. 18. novembrī viens no pirmajiem iestājies Vidzemes apgabala aizsardzības, vēlākajā Cēsu rotā, palīdzēdams arī to saformēt, apbruņot un apgādāt. Par varonību brīvības cīņās apbalvots ar Lāčplēša kara ordeni un armiju atstājis kapteiņa dienesta pakāpē. Kopš 1920. g. mijis miertiesnesis Limbažos. Pagājušā rudenī Anglijas latvieši A. Ozolu ievēlēja LNPL.

Neparedzēts šķērslis Kanadas braucējiem

200 Beļģijas latviešu bija panākuši iespēju izceļot uz Kanadu un jau rezervējuši vietas uz tvaikoņa Beaverbrae. Jau līdz tvaikoņa atiešanas dienai, izceļotāji bija nokārtojuši medicīnisko pārbaudi, bet pašā pēdējā brīdī izrādījās, ka tie nav pārbaudīti no politiskā drošības viedokļa, kādēļ visa latviešu grupa bija spiesta palikt Beļģijā. Tvaikonim būtu nācies aizbraukt ar 200 tukšām vietām, ja vien Kanadas baznīcu apvienība, kas finansē šo mūsu tautiešu braucienu, pēdējā brīdī nebūtu paspējusi aizpildīt vismaz 155 vietas ar citu tautību izceļotājiem. Pateicoties Latvijas ģenerālkonsula Bralsona enerģiskai rīcībai, izdevies panākt, ka Kanadas iestādes noteikti apsolījušas veikt visu 200 latviešu politisko pārbaudi līdz Beaverbrae nākošajam braucienam. Ak

Latvieši Heidenheimā

Pilsētas nomalē, skaistā vietā, netālu no vecās pils, egļu meža ietverta, atrodas Heidenheimas vācu saimniecībā pārņemtā DP nometne, kurā pašreiz dzīvo ap 50 latviešu, lielāko tiesu vecāki cilvēki un invalidi, kas visi pārvietoti uz šejieni no Švābu Gmindes Bismarka kazarmām. Pārējie nometnes iedzīvotāji ir lietuvieši, poļi un čechi. Nometnes trīs divstāvu bloki no ārpuses atstāj ļoti nodzīvotu iespaidu, bet dzīvojamās telpas — nelielas istabiņas — remontētas un mājīgas. Nelaime tikai tā, ka tautiešiem jādzīvo ļoti saspiesti. Tuvākā nākotnē uz Heidenheimas nometni pārvietos arī Ulmas Belkes un Sedanas kazarmās dzīvojošos bēgļus, kādēļ vienai otrai lielākai ģimenei būs jāguļ divstāvu gultiņās. Labierīcības atrodas ārpus blokiem, jo blokos tās, tāpat kā centrālo apkuri, izdemolējuši nometnes iepriekšējie iedzīvotāji. Istabas apkurina ar mazām krāsniņām, kuru dūmvadi izlaisti caur logiem, kas vējainā laikā sagādā neērtības. Citādi nometnes iedzīvotāji visai apmierināti un cer, ka vācu iestādes pildīs doto solījumu — vēl šogad lielāko daļu bēgļu izvietot jaunos, privātos dzīvokļos, kuru celšanai līdzekļi jau atvēlēti.

Attiecības ar vācu iestādēm un iedzīvotājiem labas, tāpat darba iespējas daudzsološas, jo Heidenheima ir plašs rūpniecības centrs. Šeit atrodas Sīmensa, Osrama, Celsa-Ikona u. c. fabrikas, kā arī vairāki lieli tekstilizstrādājumu uzņēmumi, kuros darbu jau atradusi daļa mūsu strādāt spējīgo tautiešu. Tuvumā atrodas arī Brencas upe, kas esot diezgan bagāta zivīm, tā kā vecākiem tautiešiem un kaislīgiem makšķerniekiem paveras zināmas, kaut arī nelielas, peļņas iespējas. Nometnes luterāņu un katoļticīgo iemītnieku garīgo aprūpi pagaidām veic vietējie vācu mācītāji.

J. R—is

Latvijas atjaunošanai . . .

(Turpinājums no 1. lpp.)

Pateicoties sūtnim J. Feldmanim par darbu vienotās latviešu organizācijas veidošanā, kongress vienprātīgi ievēlēja viņu par apvienības goda priekšsēdi. ALA valdē par priekšsēdi ievēlēja prof. P. Lejiņu jun.; priekšsēža vietn. H. Lielnors, vicepriekšsēži — A. Bērziņš, E. Freivalds, O. Blūmītis un V. Lambergs; sekr. B. Albāts un vietn. A. Rudzis, kasieris R. Alksnis un vietn. V. Šillers; revīzijas komisijā E. Avotiņš, J. Kalniņš un J. Goldmanis.

Lai atbalstītu mūsu bij. karavīru ieceļošanu ASV, kongress pieņēma rezolūciju, ko nosūtīja ASV valdībai un tautas pārstāvībai. Par apvienības politiskajiem uzdevumiem referēja A. Bērziņš un E. Freivalds, skicējot darba lauku ASV latviešu cīņai par Latvijas neatkarību. Še kongress pieņēma vairākas tezes, norādot apvienības valdei veicamos uzdevumus: šai cīņā aktīvizējami visi ASV latvieši, izveidojot ciešu sadarbību ar latviešu centrālajām organizācijām citās zemēs; tāpat radāms ciešs kontakts ar lietuvju un igauņu centrālajām organizācijām, kā arī ar citu tautību piederīgajiem un speciālajām amerikāņu iestādēm un organizācijām, kas darbojas šajā virzienā.

Kongresa pirmās dienas vakarā delegātus pieņēma sūtnis J. Feldmanis ar kundzi Latvijas sūtniecības telpās, tuvāk iepazīstoties ar kongresa delegātiem un viņu domām.

Kongress turpinājās 25. februārī Vašingtonas latviešu biedrības zālē. K. Vilnis referēja par apvienības pirmo budžetu, ko pieņēma 8000 dolaru apmērā, nosakot biedru naudu uz 1 dol. gadā. Ienākumi paredzēti arī no organizāciju-veicinātāju iemaksām, ziedojumiem un aizdevumiem. Darbības uzsākšanai kongresa dalībnieki saziedoja 340 dolaru.

Par apvienības kultūras darba uzdevumiem referēja J. Vinters, iesniedzot vairākas tezes. Tās apspriežot, kongress nosprauda vadlīnijas kultūras vērtību un latvisko tikumu saglabāšanai un jaunradei. Dibināms latviešu kultūras fonds ASV; iekārtojama kartotēka par latviešu māksliniekiem, rakstniekiem, etnografiem uc. gara darbiniekiem ASV, lai varētu organizēt regulārus sarīkojumus; apzināmas latviešu mākslas vērtības, kas atrodas privātās rokās; turpināma trimdas archīva veidošana; jāpētī kopēja latviešu teātra nodibināšanas iespējas un jārada centrālā bibliotēka ar nodaļām. Šo mērķu sekmēšanai nodibināms kultūras birojs.

H. Lielnors referēja par ALA aprūpes un palīdzības darbu. Tuvākā laikā ar Latvian Relief palīdzību ASV ieradīsies 15.000 DP. Ja imigrācijas likumu pagarinās, ir cerības pārvākt uz ASV visus Vācijas latviešus, atskaitot vecos un invalidus. Jāsaskaņo Latvian Relief un DP darbs, aprūpes laukā apvienībai paturot tikai padomdevējas lomu. Pie apvienības organizējama padomdošana apdrošināšanai slimības un nelaimes gadījumos, kā arī darba un dzīves apstākļu kārtošanai dažādos ASV apvidos. Otrs referents aprūpes jautājumos bija B. Ābers. Pieņemot viņa tezes, kongress paredzēja pie apvienības organizēt latviešu trūcības gadījumu reģistrāciju visā pasaulē, bet īpaši Vācijas bēgļu nometnēs, lai gūtu pārskatu par tiem, kam vajadzīga palīdzība. Tāpat nolēma dibināt darba informācijas biroju.

Par latviešu skolām un audzināšanu referēja M. Celms. Kongress nolēma, ka bērni tautskolas vecumā jāsūta svētdienas skolā, kur vien tas iespējams. Tāpat bērni vedami uz latviešu dievkalpojumiem un citiem sarīkojumiem, sevišķi rūpējoties par viņu latviskā gara izkopšanu ģimenēs. Par jaunatnes organizēšanu referēja V. Vilka, ierosinot dibināt fondus bērnu dārzu ierīkošanai. Sekmējama skautu un gaidu pulciņu nodibināšana un izglītības pulciņu organizēšana. Tāpat veicināma lauku jaunatnes resp. mazpulku organizēšana.

Baznīcas virsvaldes loceklis P. Eglītis referēja par garīgo aprūpi. Še pieņēma rezolūciju, ka baznīcas uzdevums līdztekus garīgajai aprūpei ir arī tēvu valodas saglabāšana. Jāuztur sakari ar Latvijas baznīcu trimdā, un, kur vien iespējams, rīkojami dievkalpojumi latviešu valodā.

Valdes priekšsēdis prof. P. Lejiņš pateicās par ierosinājumiem, ko valde liks lietā. Pirmā valdes sēde darba plānu izstrādāšanai sanāks martā Ņujorkā. Kongresu beidzot, tā vadītājs sūtnis J. Feldmanis izteica gandarījumu par lietišķo darbu, kas veikts Latvijas labā.

VAIRĀK VALODAS ZINĀŠANU — LABĀKI DZĪVES APSTĀKĻI

Tev un Tavai ģimenei izceļošanas zemē

Vēstules no izceļotājiem ar katru dienu vairāk apliecina kaut nelielu valodas zināšanu milzīgo nozīmi jaunas dzīves uzsākšanai izceļošanas zemē, tādēļ izmanto iespēju un apmeklē savā nometnē YMCAs rīkotos valodu kursus — kamēr tie vēl pastāv!

Lielbritānija dibinās latviešu skautu vienības

Pēc ilgākām sarunām ar britu skautu vadību panākta vienošanās par latviešu skautošanos iespējām Lielbritānijā. Atļauts dibināt latviešu vienības ar saviem vadītājiem. Tās tikai reģistrējamas britu skautu organizācijā ar vietējā novada priekšnieka vidutājību. Latviešu skauti patur savu latvisko solījumu un papildus dod lojālitātes solījumu zemei, kur dzīvo. Blakus Lielbritānijas karogam lietojams arī Latvijas karogs. Virs formas tērpa kreisās krūšu kabatas skauti valkās nacionālo krāsu lentīti ar uzrakstu Latvija, bet pie labās — latviešu skautu zīmi. Mazskauti, skauti, roveri un vadītāji valkās zaļo Latvijas kaklautu. Lielbritānijā darbosies šejienes skautu vadītāju un to vietnieku uz gadu ievēlēts skautu pārstāvis.

PĀVILS KLĀNS

Vilciens nāk

ROMĀNA FRAGMENTS

(1. turpinājums)

Dzelzceļnieks stāvēja, rokas pār izdzēsto karbida lākturi uz krūtīm sakrustojis, un muļķīgi lūkojās abos latviešos. Šajā brīdī pavērās durvis, un reizē ar jauna sprādziena troksni stacijas telpā iegāzās vēl daži pasažieri.

„Neļaujiet taču sašaut vismaz lokomotīvi," Mikus teica. „Laižiet vilcienu tālāk."

„Man nav rīkojuma," dzelzceļnieks, laikam stacijas priekšnieks, sacīja.

„Piezvaniet un pajautājiet," teica kāds no ienākušajiem vāciešiem.

„Acīm redzot, vadi ir pušu," dzelzceļnieks ļoti savaldīgi un vēsi atbildēja. Kādu brīdi visi klusēja, klusēja arī lielgabali ārā, un bija dzirdama tikai dažu cilvēku elpa, kas likās visai skaļi atbalsojamies tukšās stacijas sienās, un lokomotīves šņākšana ar vārstuļu klusajiem, smalkajiem svilpieniem.

„Man liekas, viņš nav pie pilna prāta," sacīja Mikus.

„Kad tas notika?" viņš pavērsās pret dzelzceļnieku.

„Priekš kādas stundas," tas atbildēja un neizrādīja ne mazākās pazīmes, kas liecinātu par vēlēšanos kaut ko darīt.

„Iesim prom," teica Dr. Sabile.

„Bet ko tad tu pats domā darīt?" pēkšņi niknā balsī iesaucās viens no vāciešiem. „Vai tu gaidīsi, kamēr Ivans piebrauc pie stūra."

„Mājās es vairs netieku," pēkšņi ar dīvainu drebējienu balsī sacīja dzelzceļnieks, pamādams uz izgrauto logu, aiz kura tālumā uzzibenīja izšāviena uguns. Svilpdamas granātas pārlidoja pāri stacijai, bet sprādziena nebija.

„Viņi nāk tuvāk," Dr. Sabile teica.

„Ejam," Mikus saņēma viņu pie rokas.

Kā nākuši, viņi pameta staciju, sasniedza vilcienu un dabūja no jauna viņā pusē aiz tā, cieši pie vagona, mesties zemē.

„Kā būtu, ja mēs dotos kājām uz priekšu?" Mikus prātoja. „Liekas, ka tur ir tikai kādi trīs četri tanki. Pašas pirmās smailes. Mēs drīz tiktu garām bīstamajai vietai; nekur priekšā neko aizdomīgu nedzird. Pret rītu mēs būtu Mēmelē."

„Tikpat labi mēs tumsā varam ieskriet rokās kādai izlūku patruļai," kapteinis Sabile drusku nervozi atteica.

„Sasodīts," Mikus nikni nospļāvās. „Tad lienam vismaz atpakaļ, bet te taču mēs negaidīsim vaņķu!"

Šajā mirklī no vilciena otras puses pāri sliedēm pa vagona apakšu atskanēja dobja, uzkrītoši zema balss:

„Jūs latvieši?"

Dr. Sabile ar Miku pagriezās pret runātāju.

„Ak tad pazīsti gan tautiešus?" Mikus izmeta. „Rāpies šurp, būsim trīs."

Uzrunātais patiesi rāpās, lēni, ar redzamām pūlēm, vilkdamies ar abiem elkoņiem un stiepdams ķermeņa lejasgalu līdzi kā kādu maisu, kam pašam nav dzīvības. Elsdams un lādēdamies svešais pēc brīža izlīda pa sakabes apakšu un, smagi pārvēlies uzbēruma malai, nolaidās seklajā grāvī.

„Kas tu tāds esi?" Mikus jautāja, nespēdams jaunpienācēju lāga saskatīt.

„Leģionārs," svešais dobjā basā atteica. „Es ceru, ka jums pret šo sabiedrības šķiru nav nekādu iebildumu."

„Gluži otrādi," Mikus pār plecu atteica, „vislielākās simpatijas."

Kreisajā pusē purvā noplekšēja kāds lādiņš.

„Dīvaini, cik viņiem slikta municija," svešais piezīmēja.

„Nemuldi," Mikus izmeta. „Mums jātiek prom, kamēr viņi nav ielādējuši labāku."

„Tad ar dievpalīgu, es palikšu tepat," nepazīstamais rupji novilka.

„Beidziet niekoties," Dr. Sabile uztraucās. „Ejam. Grāvis, jo tālāk no stacijas, kļūst jo dziļāks."

„Pagaidiet," Mikus piecēlās pussēdus. „Kāpēc jūs gribat ziedot savu jauno dzīvību krieviem?"

„Vispirms man nav jauna, bet stipri palietota dzīvība," svešais bezkaunīgi atteica, „un, otrkārt, esmu ievainots."

Visi trīs kādu ļoti īsu brītiņu klusēja. Šie klusuma mirkļi dziļajā tumsā un svešajā apkārtnē likās visai nepatīkami. Viņi dzirdēja, kā ar spalgu blīkšķi aizkrita stacijas durvis un kā pār laukumu nodipēja skrejoši soļi.

„Vilciens nāk," viņi dzirdēja kādu pusbalsī iesaucamies.

Visi trīs aizturēja elpu un saspringti klausījās. Sākumā nebija saklausāms nekas cits, kā lokomotīves klusā elsošana. Bet tad kļuva dzirdama tāla, dobja dunēšana, līdzīga pērkonam, kas ducina tālu aiz apvāršņa. Viņi bija ārkārtīgi pārsteigti, kad, troksnim nepieņemoties, pēkšņi viņu priekšā blakus sliedēm iznira lokomotīves lielā, melnā masa, kas, draudīga un zemi drebinādama, aizslīdēja garām, un tūlīt aiz tās vagoni — viens, divi, trīs . . .

Visi reizē viņi pielēca stāvus. Acīm redzot, izvairīdamies pievērst ienaidnieka uzmanību, kurinātājs brauca stipri palēninātā gaitā, tā novēršot pārliecīgu riteņu klaboņu un vilciena sastāva dauzīšanos stacijas pārmijās. Vilciens tuvojās no pretējās puses, nekā viņi bija piebraukuši, un tas nozīmēja iespēju tūlīt un ātri tikt prom no apdraudētās vietas. Visas šīs sīkās iedomas izšāvās caur Mikus galvu brīdī, īsākā par sekundi. Viņš redzēja vagonu, kas tuvojās ar tumšu plankumu vidū — tās varēja būt atvērtas durvis. To pašu ievēroja arī Dr. Sabile un leģionārs. Pēkšņi ārsts jau bija uzmeties elkoņiem uz visai augstās durvju malas, Mikus gribēja darīt to pašu, bet, atvēzējies, uzgrūdās jaunpienākušā karavīra plecam. Nezin' kādam instinktam klausīdams, viņš pēkšņi sagrāba to ap ceļgaliem un ar spēju grūdienu rāva gaisā. Svešais vidū it kā pārlūza, saliecās, un tūlīt Dr. Sabiles rokas satvēra to aiz padusēm. Mikus dabūja dažus soļus paskriet līdzi vilcienam, iekāms paguva uzmesties elkoņiem uz vagona malas, pacēla kājas gaisā, un tūliņ arī viņu satvēra vairākas rokas. Kādas sekundes viņš gulēja uz vagona grīdas visā garumā, ar seju grīdai pieplacis.

Vagons bija pilns ļaužu.

Pirmais, ko Mikus uztvēra, bija vaidi. Tie nāca no vairākām pusēm, un tūlīt atskanēja arī leģionāra rupjais bass:

„Sasodīts, jūs mani gandrīz nomaitājāt."

Neviens viņam neatbildēja. Arī tie nē, kas, gandrīz nesaskatāmi, vairāk nojaušami, atradās dziļāk, vagona tumsā. Dažas sekundes pagāja, drebinoties vilciena vārīgajai gaitai līdzi.

„Kaufmanis visu laiku bija man blakus," tagad sacīja kāds vāciski.

„Viņam norāva puspakauša," atbildēja cita balss, un tūlīt ierunājās vēl kāds: „Un kas ir ar Frīdlenderu un Bergeru?"

Neviens neatsaucās. Tad ierunājās pirmais: „Millers ir blakus vagonā, es redzēju, kā viņu ienesa."

Pa brīdim atskanēja vaidi, un tumsā uz grīdas varēja manīt kustamies guļošus ķermeņus.

Acīm redzot, tie bija ievainotie. Kaut kur netālu bija notikusi kauja.

„Taisnību sakot, to var saukt par laimi," vēl kāds cits izmeta.

„Žēl leitnanta. Man maz laimes ar labiem priekšniekiem."

„Vai tev ir vēl šņabis? Viņam nevajadzēja kavēties, atvelkot smagos ieročus. Jaunie arvien ir pārāk rūpīgi. Nepiedzīvojuši. Ko mēs ar tiem krāmiem tagad vairs iesāksim?"

Tad atkal visi klusēja un ieklausījās, kā vilciens paātrina gaitu un sāk droši un klaudzēdams skriet pār sliežu savienojumu vietām.

(Turpmāk beigas)

Mans draugs Džo

Latviešu karavīra vēstule Latvijai no ASV

Džo ir viens no tiem amerikāņu tūkstošiem, kas iesaukti armijā pagājušā rudenī. Tagad viņa dzīves vieta ir kādā armijas nometnē. Kā daudz citu latviešu, iesaukts esmu arī es, un tā nu iznācis, ka Džo ir mans kaimiņš: viņš stāv man blakus ierindā, ēdamreizēs sēd man blakus pie galda un guļ gultā, kas blakus manējai. Mēs abi saprotamies labi un esam savā ziņā draugi. Brīvajā laikā — tā gan mums nav pārāk daudz — mēs bieži vien tā gluži nopietni šo to pārrunājam; un ir dažas lietas par kurām mūsu uzskati ir ļoti dažādi: Pad. savienība, komūnisma briesmas un Korejas karš.

Bet vispirms — par pašu Džo. Pagājušā kaŗa laikā viņš kalpojis tirdzniecības flotē, nobraucis pāris gadus uz kuģiem un redzējis dažādas tālas pasaules malas. Tomēr viņš neesot atradis nevienas vietas, kur dzīve būtu tik laba kā viņa dzimtajā pilsētā — kaut kur Viskonsinā. Pēc kaŗa viņš tur strādājis pie elektrisko ledusskapju izlabošanas. Tā kā viņa sirdslieta ir radio un televīzija, viņš visā drīzumā būtu pārgājis strādāt šinī nozarē. Bet tad sācies Korejas karš, nākusi iesaukšana, un tagad Džo ir armijā.

Te viņam nemaz nepatīk. Še parasti kāds ar pāris leņķiem uz piedurknes un svilpi kabatā viņam stāsta, kas un kā jādara, kādas drēbes jāvelk mugurā un cikos jāiet gulēt. No rīta jāceļas augšā nejēdzīgi agri, bieži vien stundām ilgi jāsoļo pa putekļainajiem apmācību laukumiem, nesot uz pleca smago šauteni, un jālien cauri dzeloņstiepļu žogiem, kamēr pāri galvai šauj ložmetēji. Arī viņam pašam jāmācas šaut ar dažādiem ieročiem, kas viņu galīgi neinteresē. Pie tam viss norit briesmīgā steigā. Kādēļ tas viss jādara, to viņš nesaprot; arī to kādēļ viņš iesaukts armijā, mans draugs Džo lāgā nespēj aptvert. Gan esmu viņam mēģinājis palīdzēt, skaidrodams un stāstīdams par komūnistu okupācijas gadu Latvijā, bet, par nožēlošanu, lielu panākumu man nav. Še mūsu uzskati nesaskan.

Viņa domas ir apmēram šādas: Komūnisma ideja pati par sevi nemaz nav tik slikta. Pašreizējā iekārta Krievijā gan ļoti attālinājusies no komūnisma idejas; tur valdā diktātūra, dzīves standarts ir ļoti zems, un arī politiskā ziņā ir diezgan nedroši; bet man šķiet, ka tur tomēr kaut kā dzīvot var. Pēc manām domām pagājušos (un arī iespējamo nākošo) kaŗus izraisījušas nelielās kapitālistu grupiņas abās pusēs, kas cer labi pelnīt. Koreja! — Jā, kāda velna dēļ mums bija jāskrien tur kauties? Tas ir tik tālu projām, un mums tur nav ko meklēt. Lai sūta uz turieni tādus, kas grib kauties, bet es uz turieni braukt negribu. Ja mani kādreiz sūtīs uz fronti (es gan ceru, ka tas nekad nenotiks), es tiešām nezinu, kādēļ man būtu jāšauj tiem cilvēkiem otrā pusē. Man nav nekāda naida pret vienkāršo Krievijas cilvēku, un es neticu, ka tie vēlas sākt kaŗu ar mums. Kādēļ, lai mēs viens otram šautu? Mēs, amerikāņu tauta, negribam iekaŗot, okupēt vai apspiest kādu citu tautu; un es arī nedomāju, ka Krievijas tauta gribētu iekaŗot mūs. Varbūt, tā domā viņu politiķi, bet ne tauta. Un tā es nekādu pārmērīgu briesmu neredzu. Kādēļ mums jābruņojas un jāuztur liela armija? Tas tikai paaugstina nodokļus! — Lūk, tā saka mans draugs Džo.

To, ka komūnisma uzvara nozīmētu amerikāņu (un arī pārējo brīvo tautu) iznīcību, un ka bēdīgi klāsies nevien naudīgajiem, bet arī strādnieku šķirai, Džo nevar saprast. Viņš domā, ka, varbūt, tik bēdīgi tomēr nebūtu. „Un gadījumā, ja dzīve tiešām paliktu neciešama, mēs varētu komūnistus no valdības kaut kā dabūt laukā." Un viņi jau rēķina, kad varēs tikt ārā no armijas (mēs esam iesaukti uz 21 mēnesi). Tad viņš varēs atkal dzīvot savu vecāku mājā. Tur, pagrabā palikusi viņa radiodarbnīca, kur viņš pavadījis lielāko daļu sava brīvā laika; tur garažā palicis viņa jaunais Ševrolets. Jā, un viņa pilsētā palikusi arī meitene ar brūnām acīm, kas strādājusi tuvējā aptiekā. Viņi jau gluži nopietni domājuši par precēšanos — pēc tam, kad viņš būtu dabūjis darbu savā speciālitātē. Bet tad nākusi iesaukšana, pārvilkdama svītru visiem nākotnes plāniem, un tādēļ Džo ienīst armijas dzīvi.

Pārsteidzoši ir tas, cik maz caurmēra amerikāņu kaŗavīrs interesējās par notikumiem Korejā. Kaŗavīri, kas tur cīnās un mirst, taču arī ir amerikāņi, bet manu kollēģu vienīgā vēlēšanās šķiet, lai viņus nekad turp nesūtītu. Laikrakstus še lasa apmēram tā: vispirms virsrakstus pirmajā lappusē, tad karikatūru nodaļu, ko izstudē diezgan rūpīgi, un beidzot sporta ziņas. Sevišķi iecienīta lasāmviela ir t. s. „comic-books", tad — žurnāli, kuŗu galvenā atrakcija ir samērā trūcīgi apģērbtu dāmu attēli, un — kovboju un kriminālliterātūra. Protams, tas nenozīmē, ka visi interesētos tikai par šāda veida lasāmvielu. Bibliotēkā redzami arī kaŗavīri, kas iedziļinājušies zinātnisku vai technisku grāmatu lasīšanā.

Taču caurmēra amerikāņu kaŗavīrs vēl lāgā nespēj saskatīt briesmas, kas Amerikai draud no komūnisma. Ir gan speciālas, t. s. kaŗaspēka informācijas un izglītības stundas, kas obligātas visiem. Tur pārrunā arī atšķirību starp demokratisku un komūnistisku valsts iekārtu un tml. Bet to aptvert ir grūts uzdevums, un paies vēl diezgan ilgs laiks, kamēr ikviens amerikāņu kaŗavīrs sapratīs, kādēļ viņš iesaukts armijā un kādēļ amerikāņu un arī citu tautu kaŗaspēkam jācīnās Korejā.

G. Stopnieks

Kolorado, februārī.

Austrālijas latviešu mācītāju konference

Melburnā notika pirmā Austrālijas latviešu ev. lut. mācītāju konference, ko bija sasaucis un atklāja Austrālijas apvienotās ev. lut. baznīcas ģenerālprezidents J.Štolcs. Konferencē piedalījās arī Austrāliešu baznīcas imigrācijas daļas vadītāji no Viktorijas, Jaundienvidvelsas, Dienvidaustrālijas un Kvīnslendas. Pārskatu par ev. lut. iecelotāju garīgo aprūpi sniedza no visām Austrālijas pavalstīm. Šai sakarā izcēlās pārrunas par Austrālijas ev. lut. baznīcas īpatnējo stāvokli, jo še pastāv divi sinodes — Austrālijas apvienotā ev. lut. baznīca (UELCA) un Austrālijas ev. lut. baznīca (ELCA). Sekojot archibīskapa Dr. T. Grīnberga norādījumiem, latviešu mācītāji pieslējušies UELCA sinodei, ar kuŗu Latvijas ev. lut. baznīcai ir pilnīga vienprātība mācības un uzskatu ziņā.

Internā apspriedē latviešu mācītāji iepazinās ar archibīskapa vēstījumu latviešu draudzēm Austrālijā un, konstatējot, ka arī ELCA nodibinājusi dažas latviešu draudzes, ordinējusi divus latviešu mācītājus un pārņēmusi vienu Latvijas baznīcas mācītāju, kas jau sākuši darbību, sanāksmē nolēma viņu dibinātās draudzēs neiejaukties, atstājot tautiešiem iespēju pašiem ieņemt stāvokli mūsu archibīskapa aicinājuma nozīmē.

Atjaunotajā kopsanāksmē vienojās par mācītāju darbības lauku sadalīšanu: Melburnas ev. lut. latviešus turpmāk aprūpēs prāv. A. Grosbachs, bet pilsētas apkārtni — māc. A. Buģis, kas reizi mēnesī noturēs dievkalpojumu arī Melburnā. Sidnejas latviešus aprūpēs māc. J. Krauklis, tās apkārtni — māc. J. Lūsis, Adelaidi — māc. V. Voitkus, Ņūkasli un apkārtni — māc. K. Skujiņš un Kvīnslendi — māc. A. Oliņš.

ZELTS, INDIĀNI UN VĒRŠU CĪNAS

ZEMESTRĪCES UN LIETUS PERIODS — LATVIEŠI CĪNĀS AR KROKODIĻIEM — NAV VIEGLI TIKT PIE ZELTA — TAUTAS VAROŅI VENECUĒLĀ — SVĀRKI UN KURPES LIDO UZ ARĒNU — UZVARĒTO PĀRDOD PAR 100 BOLIVARIEM kg

VĒSTULE LATVIJAI NO KARAKASAS

Kāds latvietis, kas jau ilgāku laiku nodzīvojis Venecuēlā, par turienes apstākļiem raksta:

Mums, paldies Dievam, klājas labi. Ar klimatu esam apraduši un samierinājušies. Gan daži sūdzas par jūtamām pārmaiņām organismā, bet jāsamierinājas arī ar tām jau tādēļ vien, ka kaut kur taču jādzīvo. Kāds igaunis, pēc dažu gadu pavadīšanas Venecuēlā, bija pārceļojis uz Kanadu, bet, nespēdams vairs panest turienes aukstumu, atkal atgriezies še. Visnepatīkamākais ir lietus periods — no jūnija līdz novembrim, — kad gaiss ļoti spiedīgs, un trūkst elpas. Turklāt grūti samierināties ar mitrumu: dzīvoklī viss pelē, bet apģērbs no rītiem jāvelk mugurā mitrs un pašam jāizžāvē; un kad nāk lietus gāzes, dažkārt kļūst baigi. Karakasa guļ kalnu bļodā, un ūdens krākdams gāžas lejā no kalniem un aizām. Aizpagājušā gadā še pārplūda hipodroms, noslīka daži cilvēki, daudz zirgu, un laikraksti ziņoja par miljonu zaudējumiem. Pag. gadā izskaloja pamatus ap 100 ēkām, kas sabruka, nonāvējot dažus bērnus. Vasaras vidū mūs piemeklēja zemes trīce. Karakasā gan tā postījumu nenodarīja, bet ap 400 km uz Kolumbijas pusi gandrīz visās pilsētiņās bojātas mājas, un bijuši arī cilvēku upuŗi. Zemestrīces centrs bijis Ekvadorā, kur postījumi un upuŗi bijuši milzīgi.

Pa džungļiem vēl nav bijis izdevības ceļot un, laikam, to arī nedarīsim, jo šādam pasākumam vajaga stipras veselības un izturības. Daži latviešu jaunekļi gan jau izcīnījušies ar Orinoko krokodiļiem; citi savukārt devušies rakt zeltu un smaragdus, bet atgriezušies tukšā. Pēc viņu nostāstiem tur jācīnās ar visneiedomājākām grūtībām. Neizmantotās zelta atradnes ir nepieejamos kalnos, kur tās pārvalda indiāņi, un svešiniekam tur nepiekļūt. Kāds latvietis, kas šeit dzīvo jau ap divdesmit gadu, zelta dēļ pat apprecējis kādas indiāņu cilts virsaiša meitu, pēc kam zeltu arī dabūjis, bet — tas turpat arī palicis, jo viss indiāņu ciems dzēris kādu nedēļu no vietas, kamēr saraktais zelts bijis notriekts. Džungļos visa vara pieder indiāņu virsaišiem, kas neatzīst ne Venecuēlas, ne Kolumbijas, nedz arī kādas citas valsts likumus. Lai iegūtu sev nepieciešamās pilsētas preces, tie nāk uz Karakasu, kur uz ielām pārdod savus ražojumus — krelles, gredzenus, ādas u. t. t.

Visiecienītākā šejieniešu izprieca ir vēršu cīņas, un toreadori ir tautas varoņi. Protams, viņu vidū ir slavenības un arī otrās vai trešās šķiras vēršu dūrēji, kas pat nezinātājam redzams jau no ieejas biļetēm: ja cīņas kāda slavenība, tad ieeja maksā strādnieka mēneša algu, kurpretim pārējās korridās var iekļūt par vienas dienas algu. Tā slavenību cīņas var apmeklēt tikai bagāti ļaudis, un tad saulē viz zīds un mirdz dārgakmeņi. Šajās cīņās ir klāt arī valdības delegācija, garīdznieki, ārsti, sanitāri un — labākie mūzikanti. Cīņas atklāj ar aizlūgumu un himnu, kuŗai seko parāde. Toreadori tērpušies zeltā izšūtos kostīmos ar pakausī sapītiem matiem, lai cīņas laikā tie nekristu uz pieres. Toreadoriem seko pikadori un banderiljeri — jau vienkāršākos tērpos — gan jāšus, gan kājām. Pēc parādes kostīmu krāsainos apmetņus pasniedz lokā sēdošai publikai, kas pagodināta tos noklāj sev priekšā uz barjeras.

Tad sākās cīņas. Pirmais, protams, cīnās slavenākais no toreadoriem, un tikai viņa krišanas gadījumā nāk otrs. Parasti cīnās 6 vērši pēc kārtas. Augumā tie nav lieli, bet ķerti mežā un ir tiešām mežonīgi; un, lai tie būtu jo niknāki, pirms izrādes tos tur tumsā. Vēl pirms izlaišanas arēnā vēršiem skaustā iecērt pāris enkuriņus ar svina karekļiem, kas pie kustībām dzīvniekam dara sāpes. Tā satracināto vēršu niknumu publikas priekšā vēl pavairo pikadori, kaitinādami tos, līdz arī publika atzīst, ka dzīvnieks laižams cīņā. Bet arī tad vēl pikadori iedur aiz vērša ādas īpašu atskabargainu šķēpu pāri, kas šūpojoties padara vērsi gluži traku. Savu padarījuši, pikadori aizslēpjas arēnas barjerā ierīkotās patvertnēs, un arēnā ar sarkano lakatu un zobenu rokā vērsim pretim stājas toreadors, lai sāktu īsto cīņu un tās beigās dotu satracinātajam dzīvniekam nāves dūrienu.

Par visbīstamāko tomēr uzskata šķēpu ieciršanu vērša mugurā, jo pikadori to izdara bez krāsainā lakata un tanī brīdī, kad vērsis tiem uzbrūk. Tas prasa ļoti lielu veiklību. Kādam vērsim bija īsta zoļāda, un pikadors pēc vairākiem mēģinājumiem nevarēja šķēpu aizdurt. Beidzot to uzņēmās toreadors, bet jau nākošajā brīdī pats bija vērsim uz ragiem: pajuka krāšņā kostīma zelta zvīņas, un toreadoru nonesa no laukuma nešus. Cits vērsis izrāva sarkano lakatu no toreadora rokām, nākošajā gājienā apdraudēdams pašu tā nesēju. Pēdējam gan laimējās paglābties no ragiem, pieplokot pie zemes, taču šis triks no vērša kājām nepasargā.

Jo varonīgāks toreadors ir tad, ja spēj vērša ragu šāvienus novadīt sev garām ar sarkanā lakata palīdzību vai veiklu ķermeņa izlocīšanu, neatstājot savu vietu; turpretī tos, kas nervozi lēkā, lai izvairītos no ragiem, publika izsvilpj. Protams, ne reti uz ragiem nonāk kā bezbailīgie, tā tramīgie toreadori, un tāpat abi lido pāri vērša mugurai. Kad dzīvnieks sācis pagurt, nāk viņa noduršana, un cīņa ir galā. Ja vērsis skaisti cīnījies, tam nogriež ausi vai astes galu par trofeju toreadoram. Parasti cīņas beigās no publikas vietām uz arēnu lido svārki, cepures, dāmu rokassomas vai pat kurpes, un svētlaimīgs ir tas sviedējs, kuŗa mantu toreadors pacēlis un atsviedis atpakaļ. Un ne jau visu mantu īpašniekus var šādā veidā aplaimot, jo arena ir pilna dažādu priekšmetu un arī publikas, kas uzvarētāju triumfa gājienā nes uz valdības ložu. Niknākā un varonīgākā vērša gaļu pārdod turpat uz vietas par 100 bolivariem kilogrammā, kamēr skārnī to pašu var pirkt par 3 bolivariem. Šādu kuriozu te daudz.

V. Balodis

Karakasā, februārī.

Dīvains strupceļš

Vēl nesen jaunieceļotajiem ASV nebija nekādu grūtību dabūt robežpāriešanas kartes (Border Crossing Card) Kanadas apmeklēšanai. Bet tagad radušās gandrīz nepārvaramas grūtības. Pēdējā laikā vairākas Kanadas robežu imigrācijas iestādes aiztur ējušas un raidījušas atpakaļ uz ASV latviešus ar minētajām atļaujām, aizbildinoties, ka Kanadai nav nekādas drošības vai ASV uzņems tos atpakaļ, kad pēc viesošanās Kanadā tie vēlēsies atgriezties ASV. Nav arī nekādas iespējas šo pārbaudes jautājumu nokārtot pirms ASV territorijas atstāšanas, jo iepriekšējās drošības likums nosaka, ka katrs, kas īsāku vai ilgāku laiku bijis ārpus ASV, jāpārbauda no jauna. Tā radīts dīvains strupceļš tiem, kas ir komūnisma viskarstākie pretinieki, jo tagad tiem jācieš tieši komūnisma apkaŗošanai domātā likuma dēļ.

Ak

Vīri kam sokas kā darbā, tā atpūtā

UZŅĒMUMS 250.000 DOLARU VĒRTĪBĀ — DZĪVES DĀRDZĪBA AUG — MEISTARŠĀVĒJS AR LOKU — 110 MĀRC. SMAGA ZIVS

VĒSTULE LATVIJAI NO KANADAS

Viens no vecākajiem latviešu ieceļotājiem Kanadā ir Augusts Gailītis. Savas Kanadas gaitas viņš iesācis jau 1922. g., pēc dēkaina ceļojuma pa Krieviju. Toreiz jaunieceļotājam Kanadā bijis daudz līkumaināks ceļš nekā tagad. Cīnoties par dzīves eksistences nodrošināšanu, pagājuši 5

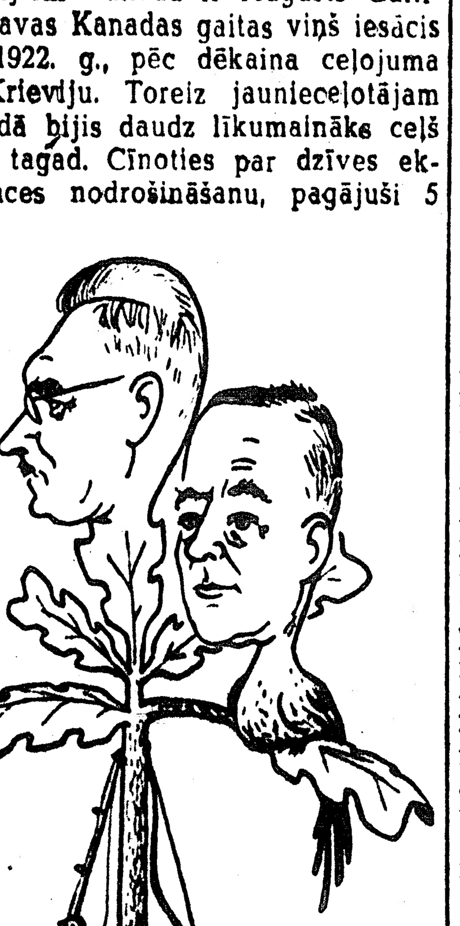

Kanadas latviešu rūpnieki A. Gailītis un E. Ozoliņš

Ed. Keiša šaržs

gadi, līdz liktenis viņu savedis kopā ar tautieti Ernestu Ozoliņu — metallapstrādāšanas speciālistu, kas 15 gadu nodzīvojis ASV. Abi vienojušies likt pamatus metallapstrādāšanas uzņēmumam Toronto. Divdesmit gadu darbā tas nu izveidojies par stabilu un plaši pazīstamu firmu, kuŗas materiālās vērtības aplēstas uz 250.000 dol. Uzņēmums ražo dažādus elektriskos piederumus, veļas mazgājamās mašīnas un veic arī niķelēšanas un chromēšanas darbus, kuŗu technis kais vadītājs ir E. Ozoliņš. Uzņēmumā saistījušies arī vairāki citi latviešu speciālisti.

A. Gailītis, kas ir uzņēmuma administrātors, nav atteicies līdzdarboties arī sabiedriskajā darbā, ir KLNA centr. valdes loceklis un visādi sekmējis latviešu gaitas Kanadā. Ar viņa palīdzību no Vācijas še ieceļojuši daudz tautiešu. Tāpat A. Gailīša padoms tiem lieti noderējis saimnieciska rakstura pasākumu veidošanai. Runājot par dzīves dārdzību, Gailītis konstatē, ka plašā patēriņa preces 15 gadu laikā sadārdzinājušās par 170 proc. Dārdzība aizvien vēl kāpj, un nav šaubu, ka šogad tās pieauguma procents sniegsies pāri 200. Reizē ar preču sadārdzināšanos dolaram nav vairs tās vērtības, ar kuŗu kādreiz kanadieši dižojās.

Abus enerģiskos tautiešus saista nevien kopējas darba intereses, bet arī atpūtas brīžos abiem ir kopīga nodarbība — medības. Bez tam A. Gailītis ir nepārspējams meistars šaušanā ar loku, kur viņam līdz šim nav cienīga pretinieka. Taču viņš aizvien vēl nav pārspējis makšķerēšanas sportā savu kollēgu Ozoliņu, kam savukārt pieder pieci gadi vecs rekords: 1945. g. Ozoliņš ar „bada pātagu" kādā ezerā nogrābis 110 mārc. smagu stūres zivi, un ar šo lomu iegājis makšķernieku vēsturē. Zivs asaka — skelets vēl šodien ir mājastēva suvenīru un trofeju lepnums.

Eduards Keišs

Toronto, februārī.

Mūsu iednaidnieki ir sarkanie tiranni, nevis viņu vergi

Ar šādu virsrakstu Saturday Evening Post ievietojis ievadu, kuŗā pasvītrots, ka amerikāņi maz ko mācījušies no piedzīvojumiem ar Hitleru un kaŗa laikā paši radījuši mītu par „veco labo tēvoci Džo", kaut gan viņu domas un uzskati visu laiku bijuši iepazīstami neskaitāmos kominterna izdevumos, neatstājot šaubu par Kremļa valdnieka patiesajiem nolūkiem. Rietumsabiedrotie uzskatīja un pa daļai arī vēl šodien uzskata, ka Staļins patiesībā tā nedomā kā raksta... Tāpat aplams ir ieskats par Maotsetungu: neievērojot šī vīra atklāto liecību par sevi, amerikāņi to iedomājušies par diezgan simpatisku valstsvīru, kuŗa vadītā partija it kā sastāvot no farmu aģentiem, lauku skolotājiem un veterinārārstiem... Daudz rakstītāju neprotot atšķirt krievu tautu no šaurās valdošās šķiras, kas ir tikai 3 proc. visas Krievijas iedzīvotāju. Pārējā masa ir smagi apspiesta un ilgojas atbrīvošanas. Ak

LATVIEŠI VISĀ PASAULĒ

★ Hamiltonā viesojās māc. Fr. Ruperts, vadīdams dievkalpojumu, pēc kam latviešu biedrībā referēja par tematu Skats seno ziemeļnieku pasaulē.

★ Toronto nodibināta gaidu vienība Gauja. Tās vadītāja ir Ausma Henīša.

★ Sanfrancisko latviešu ev. lut. draudzē patlaban 223 locekļu.

★ Čikagā 10. februārī uz 50 mūža gadiem atskatījās prāv. Pēteris Bajārs. Otrreizējā Latvijas okupācijā B. palika savā draudzē, pieredzēdams komūnistu šausmu darbus. Vēlāk viņam caur Baltkrieviju, Poliju un Čechoslovakiju izdevās nokļūt Rietumvācijā, kur 1947. g. viņu norīkoja par prāvestu Manheimas nometnē. Pag. g. pavasarī B. devās uz ASV, kur tagad strādā par prāvestu, apkalpodams atviešu katoļus Čikagā un tās archidiecezē.

★ Bostonā nodibināta latviešu-lietuvju biedrības nodaļa. Pagaidu valdē par priekšsēdi darbojas rakstnieks F. Ķirša, vicepriekšsēdis rakstn. O. Liepiņš, sekr. J. Porietis, viņa biedrs J. Talčis, kas. O. Akmentiņš, biedrz. rakstn. St. Santvaras, loc. A. Augustāns.

★ Dānijā Prāgas bulvāra nometnē sākusies to latviešu izvietošana privātā dzīvē, kas saņēmuši uzturēšanās atļaujas Dānijā; izvietošana tomēr saistīta ar grūtībām, jo trūkst pieņemamu dzīvojamo telpu. Atsevišķo istabu īre ļoti augsta, un to lietošanas noteikumi drakoniski. Dāņi bēgļiem istabas izīrē ne labprāt.

★ Latviešu apvienība un draudze Dānijā savākusi 160,50 dāņu kronu Ārtavai Latvijai.

★ Anglijā, braucot ar nesen iegādātu motociklu, katastrofā smagi ievainots un miris latvietis Vladislavs Jokošonoks. Nelaiķis dzimis 1924. g. 3. apr. Asūnes pag. Ar viņa nāvi latviešu saime zaudējusi klusu un saticīgu tautieti.

★ Vulverhemptonas mākslas galerijā no 31. janv. līdz 9. febr. notika Eiropas mākslas un amatniecības skate. Tajā piedalījās arī latvieši, kuŗu novietnē uzmanību saistīja Rietumvelsas hosteļa izstādītās dekoratīvās segas un spilveni, V. Cīrules un J. Bērziņa ādas izstrādājumi, Dr. Mežciema 100 gadu veca sega, E. Pēča kokgriezumi, A. Zālmanes tautas tērps un Tēraudes tautiskās lelles. Bija izstādīts ģen. Bangerska darināts koka šķīvis.

★ Koventrijā nodibināts vīru koris, kuŗa vadību uzņēmušies diriģenti V. Ritiņš un J. Martušs. Koris iestudē Anglijas latviešu dziesmu dienu programmu un gatavojas patstāvīgiem koncertiem.

★ Upsalas universitātē par mācības spēkiem pieņemti LU profesori H. Skuja un L. Āboliņš, kā arī doc. O. Mellis. Upsalas universitātes med. fakult. beidzis Dr. med. J. Āboliņš, bet filol. fak. — Dr. theol. H. Biezais, V. Slaņķis, J. Čakste, O. Rasiņa un P. Šadurskis. Upsalas lauksaimniecības augstskolu beidzis agr. K. Lesiņš. Arī citi agronomi še strādā algotu darbu savās speciālitātēs.

★ Upsalas universitātes fil. fak. studē E. Lauberte, L. Neilande, L. Cuibe, A. Lazdiņš, B. Šimis un J. Veinbergs. Jurisprudenci mācās E. Kalniņa un O. Briedis, teoloģiju — J. Pilmanis, bet medicīnu — H. Ozoliņš. Bez tam vēl ierakstījušies V. Reibuša, V. Gauģe, H. Ginters, E. Balode, J. Lauberts un H. Jeckalējs.

★ Hamiltonas latviešu biedrības valde 1951. [illegible] ievēlēta šādā sastāvā: priekšs. B. Polis, vietn. E. Meiers, sekr. E. Gulbe, kas. J. Gaidulis, kult. vad. A. Amoliņš un biedrz. E. Mauriņš.

★ Iztrūkstošo LNFS padomes locekļu vēlēšanās Dānijā un Norvēģij[illegible] ievēlēja līdzšinējo pārstāvi V. Briedi un A. Vagaru, bet no Norvēģijas — H. Dzelzkalnu. LNFS valde vēlēšanas apstiprinājusi.

★ Kopenhagenas latviešu kluba gadskārtējā kopsapulcē par kluba priekšnieku no jauna ievēlēja konsulu Grīnvaldu, bet par locekļiem A. Auniņu un A. Rugāju. Rev. komisijā ievēlēja A. Veģeru, E. Hamani un E. Liepaskalnu. Kopsapulce nolēma kluba de[illegible]vizēt.

★ Hullas un apkārtnes latviešu gadskārtējā sapulcē nolemts dibināt Hullas latviešu kopu. Vietējā darba nozīmē kopai pievienojās arī DVF Hullas nodaļa un draudzes kopa, sūtot valdē savus pārstāvjus. Val[illegible] darbosies priekšs. A. Prāms, J. Treimanis, V. Kidals, F. Eberšteins, V. Memluks un O. Rrence. DVF nodaļas valdē: priekšs. F. Eberšteins, V. Kidals un V. Mamluks, bet draudzes kopas vecākie — O. Rence, J. Gulbis un A. Prāms.

★ Viss internēto latviešu vairums Elisa salu jau atstājis, bet galvojumus vēl gaida Ant. Kļaviņa ģimene un trīs vientuļnieki — S. Kaziņš, Ēķis Bils un Arv. Kļaviņš. No Bostonas ziņo, ka arī tur internēto Māsen pasažieru grupa, ieskaitot kuģa īpašniekus, atbrīvota.

★ Čikagā noorganizēta DV nodaļa. Pagaidu valdē ievēlēti V. Eglītis, R. Arums un E. Caune.

★ Pie Filadelfijas latviešu ev. lut. Jāņa baznīcas nodibinājusies darba apgādes komiteja, kur strādā A. Lazdiņš, A. Rudzis un Ķirkums. Komiteja apzinās brīvās darba vietas, ziņojot par tām tiem tautiešiem, kas ir bez nodarbošanos vai arī strādā nepiemērotu darbu.

★ Filadelfijā nodibināta DV apvienība. Pagaidu valdes priekšs. A. Rudzis, loc. — M. Lazdiņš, A. Rimbenieks, P. Abrams un P. Banders. Revīzijas komisijā — V. Zants, A. Grava un T. Ritums. Pirmajā sēdē nolemts sūtīt iesniegumu ASV prezidentam, lūdzot atcelt kaŗavīru ieceļošanas aizliegumu ASV.

★ Vašingtonā nodibināta latviešu draudze. Pag. valdē par priekšsēdi ievēlēts B. Albāts, bet par locekļiem — A. Turks, M. Sīesers, J. Paucītis, A. Ozoliņš, E. Medians un J. Kalniņš.

Turcija un Grieķija — rietumu stiprākie balsti Eiropas austrumos

VAI GAIDĀMA SPĀNIJAS AICINĀŠANA ATLANTIKA PAKTĀ

Amerikāņu un to sabiedroto valdību aprindās pēdējā laikā daudz pārrunāts jautājums, kā tuvāk piesaistīt Atlantika paktam Spāniju, Turciju, Grieķiju un Jugoslaviju. The Sunday Times Vašingtonas korespondents Brendons pārliecināts, ka vēl šogad sagaidāms Sav. valstu ierosinājums formāli uzaicināt Spāniju piedalīties Atlantika paktā. Par spīti angļu un franču opozīcijai, vienošanās te būtu vieglāk panākama, nekā par Rietumvācijas apbruņošanu. Ankarā patlaban notiek turku militārās vadības un politiķu sarunas aizsardzības jautājumos ar britu virspavēlnieku Vidējos austrumos ģen. Robertsonu. Jau šī gada sākumā Turcijas militārais pārstāvis pirmo reizi piedalījās kā konsultants Atlantika pakta sarunās Vašingtonā. Drusku citādi ir ar Jugoslaviju, kas arī pati nemaz nevēlētos paktam pievienoties, bet vairāk ieinteresēta amerikāņu militārās un saimnieciskās palīdzības saņemšanā bez jebkāda pakta. Beidzot svarīga vieta Balkānu aizsardzības organizēšanā ir Grieķijai. Vašingtona pārliecināta, ka Grieķija nepaliktu malā, ja notiktu uzbrukums Jugoslavijai.

Sav. valstis ieskaitījušas ierindā lielāko daļu savu aviācijas bazes kuģu. Tas darīts, rēķinoties ar to, ka šiem bazes kuģiem būs izcila nozīme, ja vajadzēs nodrošināt Rietumeiropas aizsardzības flangu Vidusjūras, tāpat arī Ziemeļjūras telpā. Pašas centrālās frontes aizsardzībai ģen. Eizenhaueram līdz šī gada beigām būs rīcībā 24 divīzijas, kas pašam sākumam pietiktu, jo kara gadījumā spēkus ātri varētu palielināt līdz 60 vai 70 divīzijām. Ko Rietumeiropas aizsardzībai spētu dot, piemēram, Turcijas un Grieķijas piesaistīšana?

Turcijā komūnistiem nav nekāda jūtama iespaida. Turku tautas tradicionālā neuzticība pret Maskavu izpaužas pretkomūnistiskā nostājā, kas Turciju padarītu par vienu no Atlantika pakta stiprākajiem balstiem Tuvajos austrumos. Turku armijas spēks un nozīme izcelta jau vairākkārt. Raksturīgi ir tas, ka armijas parādēs tagad redz ļoti daudz motorizētu vienību un modernas tehniskas ierīces, kamēr agrāk, kā raksta Times, šādās parādēs garām devušies vienīgi sauszemes un flotes kājnieki, kavalērija un artilerija. Liela nozīme turku bruņoto spēku izveidošanā bijusi amerikāņu militārai misijai. Amerikāņu virsnieki vadījuši apmācību, vairāki simti turku nosūtīti tehniskai apmācībai uz ASV un Vācijas amerikāņu joslu. Pēc New York Times informācijas, misijas pirmajos 30 darba mēnešos turku armijas reorganizācijas ietvaros apmācīti 20.000 turku. Vēl joprojām gan nepieciešami pavairot moderno ieroču un motorizēto satiksmes līdzekļu skaitu. Ievērojot satiksmes ceļu uzlabošanu, bijis iespējams samazināt armijas skaitlisko sastāvu, jo nodrošināts ātrs transports mobilizācijas gadījumā. Šie uzlabojumi un amerikāņu palīdzība arī ļāvusi saīsināt kara dienesta laiku Turcijā no 3 un 2 gadiem.

Par grieķu armijas stāvokli pārskatu sniedz Daily Graphic speciālkorespondents Atēnās Mannigs. Kā viņš izsakās, ar britu pieredzi, amerikāņu dolariem un pašu grieķu apņēmību panākts, ka Grieķijai šobrīd neliela, bet sīksta armija — labākā, kāda tai jebkad bijusi, turklāt tai ir lielāka kaujas pieredze, nekā jebkurai citai armijai Eiropā. Savu sīkstumu grieķi pierādījuši piecos karos pēdējo 40 gadu laikā, turklāt vēl smagajās cīņās ar komūnistu partizāniem. Grieķu armija arī ir pirmā, kas Eiropā var atzīmēt uzvaru pār komūnistiem. Tās izveidošanā vislielākie nopelni britu militārai misijai, tāpat kā amerikāņiem Turcijā. Britu misija Grieķijā darbojās apaļus sešus gadus.

Angļu virsnieki sevišķi izceļ grieķu armijas augsto apmācības standartu un individuālā kareivja lielo disciplīnu un augsto cīņas morāli. Grieķu karavīrs pieradis pie dzīves, kas, pēc rietumu mērogiem, ir trūcīga un skarba, bet tomēr ne skarbāka, kāda grieķu kareivim ir viņa dzimtajā ciemā. Grieķi arī gadiem pieraduši pie divgadīgā obligātā kara dienesta. Grieķijas armijai vienīgi trūkst vēl vairāk ieroču un tehniskās iekārtas. Jauni sūtījumi tomēr pienākuši visu ziemu, kaut gan daļa Grieķijai paredzēto amerikāņu ieroču sūtījumu bija jānovirza uz Koreju. Svarīgs trūkums Grieķijas aizsardzības iespējās nepietiekams dziļums telpā starp bīstamo Bulgārijas robežu un jūru, — tikai 30 līdz 100 km. Bet ja izdotos panākt, ka Grieķija, Turcija un Jugoslavija saprastos un apvienotu visus savus spēkus Balkānu aizsardzībai, tad visas trīs valstis kopā varētu atbalstīt rietumos ar 90—100 labi apgādātām divīzijām, spējīgām atvairīt jebkādus komūnistu draudus Dienvidaustrumeiropā.

F. M.

Ko redzēja brigadieris Želtjaks un ko angļu jūrnieks Berrijs

BADĀ MIRSTOŠI ANGĻI AR STAĻINA VĀRDU UZ LŪPĀM PATEICAS PAR PADOMJU JŪRNIEKA PASNIEGTO MAIZI...

„Zviedrijā un Holandē plosās bezdarbs un nabadzība." Tā raksta kāds tvaikoņa Biruta jūrnieks Sovjetskaja Latvija 7. janvāra numurā. Kaut gan Zviedrija nav bijusi iejaukta abos pēdējos karos, tai saimnieciskais stāvoklis tomēr esot neapskaužams, un Gēteborgas ielās varot redzēt cilvēku pūļus pie veikalu durvīm lūdzam maizi... Zviedrijas kapitālistiskā valdība, tā raksta jūrnieks, neesot spējīga sagādāt tautai pat nepieciešamāko — darbu.

Tā paša laikraksta 12. decembra numurā Rīgas ostas strādnieku brigadieris G. Želtjaks savukārt apraksta padomju jūrnieku „pieredzējumus" Anglijā: „Katru padomju kuģi angļu ostās ielenc izbadējis pūlis. Saņēmuši no padomju jūrniekiem maizi, badā mirstošie angļi čukst vienu vienīgu pateicības vārdu: „Staļins!" Turpretim Pad. savienībā, kā tas katram zināms, galīgi izbeigta nabadzība, trūkums un bezdarbs..."

Diezin, ko par šiem „lieliskajiem" aprakstiem būtu teicis angļu jūrnieks G. V. H. Berrijs (viņš gan Sovjetskaja Latvija laikam nelasa), kas pēc apciemojuma padomju ostās sajuta neatliekamu vajadzību vēstulē Daily Telegraph lasītājiem (17.2.) pastāstīt, ko viņš tur redzējis. „Kad angļu ostas strādnieki reiz atjēgs, cik labi tiem klājas, salīdzinot ar viņu aroda biedriem citās zemēs, bet it sevišķi Pad. savienībā?" vaicā angļu jūrnieks, ierosinādams, lai angļu ostnieku streiku vadoņus un viņu līdzskrējējus nosūta uz Pad. savienību, kur tie paši varētu pārliecināties.

Berrijs nesen kādā lielākā padomju ostā izkrāvis Austrālijas vilnu un uzņēmis padomju labības kravu Anglijai. Viņš starp citu raksta: „Redzēju tādus ostas strādnieku darba apstākļus, kādi Anglijā nebūtu paciesti pat pirms 50 gadiem." Padomju ostas strādnieki maiņās strādā visu diennakti, bet par nakts darbiem tomēr nesaņem vairāk maksas nekā dienas maiņā. Starpība vienīgi tā, ka dienas maiņā iekļūst vairāk partijas vīri un viņu draugi. Darbus ostā uzrauga dažādi komisāri un atzīmē katru strādnieku, kas drusku lēnāk kustas. Kamēr daļa strādnieku bija apģērbti samērā pieklājīgi, daudzi citi strādāja angļu kuģa kravas telpās, aptinuši kājas veciem maisiem. Kuģu krāvēju vidū daudz sieviešu un jaunavu, kas veic visus tos pašus darbus ko vīrieši. „Nekad savās 38 gadu jūrnieku gaitās un nevienā citā ostā visā pasaulē neesmu redzējis sliktākus apstākļus," nobeidz savu vēstuli angļu jūrnieks, „un nekur, izņemot varbūt Austrāliju, neesmu redzējis labākus apstākļus nekā Anglijā."

Bikses no maisiem un krekls — no ārzemju servetēm

DESAS NO „KAUT KĀDAS" GAĻAS — ZOG PAT ZEMI — GAĻU CEP PAGRABĀ, LAI CITI NESAOSTU — TRUŠĀDAS VESTE GLĀBJ DZĪVĪBU

VĀCU KARA GŪSTEKŅA PIEREDZĒJUMI PADOMIJĀ

Kāds vācu kara gūsteknis, kas nesen atgriezies no Pad. savienības, stāsta:

Pēdējos pusotra gada biju kara gūstekņu nometnē ziemeļaustrumos no Kazaņas. No gūsta mani atbrīvoja tikai pēc tam, kad ilgāku laiku vārguļoju ar tūsku. Tai pusē vēl palika tūkstoši gūstekņu; daļa viņu strādā, bet daļa, tūskas nomocīti, guļ barakās. Mirstība ir liela. Tie, kurus uzskatīja par „veseliem", mitinājās zemnīcās, kur nepierasti stingrā sala dēļ dzīvošana neciešama, kaut arī sienas aplikām sūnām. Es, tāpat kā daudz citu, darbā apsaldēju rokas un kājas. Uzturs vienmuļš un pārāk nepietiekams. Darbs ārkārtīgi smags, un to izturēt grūti. Mūsu nervi bieži sabruka, un cilvēki histeriski raudāja.

Tikai tiem, kas veica mūsu spēkiem pārmērīgo darba normu, deva divi stundas atvaļinājumu. Lai iegūtu kaut cik papildus pārtikas dzīvības izvilkšanai, gāju strādāt pie kāda krievu zemnieka meža darbos. Arī viņš dzīvoja ārkārtīgi nabadzīgi: tam trūka pat elementārāko lietu. Nopirkt viņš nekā nevarēja, jo viss bija ārkārtīgi dārgs, vai arī vienkārši nebija ko pirkt. Vispār — vietējie iedzīvotāji cieta ārkārtīgu trūkumu. Skaudība, naids un zādzības bija parastas parādības. Daudz vīriešu staigāja no maisiem šūtās biksēs. Ja kāds retumis ko saņēma no ārzemēm (no rietumos stacionētiem karavīriem), piem., apģērbu — to tūdaļ noslēpa, jo valkāt baidījās, lai citi nenozagtu vai arī nenogalinātu drānu valkātāju. Zinu gadījumu, kur kāda sieviete saņēma no ārzemēm sainīti, kur bija servetes; no tām viņa izšuva sev kreklu.

Pēc profesijas miesnieks, es dažkārt palīdzēju savam saimniekam gatavot desas no trušu un „vēl kaut kādas" gaļas. Šīs desas par lielu naudu viņš slepeni pārdeva, bet man par darbu deva paēst. Kolhozu šai apgabalā praktiski nebija. Zemnieki patvarīgi pārņēma kolhozu zemi un sadalīja savā starpā. Notika pat zemes zādzības, t. i. — slepus pārvietojot robežu mietus, lai iegūtu sev vairāk zemes. Protams, tas atklājās, un zagļus ne vien piekāva, bet dažkārt pat apstrādāja ar cirvi. Arī kolhoza priekšsēdētājam nodalīja savu zemes gabalu, un, lai viņš nenodotu patvarīgos zemes pārņēmējus, — zemnieki bez atlīdzības apstrādāja arī viņa lauku.

Iedzīvotāji baidījās viens otra un visu slēpa. Mājā, kur es šad tad strādāju, dzīvoja vairākas ģimenes. Ja kāds no iedzīvotājiem bija dabūjis sev gabalu gaļas, tas vārīja vai cepa to kaut kur pagrabā, lai citi nesaostu gaļas smaržu. Citādi skaudības uzgumdītā atriebība bija nenovēršama. Pēc demobilizācijas mājās pārnākušie kareivji, savās dzīves vietās palika ļoti īsu laiku, lai nepagūtu mājiniekiem izstāstīt, ko redzējuši citās zemēs. Parasti tos tūliņ pārcēla darbā uz kādu citu attālāku apgabalu. Pirms atgriešanās no gūsta, mani pilnīgi apzaga. Un ja ceļā nenosalu, tad jāpateicas manai krievu saimniecei, kas bija man pašuvusi trušādas vesti.

No Rīgas radiofona

Sarkanās zvaigznes pētnieki

CŪKĀM SKUJAS, BET AITĀM ŽAGARI — ORDEŅI NEVIETĀ — LOPBARĪBA JĀAPSARGĀ

CELS 157 ELEKTROSTACIJAS — „ZINĀTNE" PĒC CK LĒMUMIEM — INSTITŪTI PALĪDZ RĒĶINĀT UN LASĪT — ĒKA BEZ KAŖIEM

Lauksaimniecības ministra vietnieks Kalniņš atzinās, ka Madonas, Gulbenes, Cēsu, Gaujienas u. c. rajoniem jāaudzina simtiem tūkstošu jaunlopu. Ja trūkst laba siena, tad kā vitamīnus liellopiem, cūkām un putniem ieteicams dot skujas un — kā labu papildbarību aitām — kļavu un ošu žagarus. (Žagari gan ļoti noderētu pašai Kalniņa „ministrijai"!) Ir simtiem kolhoznieces, kas caurmērā izslauc 3000 kg piena no govs. Arī citām kolhozniecēm jāseko šai kustībai. Gulbenes rajona kolhoza Kopdarbība slaucēja Marta Sēmule dienām un naktīm noņemas pa kūti, ja kāda govs saslimst. (Latvijas lauksaimnieces to darīja katra, nemaz nekladzinot par to laikrakstos.) Sēmule apbalvota ar Ļeņina ordeni, jo izslaukusi caurmērā 4896 kg. (Savā laikā par to gan godalgoja govis, bet ne slaucēju!) — Atsevišķos rajonos lopi pārziemo neapmierinoši; ir gadījumi, ka lopbarība nav zem jumta. Jāapstiprina lopbarības apsardzība. (Vai gan arī tā jau dumpojās?) Līdz 15.3. visa lopbarība jāpieved pie lopu mītnēm. (Agrāk gan tās saukāja pa kūtīm, tā kā jādomā, ka zudusi starpība starp laidariem un cilvēku mitekļiem.) Lopbarībai jāatrodas aizslēgtās telpās. Divi nedēļu laikā jāsakomplektē lopbarības brigādes. (Diez, kas tad tos kopis līdz šim?) Jānodrošina barības u. c. piegāde pēc plāna.

„SPĒCĪGAS BRIGĀDES"

Pavasarī saņemšot 320 jaunus traktorus, 500 traktoru arklus, 50 linu kombaiņus un 100 pašbraucējus-kombaiņus. Vietām sēklu tīramās mašīnas stāvot dīkā, kmēr ir rajoni, kur iztīrītas tikai 1/5 sēklu. Daugavpilī ierīkota Glavtorgzerno baze vairākiem rajoniem. — Jelgavas rajona partijas komjaunatnes sekretārs Zentiņš stāsta, ka saskaņā ar CK lēmumu, masu darba centrs esot brigādes. Tādas spēcīgas brigādes noorganizētas visos kolhozos, un katras centrā — sarkanais stūrītis un bibliotēka. (Tad jau nu gan ir spēcīgas!) — Latjuglesa Liepājas mežu rūpniecība nosūtījusi jaunbūvēm un Dombasa šachtām divi ešalonus būvmateriālu. Daugavpils kolhozi izpildījuši meža materiālu izvešanas plānu, bet jēkabpilieši nesamazinot tempu, turpina izvest virs plāna.

Kolhozu ciemata jaunceltnes plaši izvestas Dobeles rajonā. Staļina vārda kolhozā jau vairāk nekā puse pārcēlusies uz ciematu; ir divi kūtis 140 lopiem, cūku kūts un dzirnavas. Šogad paredzēts uzcelt 30 jaunas ēkas. Nākošajā gadā pilnīgi likvidēs viensētas. Kolhozā Nākotne jau uzceltas 16 ēkas, vēl jāuzceļ 22. Kolhozā Staļina ceļš būvē ir 10 dzīvojamās ēkas. Pirmo reizi kolhozi lieto izdedžu betonu un māla ķieģeļi, izlietojot rajonā atrodamo mālu. — Dobeles rajona komjaunatnes sekr. Ivans Krūmiņš ar stipru krievu akcentu stāsta: Ceļam pirmo agropilsētiņu republikā. Jāuzceļ 1500 kolhozu sabiedriskās un dzīvojamās ēkas. Patlaban beidzam skolas ēkas būvi Dobelē. Rajons izcīrtis 106 proc. no plāna, bet izvedis 142 proc. Visas rajona mašīntraktoru stacijas izremontējušas traktorus. Uz Bērzes upes paredzēts celt elektrostaciju.

ROKPELNIS „PĀRCENTIES"

Cīņa ievadā raksta: Zinātņu akadēmija ir zinātnes templis, ko nodibināja pirms 5 gadiem uz Staļina ierosinājumu. (Paši būtu dzīvojuši „tumsā"!) Tā sazarojusies 16 institūtos. (Tie paši vecie vien ir, tikai atdalīti no LU.) Tagad ir 10 augstskolas un 66 technikumi ar 26.000 studentiem, 75 vakarskolas strādnieku un kolhoznieku jaunatnei. Bet kādā citā raidījumā Rokpelnis apgalvo, ka studentu esot 30.000. (Viens nu ir pārcenties!)

Zinātņu akadēmijas sekretārs Peive raksta par akadēmijas darbu 5 gados. Uz 150 mazām un 7 vidējām upēm cels lauku elektrostacijas. (Cik gadu desmitos vai simtos — nepateica.) Vēstures institūta uzdevums — uzrakstīt Pad. Latvijas vēsturi. (Kas nu uzdrošināsies ķerties pie šī darba!) Prof. Dr. Krastiņš uzrakstījis par 1905. g. revolūciju; Drīzuļa redakcijā esot Manaseina revīzija. (Protams — visi Latvijas laika darbi „jāpārrediģē"!) Folkloras institūts savācis 22 milj. dažādu folkloras materiālu. (Tas nu gan būs Latvijas folkloras institūta darbs!) Nodibinātas 65 mičurinisma laboratorijas kolhozos, kur lasītas arī 170 lekcijas. Jāuzlabo zinātniskais pētniecības darbs saskaņā ar Vissavienības CK lēmumiem. (Kā gan citādi padomju zinātnieki var strādāt!) Jācīnās pret jebkuru buržujiskā nacionālisma izpausmi. Augsnes zinātnes un zemkopības institūts studē galveno lauksaimniecības kultūru ražības paaugstināšanas problēmu. Sastāda kolhozu augsnes kartes un palīdz kolhoza Mičurina laboratorijām. (Bet kā neiet, tā neiet: mūsu lauksaimnieki tika galā ar visām problēmām bez Mičurina un viņa laboratorijām!) Kolhozos plaši ievieš zālājlauku sistēmu, palīdz izveidot pareizu virsmēslojuma sistēmu un ieteic kolhoziem, kā iegūt augstu ražu. Zootechnikas un zoohigiēnas institūts izstrādājis svarīgākos jautājumus mājlopu attīstībā. Interesanti esot pētījumi par mikroorganisma nozīmi lopu barošanā. (Tie mikroorganismi jau nu būtu, bet barības, lūk, trūkst.) Mežsaimniecības institūts izstrādājis metodes, kā no zāģu skaidām iegūt lopbarības cukuru un raušus. Uztura institūts atrisinājis jautājumus par vitamīnu pielietošanu cilvēka uzturā. (Ilgi tomēr risinājuši!) Tikai padomju gados Latvijā izvērties zinātniski pētnieciskais darbs astronomijā. (Te laikam domāta sarkanās zvaigznes vispusīga aplūkošana un pētīšana!) Fizikas un matemātikas institūta darbinieki daudziem uzņēmumiem snieguši konsultāciju. (Ar rēķiniem jau nav joki!) Valodas un literātūras institūtā veikti darbi latviešu valodas studēšanā; patlaban strādā pie latviešu valodas vārdnīcas un liela apjoma krievu-latviešu vārdnīcas sastādīšanas. (To gan vajadzētu illustrētu, lai „brālīgo tautu valodniekiem" kaut kas būtu arī saprotams!) Zinātņu akadēmija kļuvusi par patiesu zinātnes centru republikā, kas palīdz komūnistu partijai risināt komūnisma celtniecību mūsu zemē. Ievērojamu palīdzību sniedz Vissavienības zinātņu akadēmija. (Tāpat kā CK — ar pavēlēm un rīkojumiem!) Zinātņu akadēmija tāpat kā padomju tauta visus spēkus veltī tādas ēkas uzcelšanai, kur nebūtu iespējas kaŗiem. (Laikam gan domāta kolosāla krematorija!)

DEGOŠĀ ZEME

Latviešu gaitas franču ārzemnieku leģionā

VĪRS AR BAMBUSU

Vēl nav aizmirsušies baltie krusti, ko tik daudz redzējām otrā pasaules karā, un nav aizmirsies arī gūsta laiks pie frančiem, kad mēs — 3 bij. latviešu karavīri — atkal esam leģionāri un lidojam uz Ziemeļafriku. Alžīra ir mūsu putna gala mērķis, kamēr mūs pašus vēl iesēdina vilcienā un aizvizina līdz Sidibelabesai, kur 50.000 iedzīvotāju un prāvs franču ārzemnieku leģiona garnizons.

Jau pirmajā dienā saņemam ietērpu un citu tuksneša karavīram nepieciešamo, un mūs iedala vienībā. Šeit vēl ir mierīgi, kādēļ vai viss laiks aizrit apmācībās; tikai retumis jāizbrauc patruļā.

Tad kādu dienu rotas komandieris man paziņo, ka esmu norīkots uz Indokīnu. Viens no maniem draugiem domā, ka tas esot jauki, otrs norūc: „Ne velna," bet es sāku vākt kopā un likt somā savas mantas, lai jau rītu kāptu kuģī...

Tā ir Saigona ar saviem 100.000 iedzīvotājiem — mūsu pirmā apstāšanās franču Indokīnā pēc 27 ceļā pavadītām dienām. Taču gala mērķa — Phanranas sasniegšana prasa vēl trīs dienu kratīšanos un svīšanu dzelzceļa vagonā.

No stacijas mūs aizved uz fortu bruņotā apsardzībā, kas šeit nepieciešama ik uz soļa. Pats forts — ar mūri apjosts četrstūris ar ieroču ligzdām un torni vienā stūrī tālākas apkārtnes novērošanai, bet iekšpusē — vairākas saimniecības un dzīvojamā ēka. Tādēļ arī pošamies līdzi vecajiem.

Uzdevums: izlūkot tuvo rīsa lauku; novērots, ka tur ielet un paslēpjas grupa bruņojušos anamītu.

Ejam virknē, jo lauks stāv ūdenī, un virzīties var tikai pa šaurajiem uzbērumiem, kas to sadala vienādos kvadrātos.

Otrā stunda, bet mūsu pūlēm atrast pretiniekus nav sekmju. Jau sākam šaubīties, vai tie maz še vairs atrodas, kad atskan šāviens, pavisam tuvu galvai aizspindz lode un ievaino plecā man priekšā ejošo biedru.

„Nolādēts!" viņš izgrūž caur zobiem un meklē pārsienamo. Kāds piesteidzas un viņam palīdz, kamēr pārējie kļūstam divkārt uzmanīgi.

„Nu, tepat tiem velniem jābūt, — nu tikai acis vaļā!" saka komandieris, ciešu skatienu vērodams lauku.

Gausi velkas minūtes, bet joprojām nekā nevaram ieraudzīt. Tas kaitina mūs un nervozē, bet tad...

„Lūk, lūk!" piepeši sauc vīrs, kas stāv mūsu virknes galā, un rāda ar roku uz priekšu: ūdens dažus metrus no uzbēruma vēl viegli viļņo. — Tur viņš tikko pacēlās un atkal pazuda!

Vecie jau zina anamītu „āķus", un vairākas rokasgranātas reizē aizlido un sprāgst norādītās vietas tuvumā. Augstu uzsitas ūdens un dūņas, sajaukdamās ar tola dūmiem. Kad tie izklīduši, netīrs un asiņains mūsu priekšā izceļas anamīts ar bambusa niedru rokā.

Tas viņu parastais paņēmiens: ar

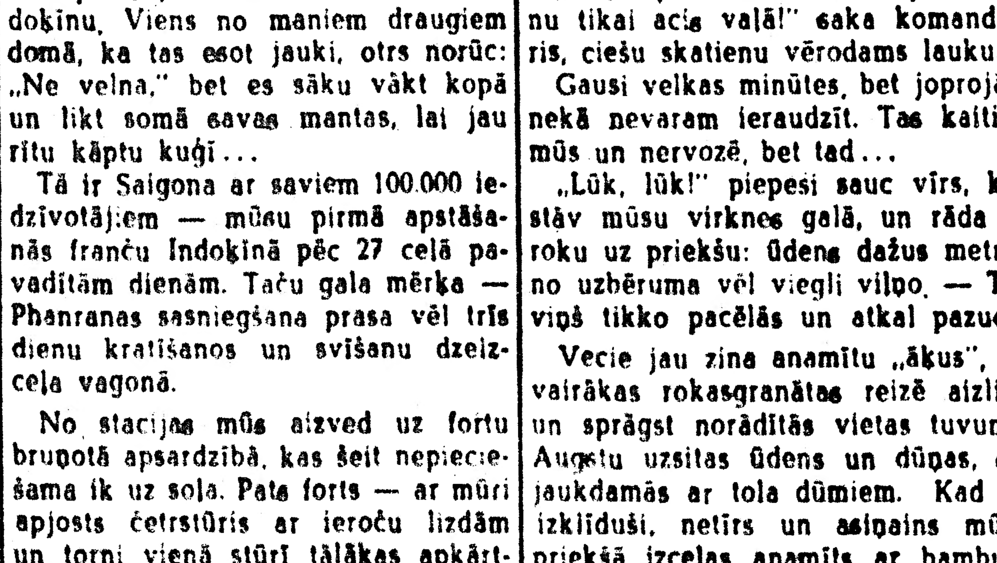

Pa kreisi: Anamītu karavīru ieroči dažkārt vēl ir arī loks ar bultu. Pa labi: Franču forts.

niedras galu mutē palīst zem ūdens tik ilgi, kamēr vajātāji garām, lai tad vai nu uzbruktu vai nepamanīti pazustu...

Tikko esam novietoti, kad atskan trauksme un jāiet patruļās.

„Arī jaunatbraucējiem?" kāds no mums iejautājas.

„Arī!"

Citur varētu protestēt vai vismaz mēģināt celt kādus iebildumus, bet še pazīst tikai paklausību bez ierunām.

(Nākošajā turpinājumā:
SASTAPŠANĀS KALNOS)

TĒVZEMEI UN BRĪVĪBAI

PULKV. ARVĪDS KRIPĒNS

VENTAS ĒRGĻU CILTS

Vēl par vienu gadu, nu jau 32. pēc kārtas, ir pašķirtas Latvijas vēstures lappuses, kurās rakstīta 1919. g. 6. marta diena, kad Latvijas brīvības cīņu laikā sava bataljona priekšgalā kaujā pie Airītēm par tēvzemi Latviju varoņa nāvē krita Latvijas bruņoto spēku pirmais pavēlnieks pulkv. Oskars Kalpaks. Latviešu dzejnieks nosaucis šo lielāko mūsu tautas varoni un reizē arī viņa vīrus par Ventas ērgļu cilti. Kaujā bieži slava un mirdzums, ko izpelnās vadonis, krīt vienlīdz uz tā vīriem.

Krāšņa savā tecējumā ir Venta starp Skrundas un Lēnas pilīm, vietām, kur risinājās kalpakiešu cīņas. No vienas puses to daiļo skaistu egļu mežs, bet pretējā krastā gleznainu ainavu veido ielejas un pakalni ar koku puduros paslēptām lauku sētām. Šeit viens otram pretim stāvēja brīvības cīnītāji kalpakieši, un par savas tautas nodevējiem padarītie, ar komūnisma ideju apmātie veco strēlnieku pulku atlikumi. Uzbrukumi, pretuzbrukumi, bet pār visām lietām pārdrošie izlūku gājieni raksturoja kalpakiešu kaujas gaitas Ventas krastos 1919. g. februārī. Ventas krastos kalpakieši rūdījās un saliedējās ciešā Ventas ērgļu ciltī.

Pēc sīvām un sekmīgām 3 dienu kaujām iepretim Lēnām, 6. marta rītā, neapturamā triecienā salaužot sarkano pēdējo pretestību pie Skrundas skolas, kalpakieši uzsāk vajāšanu. Ceļš bija kļuvis brīvs, pulkveža acu priekšā jau drīkstēja sārtoties Latvijas brīvības rīts. Bet tieši šinī laikā, kad kalpakieši, priekā par uzvaru ar Kalpaku savā vidū soli pa solim traucās pretim Latvijas brīvībai, liktenis lika norisināties vēl vienai kaujai, lika nākt vēl vienam pulkveža drošsirdības un varoņgara pārbaudījumam. Šoreiz tas bija pēdējais. Sava bataljona priekšgalā šinī kaujā krīt latviešu tautas dižākais karavīrs pulkvedis Kalpaks. Latvijas brīvības rīta ausmu liktenis viņam bija ļāvis skatīt, bet ne vairāk.

Ventas ērgļus turpmāk vadīja ģenerālis Balodis, kas no Kalpaka pārņēma virspavēlnieka pienākumus. Gara acīm sekojot savu vīru tālākām gaitām, kritušais pulkvedis pēc nepilna gada tos varēja skatīt jau Zilupes krastā. Rotu un bataljonu vietā bija izaugusi spēcīga Latvijas armija, kas sastāvēja no pulkiem un divīzijām. Kalpaka gara vadīta, tā bija paveikusi Latvijas brīvības izcīnīšanu. Līdz ar to pulkv. Kalpaka uzupurēšanās kaujā pie Airītēm, viņa ziedošanās tēvzemei bija guvusi īpašu jēgu un nozīmi. Latvija bija kļuvusi brīva.

Bet vai šodien varoņa-pulkveža dusa ir mierīga? Vai to netraucē svešu karavīru zābaku dimdoņa un svešu zirgu pakavu klaboņa, apspiestās un vergu važās kaltās tautas asaras un vaidi? Vai tikai 20 gadu latviešu tautai bija lemts brīvai būt?

Esi drošs, mīļais pulkvedi! Vēl latviešu tautai ir daudz vīru, kas nes sevī tavu garu, tavas brīvības alkas, tavu uzupurēšanās gribu tautai un tēvzemei. Šodien šiem vīriem sāpju pilnām sirdīm jānoraugās, kā latviešu tautu nonievā, pazemo, moka, iznīcina. Bet tāpat kā, Ventas krastos stāvot, reiz pienāca diena, kad tu varēji dot pavēli uzbrukumam par Latvijas nākotni, tā arī šodien vīri gaidīt gaida to dienu, kad viņi, tava gara aicināti, drīkstēs pacelt sarkanbaltsarkano karogu, lai nestu to atpakaļ uz latviešu tautas mājvietu, ko tai zemes virsū piešķīris debesu un zemes Valdnieks.

Kamēr Kalpaka gars dzīvos latviešu vīru un sievu, dēlu un meitu krūtīs, tikmēr Latvijas brīvība nebūs zudusi. Šo garu dzīvu esam ik gadu apliecina gan latviešu karavīri, gan visa latviešu tauta, pieminot dienas, kad pulkv. Kalpaks nesa vislielāko upuri uz tēvzemes brīvības altāra. Šo garu dzīvu esam latviešu tauta apliecina arī šodien. Kaut miris, dižo pulkvedi, tu tomēr dzīvo un dzīvosi mūžīgi, tāpat kā mūžīgs ir Ventas tecējums, tāpat kā mūžīgi visā latvju zemē ir jāskan latviešu valodai, latviešu dziesmai.

PROF. L. ŠULCS

Baltijas valstis un starptautisko tiesību attīstība

II.

(Iepriekšējā rakstā autors apskatīja starptautisko tiesību jaunākos atzinumus, kas runā par labu Baltijas valstu aneksijas neatzīšanai, īpaši piemērodamies 1) Agresijas nosodīšanai. Šajā rakstā aplūkota 2) agresijas ieguvumu neatzīšana un 3) tautu pašnoteikšanas tiesību atzīšana.)

Kā apzīmējama Pad. savienības rīcība, okupējot Baltijas valstis?

Šī rīcība kvalificējama kā agresija. Laužot starptautisko tiesību normas, vismaz noslēgtos neuzbrukšanas līgumus ar Baltijas valstīm, kas bija spēkā līdz pat 1945. g., tika panākta šo valstu nelikumīgā iekļaušana Pad. savienībā. Minētā agresija tāpēc ir padota jaunākās starptautisko tiesību mācības nosodošam vērtējumam.

2) Agresijas ieguvumu neatzīšana. Pēdējos gados radusies jau plaši izplatīta doktrīna par agresijas ieguvumu neatzīšanu no pārējo valstu — starptautiskās sabiedrības locekļu puses. Šo mācību sevišķi izveidojuši Oksfordas univ. prof. Lauterpachts, ASV sevišķais vēstnieks un valdības juridiskais padomnieks prof. Jessups u. c. Jautājums par agresijas ieguvumu neatzīšanu uzpeldēja Japānas-Ķīnas sadursmē, kad Japāna 1931. g. neprovocēti uzbruka Ķīnai. Šajā konfliktā ASV ārlietu ministrs Stimsons 1932. g. iesniedza abām valstīm notas, kurās paziņoja, ka ASV neatzīs nekādus territoriālus ieguvumus, kas panākti varas ceļā. Tautu savienības pilnsapulce 1932. g. uzaicināja savus locekļus neatzīt Japānas iekarojumus nedz de facto, nedz arī de jure. Tas bija pirmais mēģinājums panākt kollektīvu neatzīšanu.

Pamatojoties uz šiem precedentiem, starptautisko tiesību zinātne tagad izstrādājusi noteiktu mācību par agresijas ieguvumu neatzīšanu. Tā dibināta uz tiesību pamatprincipa, ka nav iespējams varas ceļā gūt legālu pamatu jaunas territorijas iegūšanai. Iegūšana var notikt vienīgi uz kāda tiesiska pamata (līguma u. c.). Ja pieņem pretējo, tad pilnīgi jāatsakas no jebkādām tiesību normām un jāaizstāv uzskats, ka vara ir pārāka par tiesībām.

No sacītā jaunā doktrīna tālāk secina, ka agresijas ieguvumu atzīšanu vai neatzīšanu vairs nevar atstāt katras valsts individuālai izšķiršanai. Šajā neatzīšanā ieinteresēta visa starptautiskā sabiedrība. Tāpēc tā būtu uzliekama par pienākumu visām UN dalībniecēm.

Mācībai par agresijas ieguvumu neatzīšanu jau bijuši praktiski panākumi. Tā ietekmējusi vairākus atsevišķu valstu starpā noslēgtos līgumus, kuros noteikts, ka līgumslēdzēji apņemas neatzīt agresijas ieguvumus. Arī nozīmīgās Amerikas valstu ūnijas statūtos, kas pieņemti 1948. g., atrodams nosacījums, ka šīs valstis neatzīst agresijas ieguvumus. Ūnijā apvienotas 20 Vidus- un Dienvidamerikas valstis, kā arī ASV, un tai pieder pāri par 1/3 no visām UN dalībnieču balsīm. Tāpēc arī šis iespaidīgais valstu bloks nav atzinis Baltijas valstu aneksiju nedz de facto, nedz arī de jure, un dažās no šīm valstīm vēl pastāv Baltijas valstu sūtniecības un konsulāti.

3) Tautu pašnoteikšanās tiesību atzīšana par starptautisko tiesību normām. Tautu pašnoteikšanās tiesības sevišķi tika uzsvērtas laikmetā pēc pirmā pasaules kara sakarā ar ASV prezidenta Vilsona t. s. 14 punktiem (1918. g.). Šīs tiesības lielā mērā ietekmēja arī Baltijas un pārējo jauno valstu izcelšanos. Tomēr šai laikā tautu pašnoteikšanās tiesības vēl nebija ieguvušas starptautiski tiesisku raksturu, bet pastāvēja vienīgi kā atsevišķu valstu internas tiesības. Neskatoties uz Tautu savienības pūlēm, neizdevās pat internacionāli nokārtot vienu no pašnoteikšanās tiesību paveidiem — minoritāšu jautājumu. To rēgulēja vienīgi partikulāri, atsevišķu valstu starpā noslēgti līgumi.

Pēdējā laikā, sakarā ar UN darbību, stāvoklis mainījies. Tautu pašnoteikšanās tiesības UN, starptautisko tiesību zinātnes ietekmēta, uzskata par internacionālo tiesību normām. Šo viedokli UN īsteno tādējādi, ka pašnoteikšanās tiesības ietilpina plašākā kompleksā par cilvēku tiesību aizsardzību. Patlaban izstrādājamā konvencijā par cilvēku tiesībām būs arī rēgulētas tautu pašnoteikšanās resp. minoritāšu tiesības. Jau UN statūtu 1. pants uzliek tai pienākumu rūpēties par tautu pašnoteikšanās tiesību ievērošanu. UN jau nācies reāli kārtot šīs problēmas Kašmīrā (paredzēta tautas nobalsošana), Dienvidafrikā (indiešu minoritātes stāvoklis) u. c.

Mācība par tautu pašnoteikšanās tiesībām jau atradusi praktisku pielietājumu. Pēdējos trīs gados, dibinoties uz šīm tiesībām, radusies rinda jaunu valstu, kuru skaits ir vēl lielāks nekā tas bija pēc pirmā pasaules kara. Radās Ceilona, Burma, Izraelas valsts, Indonēzijas sav. valstis u. c.

Ko sniedz šī mācība, zīmējoties uz Baltijas valstīm?

Tā pierāda, ka ar Baltijas valstu aneksiju pārkāptas elementārās šo tautu pašnoteikšanās tiesības. Laikmetā, kad šīs tiesības tiek plaši respektētas un ieguvušas starptautisku nozīmību, arī agresiju, kas vērsta pret šīm tiesībām, šī iemesla dēļ vien jau nevarētu atzīt, ja arī klāt nenāktu citi argumenti.

No sacītā redzams, ka starptautisko tiesību jaunākā doktrīna Baltijas valstu aneksijas neatzīšanai ir labvēlīga. Diemžēl, vēstures gaitas nenosaka vienīgi mācības un idejas, bet daudzkārt arī kaila vara.

Latviešu studentu organizācija trimdā

Brīvajā Latvijā pēcnācējus mūsu valstsvīriem, zinātniekiem, ārstiem, juristiem un citiem gara darbiniekiem audzināja Latvijas universitāte. Visai liela nozīme šajā darbā bija arī dažādajām studentu organizācijām. Trimdā mums visa tā nav, bet augsti kvalificēti un ideālos stipri vadītāji mums tagadējā cīņas laikā ir vajadzīgi vēl vairāk nekā agrāk. Tāpat mums tie būs vajadzīgi nākotnē.

Latviešu studentu mums trimdā ir daudz — par spīti visai ievērojamām materiālajām grūtībām tie uzsākuši vai atsākuši no jauna dažādu apstākļu pārtrauktās studijas; turklāt viņi bieži vien ir ļoti sekmīgi, pārspējot pat vietējos studentus. Viņiem trūka un trūkst arī tagad materiālā atbalsta un kopējā audzinošā elementa, kas piemita Latvijas universitātei un sabiedriskajai dzīvei. Šī trūkuma novēršanai mūsu studenti jau drīz pēc kara beigām daudzās vietās, kur studēja latvieši, izveidoja gandrīz katrā universitātes pilsētā vienu latviešu studentu biedrību. Tās galvenokārt pamatojās uz ģeografiskās kopības radītajām iespējām. Biedri var būt visi tur studējošie latvieši, neievērojot konfesionālās, uzskatu vai organizāciju atšķirības. Tā, piemēram, Vācijā vien līdz šim pastāvējušas ap 30 latviešu studentu biedrības, kas 1947. g. apvienoja ap 2500 studentu.

Lai gan šīm biedrībām bija liela nozīme un arī lieli panākumi mūsu studējošās jaunatnes audzināšanā ārpus svešās universitātes, tomēr jo drīz izjuta, ka nepieciešama kāda kopēja centrālā latviešu studentu organizācija, kas pārstāvētu un morāliski vadītu visus latviešu studentus trimdā. Šo domu īstenoja latviešu studenti okupētās Vācijas amerikāņu un franču joslās, nodibinot 1946. g. 28. sept. Latvijas universitātes dibināšanas atceres dienā Latviešu studentu centrālo savienību. Šī organizācija drīz pierādīja savu dzīves spēju un nozīmi, pēc neilga laika apvienojot visus latviešu studentus brīvajā pasaulē.

Gadu gaitā latviešu studentu skaits Vācijā strauji samazinājies, tagad sasniedzot apmēram 100, turpretī aizjūrā un citur ārpus Vācijas tas pieaudzis stipri lēni. Tā pašlaik kopējais aktīvo studentu skaits pasaulē latviešiem ir ap 400. LSCS ir rosinājusi un veicinājusi latviešu studentu organizāciju izveidošanos emigrācijas zemēs un tagad latviešu studentu organizācijas pastāv ASV, Argentīnā, Austrālijā, Austrijā, Beļģijā, Francijā, Italijā, Kanadā, Vācijā un Zviedrijā. Pārējās zemēs, kur studē latvieši, LSCS iecēlusi savus pārstāvjus, kas uztur sakarus ar LSCS prezidiju un vada sabiedrisko darbu attiecīgajā zemē. Tā LSCS ir izveidojusies par federāla rakstura organizāciju. Prezidijs pašreiz vēl atrodas Vācijā, bet paredzams, ka šī gada laikā tas būs jāpārceļ uz ASV.

LSCS prezidijs ar saviem palīgorgāniem — sakaru, kultūras, studiju, preses un ideoloģijas, ārlietu, saimniecības un sporta referentūrām, pārstāvību LNP un Baltiešu studentu centrālajā padomē (ELL) nepilnos 5 gados vadījis latviešu studentu sabiedrisko un kultūrālo dzīvi. Šī darba īstos izmērus un nozīmi varēsim objektīvi novērtēt tikai vēlāk, raugoties no vēstures perspektīves. Veiktie darbi — pieminot tikai svarīgākos — ir: 1) periodiska izdevuma izdošana latviešu akadēmiskajai saimei. Sākumā to sauca LSCS Apskats, vēlāk LSCS Biļetens. Līdz šim iznākuši kopā 20 numuri; 2) latviešu studentu apzināšana un sakaru uzturēšana ar tiem. Universitātes beigušo apzināšana un trimdas sabiedrības iepazīstināšana ar augstākās izglītības nepieciešamību, studējošo stāvokli un sekmēm, kādā nolūkā sarīkotas Latviešu studentu dienas; 3) kopējas ideoloģijas bazes izstrādāšana; 4) studiju iespēju noskaidrošana un publicēšana, stipendiju sagāde un latviešu studentu pārstāvība pie citu tautu akadēmiskajām iestādēm un organizācijām; 5) līdzekļu sagāde studentu atbalstam, kādam mērķim nodibināts patstāvīgs LSCS stipendiju fonds, kas vāc līdzekļus visā brīvajā pasaulē; 6) uzturēts kontakts ar trimdas sabiedrību un mūsu sūtņiem ārzemēs, kā arī bēgļu organizācijām.

LSCS darbu vada reizi gadā vai biežāk notiekošajos kongresos ievēlētais prezidijs. Ja kongresus nākotnē nebūtu iespējams sarīkot, vēlēšanas un svarīgo jautājumu izlemšanu iespējams izdarīt korespondences balsošanas ceļā, kas paredzēta statūtos. Līdz šim notikuši jau 12 latviešu studentu kongresi trimdā, no tiem pēdējais janvāra beigās.

Apzinoties savus pienākumus, LSCS turpinās darbu arī nākotnē un pateicas par līdz šim parādīto atsaucību, cerot uz latviešu trimdas sabiedrības garīgu un materiālu atbalstu arī nākotnē.

A. Freimanis

Pēteris Ērmanis

Atmiņu zaudējis jauneklis nometnē

Nav skaidras vairs par bijušo tam ziņas,
Pat pagātni tam ņēmējs laikmets ņēmis,
Kopš invalida drūmo vārdu lēmis —
Kā svina miglā iegrimst vecās miņas.

Viņš smaidīt spēj, bet reti vārdu runā,
Gan rindās stāv, no dēļiem vēstis lasa,
Bet neatbild, ja kāds ko taujā, prasa.
Vai klausās viņš vēl senrimušā dunā?

Vai klausās?... Bet neko vairs neatceras.
„Cik nabags, atmiņas kas pazaudējis!"
Bet lāsts vai to nav smagāk nolādējis,
Kam viss, kas bij, šeit trimdā skaidrāk veras,

Kam dzimtene vien rādās ceļos svešos,
Smelgt atmiņās vissīkākās kam daļa? —
Ne nomodā, ne sapņos netop vaļā
No gadiem piecdesmitiem gados sešos.

Kam mazāk moku? Visu aizmirsušam,
Vai zaudēto ik brīdi izjūtošam?

Diženie latviešu karavīri

Andrējs Iksens

Oskars Kalpaks un viņa laiks

2.

Tajos laikos — pirms apm. 50—60 gadiem, daudzi latviešu censoņi „aizgāja pasaulē", t. i. galvenā kārtā bij. cara Krievijas dzīvē un saimniecībā, jo dzimtenē bija par daudz jācīnās ar vācietības spaidiem un nevarēja nekur tikt uz augšu. Vai nu tie bija retie latviešu akadēmiķi, vai jaunie virsnieki, vai kantoru darbinieki, vai muižu pārvaldnieki, vai jūrnieki Kaspījas un Melnā jūrā, — visi viņi krievu iestādēs un administrācijā bija labi ieredzēti un darbā iecienīti. Pienākuma apziņa, improvizācijas spējas darbā, pedantisms izpildījumā un vismaz divu valodu zināšana nodibināja latviešiem labu slavu.

Var atzīmēt tādu faktu: Pēterpils vadošajam laikrakstam Novoje Vremja piederēja it kā monopoltiesība uz vietu meklētāju sīkajiem sludinājumiem. Darba piedāvājumi stipri pārsniedza pieprasījumus, daudzi sludinājās veltīgi, bet ja darba meklētājs sludinājumā pieminēja tautību — latvietis —, tad vietas piedāvājums bija klāt kā likts! Zīmīgi, ka latviešu darbiniekus visvairāk medīja taisni ķeizariskās Vācijas lielo firmu Krievijas filiāles: Siemens & Halske, Arthur Koppel u. c., kas Krievijā strādāja ar investētiem kapitāliem, tāpat franču Credit Lyonnaise, Berger u. c. Grāmatu tirdzniecības sabiedrībā Kultūra, kas bija Leipcigas bibliografiskā Meiera institūta nozare Krievijā, no 250 centrāles ierēdņiem bija ap 50 latviešu, daudzi vadītāju posteņos. No 1906.—1912. g. netiku sastapis Pēterpilī nevienu latvieti, kas nebūtu samērā pieklājīgi situēts.

Daudzajos Oskara Kalpaka dzīves aprakstos esam lasījuši, ka šis izcilais latvietis cara armijā bijis augstu vērtēts un visu cienīts virsnieks. Tās ir cildenas atsauksmes. Ja zinām, ka viņš savā pulkā bija apakšvirsnieku mācības komandas vadītājs, tad tā vien jau ir visai pozitīva liecība, jo šajā amatā mēdza iecelt tikai vislabāk atestētos virsniekus.

Pirmajā pasaules karā Oskars Kalpaks devās kā jauns virsnieks, bet kara beigās bija jau tā paša pulka komandieris pulkvež-leitnanta pakāpē. Viņš palika neievainots visu kara laiku, lai gan drošsirdībā bija vienmēr pirmais un izpelnījās virsnieku Jura ordeni un Jura zelta zobenu — augstākās goda zīmes bij. cara armijā. Tāpat kā latviešu strēlnieku varonis Fridrichs Briedis radīja savu taktiku, arī Kalpaks kara laikā radīja pats savu ierakumu būves paņēmienu: pēc poziciju grāvju izrakšanas viņš visu izrakto zemi lika izsvaidīt uz abām pusēm no grāvja un to nomaskēt tā, lai no tālienes nebūtu saredzama poziciju līnija. Pretiniekam bija grūtāk orientēties un piešauties, gluži dabīgi taupījās arī karotāju dzīvais spēks.

Kad Kalpaks 1918. g. rudenī ieradās dzimtenē, viņš nepalika bezdarbībā Meirānu Liepusalās, bet tūlīt devās uz Rīgu un stājās tikko nodibinātās brīvās Latvijas valdības rīcībā. Šis izcilais cilvēks apzinājās, ka viņa lielā pieredze, komandieŗa stažs un viss garīgais un fiziskais spēks vajadzīgs Latvijai. Paši neaptveramie Dieva likumi bija gādājuši par diženā karavīra dzīvības saglabāšanu pirmā pasaules kara aukās, granātu un tērauda šķembu lietū, lai fatālā kārtā noliktu to uz tēvzemes ziedokļa.

Pulkv. O. Kalpaka bataljona pirmais un vienīgais štaba priekšnieks pulkvež-leitnants Antons Grāmatiņš savās atmiņās (1949. g. iznākušā rotētā brošūrā Pulkvedis Oskars Kalpaks; diemžēl, tagad jau bibliografisks retums) cildina Kalpaku ne vien kā izcilu karavadoni, bet arī apdomīgu un tālredzīgu politiķi. Kad Liepājas puča taisītāji mēģināja nodrošināt sev Kalpaka bataljona labvēlību un atbalstu, diženais latviešu karavīrs nepārprotāmi pateica, ka viņš ar savu bataljonu stāv aiz likumīgās Latvijas pagaidu valdības, un atzīst vienīgi to.

Oskars Kalpaks ir stāvējis kūmās arī lielajai Latvijas agrārreformai, bijis viens no tās ierosinātājiem. Kad Lejaskurzemes brīvajos apriņķos taisījās izsludināt mobilizāciju, Kalpaka štābā radās gluži dibinātas šaubas par izdošanos: Kurzeme nebija izbaudījusi boļševiku terroru un šausmas; gaisā virmoja vēl revolūcijas saukļi — miers būdiņām, karš pilīm, miers par katru cenu — bez aneksijām un kontribūcijām, nost buržuju armiju u. t. t. Tautas, īpaši strādnieku un bezzemnieku psīcholoģija šķita nepiemērota mobilizācijai un karošanai par nacionālu Latvijas republiku, pret boļševiku okupāciju, jo maldinātiem nezinātājiem likās, ka boļševiki ir īstie strādnieku un bezzemnieku aizstāvji. Tad Kalpaks ierosināja t. s. kroņa muižas nekavējoties sadalīt bezzemniekiem, sazinājās ar pirmo zemkopības ministru Jāni Goldmani, atrada viņā dedzīgu piekritēju, kas pārliecināja arī pārējos valdības locekļus, un šī ideja kļuva reāla. Tas bija laikmetīgs, apstākļiem atbilstošs un piemērots šacha vilciens, pie tam ne ideja un solījums vien, bet reāls darbs.

Mobilizācija izdevās spoži. Kalpaka bataljona 419 pirmā sastāva vīriem nāca klāt jauni karotāju simti, kas bija ne tikai labi karotāji vien, bet arī Latvijas nacionālās un demokratiskās republikas idejiski aizstāvji savās domās un jūtās.

Oskars Kalpaks nodzisa kā meteors. Bet viņa un viņa līdzcīnītāju gars ir dzīvs latviešu tautā un dzīvos mūžīgi. Mums nav daudz tādu leģendāru ceļa zīmju vēsturē un virziena rādītāju nākotnei, bet nemaldīga toties ir viņu secība un lielā nozīme: atmodas laikmets — strēlnieki — kalpakieši — 1919./20. g. brīvības cīnītāji — leģionāri. Visi devuši visu Latvijai, tēvzemei un brīvībai.

Minchene pie Švābingas

VĒSTULE NO MINCHENES

Mākslinieku pasaulē Švābinga ir jēdziens par sevi, un tās slava iet pāri zemes robežām. Tādēļ arī spārnotais teiciens „Minchene pie Švābingas" un nevis otrādi. Jo Švābinga ir vēsturiski vecāka par pašu Mincheni. Švābingas ciemam Alpu līdzenumā ir turpat vai tūkstoš gadu, un tikai laika tecējumā to uzsūca sevī Minchene. Nule Švābinga ir Minchenes 22. iecirknis no Uzvaras vārtiem uz ziemeļiem Izaras kreisā krastā, un pieslēdzas Angļu dārzam, kas ir visas Minchenes lielākais košums.

Švābinga ir iemīļota vācu mākslinieku dzīves vieta. Ar saviem dārziem, kur pavasaros zied aprikozes, firziķi un mandeļkociņi, tā šķiet glabājam sevī it kā lauku klusumu un mieru, kaut atrodas lielpilsētas sirdī. Gleznainie, savdabīgi celtie namiņi gan stāviem, gan slīpiem jumtiem, greznas celtnes, dažbrīd šauras, līkumotās ieliņas — viss tas piešķir Švābingai īpatnēju jaukumu. Šķiet, laiks te ir apstājies, un, kad rieta saules apmirdzēti, iedegas košā krāsainībā daudzie sarkanie kārniņu jumti, nevilus nāk prātā mūsu Matveja glezna „Visbija".

Švābingas „nagla" pašreiz ir pazīstamais gleznotājs-sirreālists prof. Meks Cimmermans. Jā, kur un kā viņu sastapt? Švābingieši smiedamies saka:

„Kur? Nu protams kādā no slavenajiem Švābingas krodziņiem, piemēram Teltī, Oāzē vai Pie uzvaras dārza."

„Un kā viņu pazīt?"

„Ak, tas ir tik vienkārši," viņi saka, „ja jūs ieraugat ar snobistisku eleganci tērptu kungu, melnu baska micīti galvā un kazas bārdiņu, tad ejiet droši klāt. Tas noteikti būs prof. Meks Cimmermans."

Telts īstenībā ir mākslinieku klubs, bet nezinātājam to atrast ir pagrūtāk. Sienas Teltī ir melnā krāsā un tās rotā dažnedažādi prof. M. Cimmermaņa sirreālistiski gleznojumi, piem. zila sievietes stāvs, kuŗas viena puse ir anatomiski atsegta un galvas un sirds vietā aug rozes; vai arī divi kopā saķļāvušies cilvēku augumi, kuŗiem no galvām laižas ārā dūjas; vai arī vienkārši gluži balta roka, vienīgi roka, kas zvana puķu zvanu. Visiem griestiem pārvilkts sarkanbalti svītrots drapējums kā jau teltī. Sarkani, kopā savīti glezni lukturīši nokārājas no griestiem un sienām, apgaismodami telpu, un uz galdiem stikla biķeros ar bronzas pamatu, kolīdz ierodas kāds viesis, tiek aizdegtas sarkanas sveces.

Tak prof. Meks Cimmermans arvien vēl nav redzams. Man pretim sēd divi kungi un pie glāzes franču sarkanvīna sarunas raisas pašas no sevis. Uzzinājis, ka esmu latviete, mans sarunu biedrs bažījas, vai tikai es neesot komūniste.

„Vai es tāda izskatos?" smejos.

„Nu nē, bet taisni tādēļ," viņš gari novelk un turpina: „Jā, redziet, 1919. gadā taču latvieši bija tie, kas nostiprināja komūnismu. Manuprāt, visi latvieši ir komūnisti."

Noskaišos no tiesas.

„Vai nav aplamība pagātni salīdzināt ar tagadni? Ir tiesa — daži latvieši tiešām toreiz cīnījās komūnistu pusē, bet toreiz jau nevienam nebija skaidrs, kas īsteni ir komūnisms, diemžēl. Toreiz tā vispār bija cīņa par brīvību. Bet — ja jau nu jums tik mīļa ir vēsture, tad lai atļauts atgādināt vēstures faktu, ka vācieši, lūk, aizveda aizplombētā vagonā Ļeņinu uz Krieviju."

Pie šiem vārdiem mans sarunu biedrs kļūst kluss.

*

Kādā citā vakarā dodos uz Oāzi vācu mākslas namā, kur prof. Cimmermans katru otrdienu un piektdienu rīko „jour-fix".

Te viss ir gauži snobisks, sākot ar durvju sargu, viesiem un viesmīļiem. Atviegloti uzelpoju, pamanījusi beidzot prof. Cimmermanu. Šovakar viņš ir gauži nevaļīgs un noliek man „randiņu" citā dienā Atelier. Tas gan nav vairs Švābingā, bet turpat netālu mazajā Zaļpētera ieliņā, kas tek paralēli slavenajai Maksimiliana ielai. Tomēr arī te gaidītais neierodas. Nekā darīt: slaveniem vīriem slavenas kļūdas. Nolemju meklēt citu „upuri".

Ja prof. Cimmermans ir Švābingas „nagla", tad „sirds un dvēsele" ir Marta Šterna, saukta Zvaigznīte, skatuves māksliniece, dejotāja, gleznotāja — viss vienā personā.

Sēdu kādu vakaru Pie uzvaras dārza — visīpatnējākā Švābingas krodziņā, kur gandrīz vai ikvakarus var sastapt visus švābingiešus, kaut arī tie nebūtu redzēti gadiem ilgi. Man laimējas. Zvaigznīte pienāk pati un apsēstas pie galda, pie kura nejauši esmu apmetusies. Tā ir nenosakāma vecuma dāma, kviešu krāsas matiem, laipna un vēlīga.

„Sakiet, lūdzu, kādēļ mākslinieki tik ļoti mīl Švābingu, kur slēpjas Švābingas burvība?"

Zvaigznīte mani uz karstām pēdām iepazīstina ar rakstnieku Horstu Langi un Ansi Šēleru, kas arī abi sēd pie tā paša galda.

„Tādēļ, ka Švābinga ir vienīgā vieta Eiropā, izņemot Parīzi, kur mākslinieks izjūt to garīgo gaisotni, kas tik nepieciešama tā radītāja garam. Kas Parīzei Monmartra, tas Minchenei Švābinga," saka Ansis Šēlers savā zemajā krūšu balsī. „Švābinga ir senāka par Mincheni. Toreiz, kur tagad Minchene, dzīvoja mūki (no tā arī cēlies Minchenes nosaukums), viņi ierīkoja Izāras krastā muitnicu sāls sūtījumiem, ko par Izaru veda uz Lincu un Pasavu, un vēlāk no tās izauga Minchene."

Uzzinu arī, ka Cukmaijers, Bertina Moisi, Aksels v. Ambessers, Klaulēns, Antons Zailers un daudzi citi ir pastāvīgi šī krodziņa viesi.

Liktenim labpatīkas, ka šai brīdī ierodas arī prof. M. Cimmermans un, tā kā biju jau paguvusi Zvaigznītei profesoru „nosūdzēt", viņa ar rokas mājienu lūdz profesoru pie mūsu galda.

„Lūdzu, sakiet, profesor," jautāju, „Kādēļ jūs dzīvojat tieši Švābingā?"

„Jā, kā to lai pasaka," atsmaida profesors, „kad ierados Minchenē, neviena te nepazinu. Pirmie, ar kuŗiem saskāros, bija švābingieši. Iepatikās, paliku. Bet ne jau man vienam tā klājies."

Profesors arī pastāsta, ka pie blakus galda sēd tēlnieks prof. Tonijs Stadlers, kas sarīkojis vācu mākslas namā Eiropas plastikas izstādi, pie cita galdiņa netālu jautrā sabiedrībā dzer vīnu Ēriks Kestners — Vācijas Penkluba priekšsēdis, vēl tālāk redzams Pragers, kam esot visskaistākā mākslas darbu kollekcija Minchenē.

„Lielisks Delakruā un citas jaukas lietas," saka profesors.

Turpat netālu dzeŗ alu Bretšneiders — viens no pazīstamākajiem Minchenes mākslas lietu tirgotājiem.

„Jums vajadzētu ierasties plkst. 2 naktī Teltī," saka profesors, „tad Ēriks Kestners tur vienmēr redzams, un viņa vienīgie biedri ir veselas trīs šampanieša pudeles. Vispār Kestners ir slavens ar to, ka bieži raksta turpat uz vietas vienā vai otrā krodziņā; tad viņš necieš, ka kāds viņu traucē."

*

Švābingā dzīvo arī dzejnieks Pēters Pauls Althauss — jau sirms kungs; stāsta, viņam esot ļoti daudz humora. Pēdējā fašingā viņš esot ieradies ļoti oriģinālā tērpā, proti — naktskreklā!

Krodziņš Pie uzvaras dārza dūc kā talkā. Sarodas arvien vairāk viesu. Mums jāsaspiežas, lai jaunatnācējiem būtu vairāk vietas. Man līdzās apsēdies rakstnieks Horsts Lange. Viņš ir, kā mēdz teikt, paprāvās zēģelēs, tomēr nav lieki skaļš. Viena acs viņam pārsieta ar melnu apsēju. Runājamies par šo un to. Pēkšņi viņš paveras uzmanīgāk manī, parauj nost savu apsēju un saka: „Skatieties! Skatieties! To es zaudēju cīņā ar krieviem." Es ielūkojos šai tukšajā acī, kuŗā, man šķiet, pavīd viss mūsu rēgainais laiks.

„Vai pareizāki nebūtu teikt: cīņā ar komūnistiem?" Lange novieto apsēju savā vietā un, vērdamies manī ar savu veselo aci, saka:

„Jā, tā būs pareizāk: cīņā ar komūnistiem." Viņa balss kļūst aizrautīgi dedzīga: „Bet ja vajadzēs, es iešu atkal, un kaut man arī būtu jāzaudē otra acs."

Šai brīdī Lange man ir tuvs kā brālis, un es līdzjutībā pieskaros viņa smalkajiem pirkstiem.

Kad izeju uz ielas, lai dotos mājup, sejā iesitas fēns, šis brāzmainais un negantais pūtējs, mīklainais Alpu vējš. Fēns ietekmē gandrīz ikvienu. Dažiem tas rada galvas sāpes, citus gāž pie zemes ģībonī kā rudzu statiņus, — un ja dziednieks nezina, kas vājiniekam vainas, viņš allažiņ saka: „Tur būs vainīgs fēns."

Klausoties vēja auros, es arvien vēl minu, kur slēpjas Švābingas burvība?

„Īstais iemesls būs vējš," saku pati sev, „taču ne fēns, bet dvēseļu vējš, — šis netveŗamais, vienīgi nojaušamais strāvojums, kas plūst no cilvēka uz cilvēku, apņem kā gaiss, šalko ap tevi kā vējš. Lūk, tā ir Švābingas burvība, kas pastāv arī tagad, kad fašings jau beidzies, — arī gavēņa laikā."

Karola Dāle

Aleksandra Čaka Mūžības skartie

Tas bija [illegible]. vai [illegible]. g. vasaras sapulcēs Rīgas latviešu biedrībā — vecajā Mājuļā. Viktors Eglītis nolasīja apcerējumu par latviešu kultūras stāvokli, kuŗā starp citu to pielīdzināja grieķu stāvoklim ap Perikla laiku. Lai parallēlisms iznāktu pilnīgāks, viņš 1905. g. revolūcionāru sadursmes pielīdzināja Tukidida aprakstītām grieķu cīņām. Toreiz pasaules miers šķita nesatricināms, un neviens nevarēja paredzēt pirmo pasaules kaŗu, to, ka pēc nepilniem 10 gadiem latviešu strēlnieki varonīgi cīnīsies pie Ķemeriem, Kalnciema, Ķekavas un Nāves salā. Tagad mēs redzam, ka 1905. g. sadursmes, salīdzinot ar strēlnieku cīņām, bija tikai miniatūra, — bet nenoliegsim viņu nozīmību!

Šīs strēlnieku cīņas iedvesmojušas mūsu rakstniekus un dzejniekus. Lielākos darbus sniegusi prozā — Al. Grīns, dzejā — Al. Čaks, pats strēlnieku cīņu liecinieks, gan pašā šo cīņu pēdējā posmā, jo Čaks dzimis 1902. g.

Čaks pieder paaudzei, kuŗā krustojas divi lieli strāvojumi: spēcīgais patriotisma un augošās nacionālās apziņas ar revolūcionāri-sociālām idejām un proletāriāta ideoloģiju. Šie abi strāvojumi sakusa Čakā kā degpunktā, pie kam pats Čaks, saskaņā ar momentu vai atkarīgi no tā, pakļāvās vai nu viena, vai otra ideju cikla vadībai. Bet lai kuŗa strāvojuma vadībai viņš sekotu, viņa darbi bija krāsoti ar abiem.

Plašais dziedājums par slavenajām strēlnieku cīņām pieder patriotiski-nacionālo spēku izpausmei, un tāpēc arī šī grāmata ir godalgota ar mūsu nacionālās dzejnieces Annas Brigaderes godalgu, un tai pieder paliekama vieta mūsu rakstniecībā, neievērojot to, kurp kuŗā brīdī būtu nosvēries pats dzejnieks, jo tikai mēs varam runāt par brīvu nosvēršanos.

Bet svarīgākais, protams, — grāmatas mākslas vērtība. Aleks. Čaks vairs nepieder mūsu panta klasiskā kaluma laikmetam. Viņā skaidri iezīmējas pēcklasiķu panta uzbūves vaļība. Ne tikai pantmēra ziņā vien autors reizēm jauc dažādus pantmērus — bet viņš bieži lieto arī pusatskaņas vai asonances, un rindu gaŗuma maiņās, piemēram:

Un tad es domāju,
Kamdēļ man bija tik skumji?
Tamdēļ, ka es esmu tikai vāja [illegible],
Kuŗa pat nevar izkūst [illegible]
un [illegible].
Un visa mana dzeja zilonis bez [illegible].
(19. l. p.)

(Visvairāk var pārsteigt pēdējā rinda, un tam var būt dažādi tulkojumi. Viens tāds būtu: Mūžības skartajiem trūkst kopīga, visu darbu vienojošas un kārtojošas [illegible].) Labi ieklausoties viņa pantu kaprīzajā, nedabīgajā plūdumā un melodikā, mums var rasties asociācijas gan ar vācu pēcklasiķa Heinricha Heines romantisko dzeju, gan ar vēlākajiem romantiķiem — dekadentiem, bet nekādā ziņā Aleks. Čaks nav šo dzejnieku epigons. Cik īpatnēja ir viņa darbam izmeklētā viela, tās uztvere un uzbūve, tik [illegible] un savdabīgs ir arī viņa romantiski [illegible] pants.

Pirmais pasaules kaŗš, satricinādams visu pasauli, strauji pamodināja arī latviešu nacionālo apziņu ne tikai garīgo vērtību radīšanai, bet arī aktīvai darbībai, cīņai par Latviju — brīvu un neatkarīgu, ko toreiz vēl tikai nedaudzi latviešu sapņoja. Un latviešu strēlnieki, lai no kādām aprindām tie nāktu —

Zēni
No Latvijas pļavām un mežiem,
Zēni
No Nordeķu priedēm,
Zvaigžņu un Rēveles ielām,
(30., 31. l. p.)

bija gatavi un ziedoja viņai savas dzīvības. Šīs lielās ziedošanās un Latvijas radīšanas varenās idejas cauri dvesta ir visa grāmata.

Un vielas veidojums! Romantiskais, brīvi veidotais pants autoram atļāvis arī kompozicijas brīvību: Mūžības skartajiem nav vienojošas fābulas; atsevišķas epizodes vieno strēlnieku cīņu varonības gars un slaveno cīņu norise: stāstījums piekļaujas strēlnieku cīņu atsevišķām kaujām un notikumiem — kaujām pie Plakāniem un Veisiem, kaujai pie Slokas, sprediķim Piņķu baznīcā un t. t., neapvienojoties fābuliski.

Un ne tikai pašā uzbūvē, bet arī atsevišķos tēlojumos par galveno izteiksmes veidu ir konstatējams šis impresionisms. Bet Čaka impresionisms vairs nav agrākais, mūsu pirmo šīs kustības pionieru — Aspazijas, Skalbes, Jēkabsona; bet ir „apauglojies" ar vēlāko savu antipodu ekspresionismu. Ja impresionisms vērš galveno uzmanību ārpasaules iespaidiem (impresijām), tad ekspresionisms ieslēdzas „iekšpasaulē". Bet katram no tiem ir savi „laikmetīgi" vai, varbūt, pareizāk „laicīgi" izteiksmes līdzekļi, resp. tie nav uzskatāmi par vienīgiem. Un ja ārpasaule un iekšpasaule nav sajaucamas, tad iekšpasaules tēlošanai var pielietot impresionisma acumirkļu atzīmēšanas metodi, kā to, piemēram, dara jaunatrastais „iekšējais monologs".

Šis jaunais izteiksmes līdzekļu arsenāls, — protams, saskaņā ar autora radošā gara konstitūciju — ir palīdzējis Aleks. Čakam radīt šo spilgtās un krāsainās dzejas grāmatu. Un ja autors saka par vielu, kuŗai tā ziedota:

Tie ir strēlnieki, kuŗu vairs nava
Un kuŗu nebūs otrreiz vairs.
Tikai viņu mūžīgā slava
Tautu sargās kā karogs kairs,

tad šī slava paliks arī šai grāmatai, jo viņa kā dzintars papardes lapiņu ir ietvērusi sevī Latvijas vēstures daļu — pirmos soļus uz patstāvību tad, kad tā vēl tēlojās nākotnes dūmakā.

Voldemārs Dambergs

KULTŪRAS CHRONIKA

Londonas dziesmu svētkiem aicināti pieteikties arī tautas deju ansambļi — gan vecās, gan jaundibināmās vienībās. Svētku laikā paredzētas tautas deju sacensības.

No Vācijas ASV ieradusies dziedātāja Annija Vītole, nelaiķa prof. Jāz. Vītola dzīves biedre. Viņa apmetusies Longbīčā.

Pianiste Alise Dzirkale ieradusies Bruklinā, kur strādā kādā slimnīcā.

Savs latviešu teātris būs arī Čikagai. Teātrī darbosies skatuves meistars J. Briedis, režisors V. Hermanis, koŗmeisters E. Ramats, mūzikas konsultants V. Dobrovoļskis, koncertmeistars Ž. Dumpis, baletmeistars R. Saule, bet dekorātora pienākumus, paredzams, uzņemsies P. Rožlapa. Administrātors Otto Krols. Pie teātŗa pastāvēs arī baletskola R. Saules vadībā.

Žans Kokto ievēlēts Gonkūra akadēmijā nesen mirušā romānu rakstnieka Leo Largjē vietā. Žans Kokto izšķīrās akceptēt savu ievēlēšanu pēc tam, kad viņa kandidātūra Franču akadēmijā palika bez rezultātiem.

Antuana de Sent Ekziperī pasaka Mazais princis pārveidota lugā, īpaši piemērojot to leļļu teātrim. Pirmizvedums šinīs dienās Augsburgā piedzīvoja ārkārtīgu atsaucību.

Dziedātāja Lidija Blūmentāle pēc vairāk nekā gadu ilgas gaidīšanas devusies uz Ventorfu izceļošanai uz Kanadu.

Par Latvju enciklopēdiju Svenska Dagbladet ievietojusi Viljama Preija plašu rakstu, kuŗā īpaši izceltas šī kapitāldarba veikšanai pārvaramās grūtības.

Ludmila Sepe Kalpaka piemiņas svinībās koncertēja Stokholmā.

Nelaimju sērija rakstniekiem un žurnālistiem roku bojāšanā turpinās — Jānim Porietim un Ērikam Raisteram tagad Francijā pievienojies žurnālists Juris Miķelsons, kas bīstami sadūris īkšķi ar ķīmisko zīmuli un ticis divreiz operēts. Arī Jānis Rudzītis Zviedrijā savainojis labo roku un pagaidām nevar rakstīt.

Hofmaņa stāsti filmā

Pirmo reizi filmas vēsturē britu filmas pasaules mēroga pirmizrāde notiks nevis Anglijā, bet Sav. valstīs — Metropolitena operā Ņujorkā. Tā būs Aleksandra Kordas producētā krāsu filma Hofmaņa stāsti, kas ir Ofenbacha operas pilnīga filmas versija. Filmā piedalās karaliskais filharmoniskais orķestris ar diriģentu Tomasu Bīčemu. Galvenajā lomā Moira Šīrera, bez tam piedalās filmas Sarkanās kurpes baleta mākslinieki. Jaunā filma grib pakalpot operai līdzīgā kārtā, kā to attiecībā uz baleta mākslu darīja filma Sarkanās kurpes. Hofmaņa stāstu galā izrāde notiks 1. aprīlī, pie kam atlikumu saņems amerikāņu Sarkanais krusts. Biļetes maksās līdz 34 dolari.

Ingrīda Vīksna

Mums jābrien jūrā

ROMĀNS

(54. turpinājums)

Lai īsinātu laiku, Dagnija mēģināja šķirstīt Kurzemes laikrakstus, kas vēl iznāca abās lielajās ostas pilsētās. Neskaidras un daudzvārdainas frontes ziņas, fanātiski ievadraksti, puķaini frontes ziņotāju stāsti, patriotiski dzejoļi — viss tas atkārtojās vienveidīgi un nemainīgi katru dienu katrā avīzes lapā, un palēnām notrulināja lasītāju tāpat, kā bungu rībināšana un marša taktī nopūstās kaŗa dziesmas radiofonā, ko vācieši dimdināja cauru dienu un nakti. Bija slikti, ka lieli vārdi kļuva par ieradumu, ticība par pozu un zvēresti par vieglu čalošanu — bet maz vairs laikrakstos bija rindu, kur zem vārdiem varēja manīt īstas un patiesas jūtas. Viss bija tikai bailēs un izmisumā uzpūsts skaļums.

Izšķirstījusi laikrakstus un manīdama aiz loga jau agro pēcpusdienas krēslu, Dagnija vairs nenocietās un nolēma pati uzmeklēt Kapteini. Kādēļ neviens vairs neuzmeklēja viņu, kādēļ nekas vairs nenotika?

Uzkāpusi pa akmeņainajām kāpnēm Kapteiņa birojā, viņa atrada to domīgi staigājot pa šauro, gaŗo telpu, bet pilnais pelnu trauks uz galda neliecināja neko labu.

„Tieši jūs es gaidīju. Tas labi, ka esat klāt," Kapteinis ātri pasniedza Dagnijai roku. „Dzersiet tasi kafijas?"

„Jā, labprāt!" Dagnija apsēdās pie Kapteiņa galda un veltīgi meklēja ierasto smaidu viņa riekstu krāsas acīs.

„Jūs zināt jaunumus?"

„Kādus?" Dagnija satrūkās.

„Neredzējāt šodien gājienu pa Ventspils ielām — uz ostu?"

„Nē. Es visu dienu biju mājās."

„Tas bija bēdīgs skats..."

„Kas tad īsti ir noticis?" Dagnija kļuva nemierīga.

Pielējis divas tases ar stipro dzērienu, Kapteinis vispirms tās novietoja uz galda, iemeta katrā pa cukura graudam un tad apsēdās pretī Dagnijai. Aizdedzinājis cigareti, viņš stāstīja:

„Vācieši vakar uzsākuši plašu un nestudzīgu akciju pret kureliešiem. Gaiss jau ilgu laiku bija draudīgs, bet ne viena, ne otra puse nepieņēma nekādus izlīgšanas noteikumus. Vācieši laikam bija noskaitušies un drusku arī nobažījušies par mežinieku lielo skaitu. Kurelieši savukārt pārvērtējuši savus spēkus, un kļuvuši pārāk lieli un spītīgi savās iedomās. Un nu laikam tai spēlītei ir beigas."

Dagnija juta, kā asinis smagiem, dobjiem guldzieniem ieplūda deniņos, un tur viss dūca un zvanīja. Satvērusi krēsla atzveltni, lai slēptu savu satraukumu, viņa tikko dzirdāmi jautāja:

„Kas īsti noticis? Kaujas? Apcietināšanas?"

„Jā. Un pagaidām laikam bez viena šāviena... Neteiksim, ka tas būtu pārāk liels gods."

„Un kas draud apcietinātajiem vīriem?"

Kapteinis paraustīja plecus: „Pagaidām klīst vairāk baumu nekā drošu ziņu. Vienīgie, kas varēja kaut ko pastāstīt, bija gūstekņu bari, kurus dzina cauri Ventspilij, bet tos apsargāja un neļāva sarunāties. Es pats redzēju kādu grupu — tur bija pusaudži un sirmgalvji, vīri kailām galvām un basām kājām, dažs bez apaviem, cits klibs, — tā viņus aizdzina uz ostas pusi. Kā dzird, vācieši negaidot aplenkuši kureliešu galveno štābu un saņēmuši gūstā visu vadību. Bez viena upura, bez cīņas... Pēc tam arī gandrīz visi pārējie vīri padevušies kā trusīši, izņemot laikam kādu nelielu grupu, kas bijusi tālāk novietojusies un par kuras likteni nav nekādu ziņu."

„Bet viņus taču netiesās kā dezertierus!" Dagnija juta, ka kļūst bāla.

„Kas to lai zina — var būt arī vēl ļaunāk — tos var uzskatīt par spiegiem vai vāciešiem naidīgiem partizāniem. Bet cerēsim, ka nebūs tik ļauni. Es domāju, ka tie visdrīzāk noklūs kādā koncentrācijas nometnē. Sliktāk būs ar virsniekiem. Bet par to šodien vēl pāragri spriest — redzēsim."

Nepaceldama acis no grīdas, Dagnija pūlējās apvaldīt savas sirds ātro dauzīšanos. Vai tāds bija gals?

„Es manu, ka jūs ļoti uztrauc šī vēsts," Kapteinis pētīgi paraudzījās Dagnijā.

„Jā," Dagnija pacēla acis un teica atklāti. „Tā ir. Pat vairāk nekā ļoti..." Šai mirklī viņa gribēja kādam uzticēt savas rūpes, un Kapteiņa mierīgās, gudrās acis jau tā bija saskatījušas diezgan daudz.

„Mīlestība?" viņš jautāja ar tikko jaušamu smaidu.

Dagnija nolaida galvu un neteica ne vārda.

„Vēl par agru pārāk uztraukties. Nevar zināt, cik ir sagūstīto, cik palikuši mežā."

„Jā, es zinu... Bet tomēr..."

„Saprotu. Kaut arī es esmu pārsteigts, ka manam lielajam un drošajam palīgam ir tāda pati sirds kā visām jaunām meitenēm," un Kapteinis viegli noglāstīja Dagnijas plecu. Viņš smaidīja, reizē silti un zobgalīgi, un arī Dagnijai negribot bija jāatbild šim smaidam.

„Kādēļ jūs sakāt, ka esmu droša? Es neesmu droša — nemaz!" Dagnija teica gandrīz spītīgi.

„Gan jau, gan... Bet mīlestība jau nav nekāda kļūda — es nemaz nedomāju jums to pārmest kā vājību! Drīzāk otrādi. Bet jūs esat vēl jauns bērns, un tādēļ nedusmojieties, ja es šai brīdī nenoskumstu reizē ar jums, bet smaidu. Es patiesi dziļi cienu jūsu jūtas. Gan jau viss būs labi. Un ja vien es varu jums ko palīdzēt — kaut vai ar kādu ziņu, nāciet droši pie manis."

„Paldies," Dagnija kļuva mierīgāka un paņēma Kapteiņa piedāvāto cigareti. Viņa nebija smēķējusi kopš eksāmeniem pavasarī, un cigarete mazliet savaldīja viņas nemieru.

„Vai jūs cerat uzzināt drīzumā ko vairāk?"

„Jā. Kāda piena mašīna šodien aizbrauca uz mājām, kur bija mitinājies lielāks kureliešu bars. Šovakar vai rītu tā būs atpakaļ. Un bez tam es sastapšu mūsu SD kungu."

„Vai es drīkstu tad pienākt?"

„Jā, saprotams! Ceru, ka rīt būs noskaidrojies daudz kas vairāk."

Saņēmusies, Dagnija izdzēra tasi ar stipro, melno dzīvības dzērienu, un Kapteinis pievērsa runas Zviedrijas lietām.

„Visa šī kureliešu akcija arī mūs ir kērusi ļoti smagi. Droši vien būs iekrituši daudzi mūsu ļaudis — gan krasta puiši, gan laivu gaidītāji, kam bija gan īstas, gan mūsu pašu izgatavotās aizsargu apliecības. Uz visiem ceļiem stāv žandarmērijas posteņi, un tiem gaŗām netiek neviens vīrietis. Rīt viņa puse gaida telegrammu, diemžēl mums jāziņo, lai pagaidām laivu sūtīšanu pārtrauc, jo pašreiz nav nekādas iespējas rādīties uz ceļiem ar paunām un vezumiem. Jānogaida, kamēr nomierinās piekraste un rimst šis cilvēku medības. Žēl gan — tieši tagad, kad mums tik labi viss bija nokārtots ar vāciešu sardzi krastā," Kapteinis sūrojās.

„Bez tam ir vēl viena cita jauna lieta," Dagnija izvilka kādu zīmīti un rādīja to Kapteinim. „Tā ir telegramma, ko saņēmu vakar. Šifrs ir pareizs, bet teksts man šķiet vairāk nekā aizdomīgs. Lasiet pats!"

Uzmetis acis zīmītei, Kapteinis sarauca pieri un piecēlās.

„Sagaidiet trešdienas naktī divas zemūdenes parastajā vietā. Signāli līdzšinējie," viņš lasīja dīvaino tekstu. Tad Kapteinis uzrāva sērkociņu, un tā liesma iekodās zīmītē. „Mums jāmaina atkal šifrs. Tas ir muļķīgs slazds. Un labi, ka tik pārāk muļķīgs."

„Jāatzīstas, es pirmā mirklī vēl šaubījos — kas to zina, ko šie viņā pusē sadomājuši? Bet nu arī man liekas, ka vācieši noķēruši mūsu raidījumus."

(Turpinājums sekos)

Latvietis met veseri – Jorkšaira brīnās

Mūsu līdzstrādnieka sporta vēstule no Anglijas

Nekas Donkasterā nav tik slavens kā zirgu skriešanās sacīkstes, sevišķi t. s. „Donkasteras zelta kausa" un „St. Leger" izcīņa. Pēdējā sacensība ir viens no ievērojamākiem notikumiem Anglijas zirgu sporta dzīvē, un tajā piedalās slaveni žokeji ar tikpat slavenām zirgiem. Sacīkšu laikā pilsēta līdzinās „derību birojam", jo katram ir savs favorīts, bet „bukijiem" — derību pieņēmējiem — ir ieraušanas laiks. Latvieši derību sportā ir pasīvi. Ja viens otrs „uzliek" pa šiliņam, tad tas notiek ļoti reti. Angļu ogļrači šinī ziņā ir „pārāki".

Latviešiem Donkasterā nav ne slavenu futbola vienību, ne ātru sacīkšu zirgu, bet viņi tomēr ir pazīstami — kā labi ogļrači, kā vīri ar stāju, kārtīgi un apzinīgi ne vien darbā, bet arī privātā dzīvē. Viņu vidū ir jauns, vispusīgs sportists ar izciliem panākumiem vesera mešanā. Tas ir 25 g. vecais ogļracis Gunars Vainovskis. 1950. g., startējot no angļu sporta kluba Jorkšairas ziemeļu grafistu vieglatlētikas sacīkstēs, viņš guva 2. vietu un lika angļiem brīnīties par latviešu ogļrača sniegumu. Vēlāk Vainovskis jau reprezentēja Jorkšairas ziemeļu grafistes A.A.A. (Amateur Athletic Association) krāsas un Anglijas mērogā vesera mešanā ieguva 6. vietu. Angļu sporta prese vienbalsīgi cildina jauno latviešu sportistu.

Vēlā sestdienas vakarā, kad daļa latviešu ogļraču, pārnākuši no pilsētas, vēl pakavējas pārrunās, Vainovskis jau ir zem segām savā šaurajā dzelzs gultiņā. „Jāguļ, jo rītā ir svētdiena. Jātrenējas svaru celšanas sacīkstēm. Citādi neiet," viņš saka. Rekordista dzīvojamo telpu grezno goda diplomi, kas iegūti Vācijā un Anglijā. Uz galdiņa daudzas zelta, sudraba un bronzas godalgas — trofejas no sacīkstēm ar angļu sportistiem. Sēžot uz gultiņas malas, pārrunājam pagātni. Tā — kā visiem bij. karavīriem. Rekordists pastāsta, ka, dzīvojot Vācijā, pievērsies vesera mešanai. Kādā sarīkojumā sastapies ar trimdas rekordistu vesera mešanā Poltraku, kam lūdzis padomu par pareizu

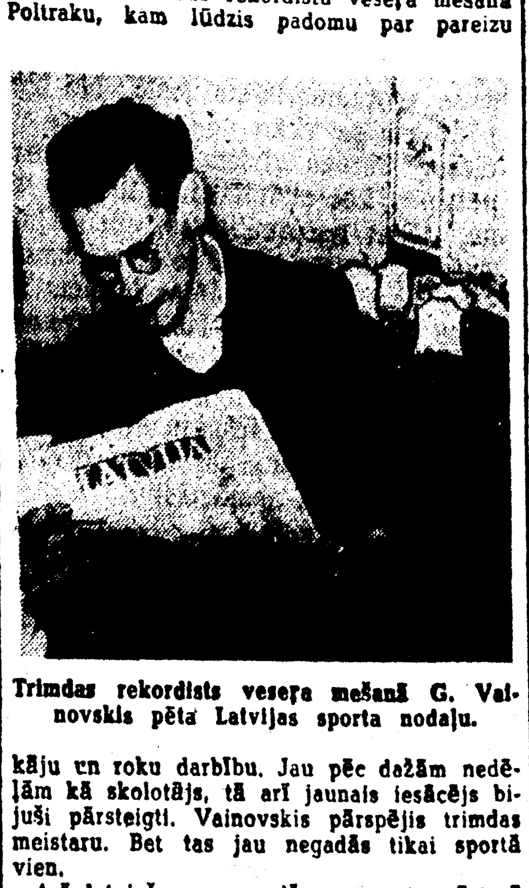

Trimdas rekordists vesera mešanā G. Vainovskis pēta Latvijas sporta nodaļu.

kāju un roku darbību. Jau pēc dažām nedēļām kā skolotājs, tā arī jaunais iesācējs bijuši pārsteigti. Vainovskis pārspējis trimdas meistaru. Bet tas jau negadās tikai sportā vien.

Arī latviešu svaru celšanas sporta vēsturē Donkasteras latviešu ogļraču sasniegumi un darbīgums būs atzīmēts goda vietā. A. Freimanis, G. Vainovskis un A. Ozols ir ne vien godam pārstāvējuši latviešu ogļračus, bet kopīgi ar rosīgo Līdsas latviešu sporta klubu izveidojuši pēdējo par latviešu svaru celšanas centru Anglijā. Līdsā oktobrī notika Anglijas latviešu meistarsacīkstes svaru celšanā. Svaru cēlēji Donkasterā cītīgi trenējas. Svarus iegādājušies paši. Kaut gan treniņa apstākļi ne visai labvēlīgi, tomēr spēka vīri cer godam aizstāvēt donkasteriešu godu.

Jūlijs Valvars

Donkasterā, februārī.

Stiprā Marianna

Kad Eiropas smagā svara boksa meistara dzīves biedrei Mariannai Veidingerai krēslā uzbrukuši divi vīrieši, lai atņemtu rokas somiņu, viņa tos tik spēcīgi apstrādājusi, ka abi laupītāji meklējuši patvērumu policijā. Vīram, kas, sarunājoties ar draugu, palicis iepakaļ, atlicis tikai apbrīnot sievas varonību. (eē)

Pasaules porta laukumos

Vācijas futbola savienība uzsākusi sarunas ar Īriju par valsts sacīkstes sarīkošanu 17 martā Dublinā. Iepriekš vācieši centās uzņemt sporta sakarus ar Franciju un Beļģiju, bet bez panākumiem.

Starptautiskā futbola savienība (FIFA) Venēcijā lēma par nākošo pasaules meistarsacīkšu technisko izkārtošanu. Meistarsacīkstes notiks 1954. g. Vienojās arī par to, ka sacensību pēdējā kārtā, cīnoties katrai ar katru, piedalīsies 8 valstu vienības, bet ne 4, kā tas bija pag. meistarsacīkstēs Brazilijā.

Alžīrā kāda futbola sacīkste nav varējusi notikt tādēļ, ka tiesnesi, izlozējot spēļu laukuma puses, pārsteigusi sirds trieka.

Ziemeļvācijas virslīgas vienību Arminia Hannover un Altona 93 futbola sacīkstē smagi cietis pirmās vienības aizsargs. Viņš tomēr turpinājis spēlēt; tikai vēlāk konstatēts galvas kausa un kājas kaula plīsums.

Algejā, Vācijā, kāds amatierbokseris, saņemot spēcīgu pretinieka sitienu, izlidojis caur ringa virvēm un iekritis uz galvas ūdens spainī. Aukstā duša bokseri tā atsvaidzinājusi, ka cīņas turpinājumā tas panācis pārliecinošu uzvaru pār pretinieku, kaut gan pirms kritiena spainī bijis tuvu k.-o. zaudējumam.

18 km slēpojumā Oslo uzvarējis soms Paavo Lonkila ar 1:16:28 st., 2. G. Karlsons (Zviedr.) 1:17:37 st., 3. E. Kohlemainens (Somija) 1:17:53 st.

Jaunu Beļģijas rekordu sasniegusi Eiropas meistare Raimonde Vergauvena, peldot 100 m uz krūtīm 1:24,2 min.

Holandes rekordu 100 m peldējumā uz krūtīm labojis C. Vierings, sasniedzot 1:11,1 min.

Zviedrijas valsts sacīkstē telpās uzvarējusi Vācijas vienību rokas bumbā ar 21:9. Pirmā pēckara spēlē abu valstu vienības šķīrās pie neizšķirta 7:7 rezultāta.

Pasaules meistarsacīkstēs ātrslidošanā 500 m uzvarējis japāņu sporta žurnālists Naito 43,0 sek. 5000 m slidojumā 1. v. izcīnījis Hjalmars Andersens (Norv.) 8:27,9 min.

ASV meistarsacīkstēs lēkšanā ar slēpēm uzvarējis norvēģis A. Tokle.

Konijs Rukss Berlīnē pēc punktiem uzvarējis beļģi G. Rodžeru.

Džo Luiss, kas atgriezies ringā, ar technisko k.-o. uzvarējis kalifornieti A. Vokeru.

50 km slēpojumā Holmenkolā uzvarējis zviedrs Nils Karlsons — 3:48:13 st., 2. soms Kohlemainens — 3:49:30 st., 3. norv. Estenstads — 3:56:28 st.

Paparde zieds

11. Wyresdale Road, Bolton, Lancs., England

Izsūtam tikai samaksāto. Katram pasūtinājumam, neatkarīgi no summas lieluma un priekšmetu skaita, un katrai atbildamai vēstulei pievienojami 6 d. sūtīšanas un sarakstes izdevumiem. Agrākie sludinājumi un katalogi un toreizējie piegādes nosacījumi kļuvuši nederīgi. Visus turpmākos pasūtinājumus lūdzam izdarīt pēc šī sludinājuma cenām un noteikumiem. Uzglabājiet šo sludinājumu kā pamatkatalogu, jo citu katalogu vairs neizdosim, bet par šeit neneminētiem jaunumiem informēsim mūsu kārtējos sludinājumos LATVIJĀ un LONDONAS AVĪZĒ.

No krājumiem piedāvājam:

Kalendāri 1951. gadam: Gada grāmata 5/—; Laika grāmata 2/6; Tēvijas kalendārs 2/6; kabatas kalendāri 1/9, 2/5, 3/— (ādas vākos 6/9), sienas kalendāri 2/—, 1/4—; Lieldienu kartes ar aploksnēm 6 d.; vārda un dzimumdienu kartes ar aploksnēm 6 d.; dzimtenes skatu pastkartes 4 d.; latviskiem simboliem greznoti vēstuļpapīri ar aploksnēm 3/— ducī; ģerboņa kartes 7 d.; pastkaršu bloks Jelgava 1/6.

Dzintara krelles 216/— un 186/—; zīda karodziņi galda standartiem, ar bārkstīm 7/11; dažādu novadu lellītes 15/8; grāmatzīmes 3/—, 4/—, 5/—, 6/—, 7/—, 8/—; prievītes 12/—, 14/—, 16/—, 18/—, 20/—; koka papīrnaži 1/6; Latvijas ģerboņa krūšu nozīmes sudrabā un emaljā 12/—; ar zelta Brīvības pieminekli un valsts ģerboni greznoti ādas izstrādājumi: vēstuļmapes 43/—, 51/10, 59/9; albumi 32/—, 43/—, 57/—; grāmatu aizsargvāki 25/9; kabatas portfeļi 34/6, 39/—, 44/6, 49/—; naudasmaki 23/—, 25/9; kabatas portfeļi ar apmaināmu piezīmnīcu 25/9.

Latvija, grāmata par dzimteni 8/—; Latvijas karte 1/6; lielā Mantnieka Latvijas karte 12/—; skatu albumi: Rīga 4/3, ies. 5/6; Tēvzemei un brīvībai 7/11; Dzimtā zeme 4/3; Latvia 1/4; Do You Know That Latvia 2/—; Latvijas vēsture 6/—; Latvija, statistisks pārskats 3/6.

Bērnu grāmatas: Ganos 3/6; Mans brālītis 1/3; Dadžu Juris 2/11; Palaidnīgie zaķēni 4/2; Ziemas prieki 2/1; Valodiņa 6/6; Brīnumzeme, teikas un pasakas 4/6; Sarkangalvīte 7/—; Rūķīši 3/10; Rūķa Labrenča skola 5/5; Pastnieks nāk 1/—; Pasaku vācelīte 1/1; Ganu Jūle 1/6; Dzimtenes mācība 3/6.

Dzeja: Poem pa kulšen 2/6; Torņi liesmās 5/—; Svēts mantojums 6/8; Dzimtene liesmās 2/6; Dievs, Tava zeme deg 2/1, angļu valodā 2/1; Vēstules Solveigai 4/8, ies. 6/8; Ilūzijas 8/4; Līdzības 8/4; Trīs autori 11/3, ies. 14/9; Mūžības skartie 16/—, ies. 20/—; Laikmets un lira 8/9; Zvani pusnaktī 8/4; Ilgu zeme 4/—; Mēness akmens 4/2; Tālos ceļos 1/1; Namiņš priekšpilsētā 2/11; Laika rasa 2/6; Zeltiņa balādes 1/6; Leģenda —/10; Putni 2/6; Pīlādža oga 1/1; Skalbes dzejas 3/6; Latvju dainu izlase 2/—; Kamoliņš 2/11; Debess un zeme 3/6 Bēthovena Ziemsvētki 1/8; Asfodeles 5/10, ies. 7/9; Pie Dzintara jūras, populāru dziesmu krājums 4/2; Augstā krastā 7/2; Karogs jānes atpakaļ 2/—.

Daiļproza: Ekselences piezīmes, noveles 8/8; Pastorālā simfonija 6/—, ies. 9/6; Sirēna, rom. 8/6; Avots, rom. 13/4, ies. 15/10; Lieti nāk, I gr. 10/—, II gr. 10/—; Eižēnija Grandē, rom. 10/6, ies. 14/—; Majestāte un pērtiķis 4/7, ies. 8/1; Uguns ceļi, rom. 6/2, ies. 9/2; Mērnieku laiki 11/9, ies. 27/—; Lietas, kas kārtojas pašas, ies. 14/3; Poruka dzīves romāns 7/6; Aklais Valentīns, rom. 8/4; Šveices Robinsons, rom. 13/4; Parīzes Dievmātes katedrāle, rom. 14/2, ies. 15/10; Negaisa nakts, rom. 7/—, ies. 10/6; Adžurdžonga, rom. 10/6, ies. 14/4; Jaunsudrabiņa, Baltā grāmata 11/9; Zaļā grāmata 14/—, iesieta ar autora parakstu 24/—; Nauda, rom. 12/10; Augšzemnieki, rom. 6/2; Ūdeņi 3/—; Bez dzimtenes 1/8; Balle aplokā —/10; Staburaga bērni 13/4, ies. 16/8; Kvēlošā lokā, I gr. 6/4; II gr. 10/—, kopsējums 18/6; Sīkstā dzīvība 10/10, ies. 16/2; Smieklīgais un viņa sirds 8/3, ies. 11/9; Pēteris Brindeizenietis, rom. 6/9; Es izvēlējos brīvību, kompl. 15/6; Rietumu pasaule 8/6; Krusti, rom., I gr. 5/10, II gr. 5/10; Piemineklis, rom. 6/10; Latvju teiksmas 5/—; Okers, rom. 14/6, kartonēts 16/6; Hēmsalnieki, rom. 9/9; Ardievu, Mister Čips, rom. 5/—; Kandids, rom. 6/3; Nakts lidojums, rom. 5/—, ies. 8/5; Ardievas ieročiem, rom. 11/8; Taifuns, rom. 6/—, ies. 9/9; Tilti miglā, rom. 8/4, ies. 12/8; Kapteiņa Granta bērni, rom., kompl. 15/8; Mazais kapteinis, rom., kompl. 12/10; Robinsons Krūziņš 12/6; Bikts 6/8, ies. 9/2; Dzīvības neprāts 7/6; Eke Mors, rom. 5/—; Dziesminieks un velns 5/10; Pīķa dāma 10/3; Noveļu izlase 4/2; Smalkās kaites 6/3; Sieva, rom. 5/—; Puišķāns 6/3; Pajumte 4/2; Nestundas 3/6, ies. 6/10; Anšlava Eglīša Ģīmetne 3/6; M. Fogta, Ģīmetne 1/9; Grāmata par San Mikelu 15/—, ies. 20/—; Rakstnieki un grāmatas 6/3; Trimdas rakstnieki 8/4; Mīlestības zīmogs, rom. 4/9; Janka Muzikants, rom. 12/—, ies. 16/4; Labais malums 4/6; Zemnieka dēls 2/6; Mezgli 2/—; Blaumaņa noveles 5/—; Trīs noveles 1/—; Izceļotāji, rom. 10/—; Straumēni 7/11; Septiņi brāļi, rom. 11/6, ies. 14/—; Leģendas 3/6; Katrīne Ābele, rom. 12/—, ies. 16/—; Pazīstamas sejas 6/—; Darbs, rom. 7/3, ies. 11/3; Neatkarības saulrietā 5/10; Draugi un gadi 2/11; Dvēseļu putenis, I gr. 5/10, II gr. 5/10; Vējiem līdzi, I gr. 8/4, II gr. 8/4, III gr. 8/4, IV gr. 8/4; Tornas grāvrači 12/—, ies. 16/4; Bābeles gūstā 8/—; Dienas krusts, rom. 11/9, ies. 16/—; Jautrais Albions 1/9; Latviešu tautas anekdoti 3/6; Indrāni 1/6; Latvju kultūra 5/5; Nenozīmīga pašsaruna 1/9; Rīgas miniatūras 1/9; Meža Andrievs 3/6; Sētnieks Čiepsts 5/—; Dzimtenes vīrišķis 3/—; Kalnā kāpējs 3/9; Piemineklis, stāsts 1/6; Skalbes Stāsti un tēlojumi 2/6; Uzvara 3/6; Kuģis pie apvāršņa 3/—; Pe-Ge Feļetoni 3/—; Trakais Īzaks 4/2; Sērmūkšlu pagasta ļaudis 1/6; Viesības Kalnāres pilī 1/7; Nāves ēnā 1/—; Meži mostas 3/6; Henri Stāsti 2/9; Himna brīvībai, rom. 2/6; Dēklas ratiņā 1/10; Ticiāna dēls 1/3; Sieviešu paviljons, rom. 3/—; Dziesma par Bernadeti, rom. 3/—; Zvans Adano pilsētai, rom. 3/—; Pasta stāsti 2/6; Jodu gadi 2/10; Portreja 4/8; Spiegi strādā 2/6; Krustneša gaitās 2/9; Sāts 3/—; Sudrablapsa 1/10; Meistara Celma kapella 1/10; Paaudžu pils —/10; mēnešraksta LAIKS atsevišķas burtn. 2/—.

Praktiska satura grāmatas: Latviskie baltie izšuvumi 18/6; Lipīgās slimības 5/—; Veselīga dzīve 11/6, ies. 14/6; Laulība un ģimenes dzīve 2/5; Laulības technika 10/—; Eiropas karte 2/—; Mūzikas teorija 6/3; Koŗa dziesmas 5/—; Putnkopība 10/—; Puķkopība 9/2; Psicholoģija un loģika 10/—; Praktiskā lauksaimniecība 8/4; Elgūta Radiotechnika 15/6; Praktiskās radiotechnikas pamati 7/—; Kanada 2/6; Austrālija 2/6; Viduma Angļu valodas pašmācība 15/3; Kollina Angļu valodas tālākais kurss 15/3; Lingofona angļu valodas pašmācība 8/—; A course of English 7/8; Turkinas Latviski-angliska vārdnīca 7/6; Kundziņa Angliski-latviska vārdnīca 7/—; Vācu valodas pašmācība 13/4; Vācu gramatika 8/—; Ozoliņa Vāciski-latviska vārdnīca 20/—; Latviski-vāciska vārdnīca 12/—; Zaigas Vāciski-latviska vārdnīca 6/5; Mālnieka Latviski-vāciska vārdnīca 7/6; Latviešu valodas gramatika 7/—; Tēvu valodas mācība 6/—; Poētika 8/—; Ķīmiskā meža technoloģija 19/10; Ķīmija iekaro pasauli 6/11; Ķīmija, ģimnāzijas kurss 7/6; Ievads kvalitatīvā ķīmijas analīzē 8/—; Vispārējā vēsture 6/11; Jaunāko laiku vēsture 4/2; Vektoru rēķini 5/10; Ievads analīzē 4/2; Logaritmu tabulas 2/5; Matemātika 7. klasei 6/—; Fiziskā ģeografija 4/2; Reliģija un dzīve 10/—; Krāsu fotografija 6/10; Dzīves mācība 5/—; Saimniekošanas pamatjautājumi 6/6; Lauka dārzāji 8/4; Kokapstrādātāju rokas grāmata 7/—; Tabakas audzēšana un sagatavošana 1/8; Augsnas strādāšana 1/8; Lokatiesi, mežu gali 4/3, kartonēts 5/6; Dziesmu pūriņš 3/6; Ko jauna būdama, jauktam korim 6 d.

Aizgājis mūžībā mans mīļais dzīves draugs, mūsu tētiņš, vectētiņš, sievastēvs, svainis un tēvocis

VOLDEMĀRS MIESIŅŠ

dz. 1882. g. 30. maijā Siguldā, miris 1951. g. 21. februārī Hamburgas univ. klīnikā Apbedīts Reinbekas kapos.

Dziļās sērās
piederīgie Vācijā, Amerikā, dzimtenē un Sibirijas trimdā

Apklusa tētiņa mīļie vārdi,
Pietrūka gudrā padomiņa.

Dziļās skumjās paziņojam, ka 1951. g. 20. janvārī miris

ARVĪDS DANCIS

dz. 1896. g. 2.3 Latvijā, apbedīts 1951. g. 24. janv. Sveinfurtes kapos.

Viņu mīļā piemiņā paturēs
dēli un sieva, draugi un Daugavas Vanagi.

AUSTRĀLIJĀ

latviešu grāmatas visplašākā izvēlē piedāvā

J. STRAUTIŅŠ,

12, Seventh Ave., Alberton, S. A. (715)

AUSTRA CEMĪTE, ATSAUCIES!

(Agr. dzīves vieta Kastelmaine, District-Hospital, Vic., Australia). Tevi meklē brālis Andrējs Cemītis, dzim. 1927. g. 28.11 IRO Resettlement Center, Ludvigsburg, Messing office (75)

Arvīdu Zvirgzdiņu, Ojāru Reitmani un Kārli Ramšu

lūdz atsaukties „Tailors" Reinis Veide, Kvarnbacksvägen 55, c/o A. Lindqvist, Bromma, Sverige.

FREGATA (Merchants) LTD.

BALTIC SECTION

122, Wardour Street, London W. 1,
tel. Gerrard 4753-4,

piedāvā Anglijā dzīvojošiem tautiešiem:

Žāvētu cūkas speķi	1	mārc.	4/9
Cūkas gaļas dūmdesu	1	„	6/3
Cīsiņus	1¼	„	4/6
450 tauku siļķes (mucā)			159/6
Halvu	1	„	3/-

Skābētus kāpostus un gurķus, kā arī citas pārtikas vielas katrā daudzumā.

Iesaiņošani un pasta izdev. 1/6; pasūtinājumiem sākot ar £ 2/1/6, nav jāpieskaita 1/6.

Uz Vāciju izdevīgi sūtīt kafiju!

5 mārc. kafijas (negrauzdētās pupiņās) ar piesūtīšanu 35/-.

Pieprasiet jaunāko cenrādi! (25)

Žurnāls rokdarbiem

LATVJU Zeltene

Nr. 8

Iznācis jau 2. iespiedumā un drīz būs saņemams atkal visos tajos grāmatu galdos, kur tas jau aptrūcies

Saturā: Segas raksts, Gultas pārklāja mets tīkla technikā, Rucavas tautas tērps un tā pagatavošana, Moderna blūze ar tautiskiem rakstiem, Baltizšuvumi, Tamborēta sedziņa, Rucavas raksts galdautam, Monogrammu stūrītis, Sienas sega, Spilveni, Nīcas josta, Prievīšu raksti. — Daudzkrāsains vāks.

Maksā: Vācijā DM 2.50, ASV 60 c., Kanadā 70 c., Anglijā 3/9, Austrālijā 4/6, Beļģijā 25 fr., Dānijā 3,50 kr., Zviedrijā 2,70 kr., Francijā 180 fr.

Dabūjams visās valstīs visos grāmatu galdos

Vairumā: Vācijai — O. Dīķis, (24a) Luebeck, Meesenkaserne, Bl. 8; citām valstīm — J. Strautiņš, 12, Seventh Avenue, Alberton, S A., Australia.

Aizrādam god. LATVJU ZELTENES lasītājām, ka, ievērojot ļoti daudzos pieprasījumus pēc pilnīga raksta spilvenam pēc att. 33 žurn. 8. num., mums nav iespējams vairs to izsūtīt katrai atsevišķai pieprasītajai un tādēļ šo rakstu ievietosim LATVJU ZELTENES 10. num. (78)

Apgāds GRĀMATNIEKI

Izlietojiet iespējas

pasūtināt sev un saviem tuviniekiem laikrakstu

LATVIJA PA GAISA PASTU

uz sekojošām zemēm:

uz Amerikas Savienotām Valstīm un Kanadu — DM 8,50 mēnesī, saņemot avīzi 4—8 resp. 5—7 dienu laikā no iznākšanas dienas Vācijā; uz Austrāliju un Jaunzēlandi — DM 11,— mēnesī.

LATVIJAS ātrais abonements pa gaisa pastu darīs prieku saņēmējiem un palīdzēs vienot izkaisītos latviešus trimdā.

Gaisa pasta abonements pasūtināms pie visiem mūsu pārstāvjiem Vācijā un tieši apgādā.

LCK APGĀDS LATVIJA
(13b) Grafenaschau/Obb.
Lager
US Zone, Germany.

Lieldienām

pie laika iegādājiet mana apgāda jaunāko izdevumu:

Trīskrās. vāks. Ilustr. DM 5.—.

Oriģināldarbs par mūsu leģionāru cīņām Latvijā 1944./45. g. no Opočkas cauri Latgalei, Vidzemei, Zemgalei un Kurzemei līdz... jūrai. Tēlojumā jo sīki minēti māju vārdi, kurām pāri vērpās liesmu mēles, arī pievienotajās kartēs tās redzamas.

T. Plivjē

Staļingradas Traģēdijas

pirmais izdevums galīgi izpārdots, bet nupat tā iznākusi otrā un pēdējā iespiedumā, tādēļ pasteidzieties ar iegādi! Ilustrēta. Iesieta. DM 12.—.

Bez tam piedāvāju:

	DM
Tautskolu liecību blankas . . .	0,20
A. Niedras, Katrīne Ābele, broš.	8,—
P. Aigars, Lietuvēna dzīres, broš.	9,—
A. Grīna, Tobago, broš.	7,30
Brigaderes, Pasaku lugas, luksus	12,—
Dr. Vandeveldes, Laulības technika	5,—
Muntes, Grām. par San Mikelu, ies	11,—

(ir vēl nedaudz I un II d.)

Apgāds **Andr. Ozoliņš** Grāmatnīca
(24b) Eutin, Holst., Rettberg-Kaserne

PAULU JAKABSONU

no Tukuma apr. Tumes pag. Kupšiņām lūdzu atsaukties. — R. Sprogis, 674, Harrison Ave, Peekskill, N. Y. U. S. A. (68)

19. div. leģionāru

ELMĀRU ROJU no Rīgas

meklē māte M. Roja, Southwick Hall, Oundle, Peterborough, England. (73)

Meklēju savu sievu

ERNU MERKULOVU,

dzim. Šurginu, dz. Rīgā, 1903. g. 17. jūlijā. (76)

TAUTIETES!

Nopietnā precību nolūkā vēlamies iepazīties ar tautietēm. Vēstules adresējamas Jaunākajam, 30 g., Vidējam 38 g., Vecākajam 44 g. v., Church Farm Hostel, Marston, Beds., England. (74)

MANTNIEKA APGĀDĀ

Iznākuši divi jauni darbi latviešu literātūrā:

PĒTERA AIGARA romāns

Lietuvēna Dzīres

Romāna 270 l. p. saistoši tēloti notikumi Latvijā 1940.-41. g. Romāna nodaļas: Melnās lidmašīnas, Zvērests, Svētrīta apciemojums, Vecā māja, Fauns un gane, Samītais vainags, Patīkama ceļojuma izredzes, Karogu brālība, Tautas deputāts, Mērnieki, Kapsētas bērzi. Pirmizrāde. Patiesības laboratorija, Grūzijas roze, Labo cerību telts, Lūzums, Baigās lakstīgalas, Raibie svārki, Krustceļš, Sudrabs nesadeg.

Broš.: DM 9.—; Zv. kr. 10.50; dol. 2.40; Kan. dol. 2.65; šil. 16,—; A. šil. 20.—; B. fr. 100.—.

Ies.: DM 11.—; Zv. kr. 13.—; dol. 3.—; Kan. dol. 3.25; šil. 20/6; A. šil. 25.—; B. fr. 130.—.

AIDAS NIEDRAS jaunais romāns

Katrīne Ābele

Anšlavs Eglītis par to raksta: „Romāna Bamberga, kur pulcējas plaša un dažāda Vācijas kapitulācijas. Notikumu vieta ir kāds ievērojams latviešu gleznotājs un kāda dāma Katrīne Ābele, kuras vārdā saturs no latviešu bēgļu gaitām īsi pēc latviešu sabiedrība. Galvenās personas ir romāns nosaukts."

Broš.: DM 8.—; Zv. kr. 9.—; dol. 1.95; Kan. dol. 2.10; šil. 12.—; A. šil. 16.—; B. fr. 85,—.

Ies.: DM 10.50; Zv. kr. 11.50; dol. 2.60; Kan. dol. 2.75; šil 16.—; A. šil. 21/3; B. fr. 110.—.

IESPIEŠANĀ un iznāks aprīlī J. JAUNSUDRABIŅA romāns

NĀVES DEJA

Apgāda svešzemju rakstnieku serijā pirmā grāmata:

Thorntona Wildera romāna autorizēts tulkojums

SAN LUIS REJAS TILTS

iznāks pirms Lieldienām.

Pieprasiet visur apgāda pārstāvjiem un grāmatu galdos vai apgādā Bruxelles, 44, rue van Eyck, Belgique; ch. post. 80.12.80.

LATVIJA

Nr. 19 (463), 1951. g. 7. martā

Neizlietotos manuskriptus uzglabā un sūta atpakaļ vienīgi, ja tiem pievienota apmaksāta un autoram adresēta aploksne. Redakcija patur tiesības manuskriptus vajadzības gadījumā īsināt. Ar autora vārdu vai iniciāļiem parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

Abonements Vācijā,

pasūtinot individuāli (līdz 3 eks. uz vienu adresi), maksa ar piesūtīšanu DM 4.— par eks. mēnesī, pasūtinot kollektīvi (vairāk par 3 eks.), DM 3.50 mēn., uz ārzemēm DM 4.80 mēn., atsevišķā numura cena DM 0,50; uz ASV un Kanadu pa gaisa pastu DM 8,50 mēn., uz Austrāliju un Jaunzēlandi pa gaisa pastu DM 11,—.

Sludinājumi Vācijā

maksā DM 0,90 par vienslej. nonpareilles iespiedumrindas aizņemamo telpu; vienreizīgs 10 iespiedumrindu slud. DM 5,—; vienreiz. 5 iespiedumr. slud. DM 3,—. Grāmatu apgādu un tirgotāju sludinājumiem, piesūtot tos tieši apgādam, aprēķinām 50% atlaidi.

Abonementu pieteikumus, sludinājumus un iemaksas Vācijā pieņem mūsu pārstāvji nometnēs, kā arī apgāds tieši.

Abonementa un sludinājumu maksu ārzemēs un turienes pārstāvju adresi rakstu izziņojam vairākas reizes mēnesī īpašā sludinājumā.

LCK APGĀDS LATVIJA
(13b) Grafenaschau/Obb., Lager
US-Zone, Germany.

Staļins plāno zibenīgu divu parallelvirzienu uzbrukumu

Minchene (rs). — Pēc angļu laikraksta The People un dažu vācu avīžu informācijas, no Vīnes padomju sektora uz Rietumaustriju pārbēgušais 1942. g. mirušā Staļina uzticamā padomdevēja maršala Sapožņikova dēls Vasilijs izteicies: pretēji Kremļa defensīvajai cīņas taktikai otrā pasaules kaŗa sākumā un vidus posmā, trešo pasaules kaŗu Staļins plānojot sākt ar zibenīgu ofensīvu. Viņa armijas uzbrukšot divos parallēlvirzienos. Vienai bruņoto spēku grupai paredzēts uzdevums apmēram divās nedēļās ieņemt Rietumeiropu līdz Spānijai un tūdaļ lauzties tālāk uz Gibraltaru. Speciāli sagatavotas izplētņu lēcēju vienības centīšoties tanī pat laikā okupēt Ziemeļafriku. Otra bruņoto spēku grupa lauzīšoties cauri Irānai uz Suecas kanāli.

Abu parallēluzbrukumu mērķis — neitrālizēt Vidusjūras telpu un ieslēgt Turciju. Pēc šo uzdevumu veikšanas daļa padomju armiju nostiprināšoties Rietumeiropas krastā pret Angliju, bet citas sākšot uzbrukumu Tālajos austrumos, kur 300 ķīniešu divīziju pievienošoties padomju spēkiem. Japānas ieņemšanai plānā paredzēts viens gads. Pēc tam Pad. savienība piedāvāšot Sav. valstīm tādu kompromisa mieru, ar ko būtu saudzēts arī ASV prestižs. Staļins esot pārliecināts, ka Sav. valstu valdība to pieņemšot, jo amerikāņu tauta būšot jau kaŗa nogurusi un izolācionistu sludinātās politikas saindēta.

Pad. savienības kaŗa rūpniecība, pateicoties vācu speciālistu darbam, jau esot spējīga ražot no tālienes vadāmas baktēriju raketes un tādas pat atombumbas. To maksimālais lidojuma tālums pārsniedzot Atlantijas okeana platumu, bet novirze no mērķa nepārsniedzot 6 kilometrus. Pašreiz Staļina bruņošanās rūpniecība drudžaini gatavojot aizsargierīces pret radara joslu, ko ap Pad. savienību apjozuši amerikāņi. Gandrīz visa padomju kaŗa rūpniecība jau atrodoties pazemē un pat vissmagākie gaisa uzbrukumi to nespēšot sagraut. Galvenās rūpes Staļinam sagādājot nafta, jo, par spīti visām pūlēm, tās krājumi vēl joprojām esot nepietiekami.

Vasilijs Sapožņikovs vēl paskaidrojis, ka Staļina plāni viņam tik labi zināmi, pateicoties viņa mirušā tēva postenim Kremlī. Tēva iegūtā uzticība daļēji dāvāta arī dēlam. Maršals Sapožņikova militārais sacerējums „Armijas smadzenes" otrā pasaules kaŗa laikā skaitījās sarkanarmijas ģenerālštāba operātīvo plānu rokas grāmata, un arī vēl tagad to respektē Pad. savienības militārās aprindās.

Igauņi neapmeklē kinišus un nevar nopirkt kalendārus

Stokholma (md). — Citējot padomju Igaunijas presi, Newsletter atstāsta Kuresāres partijas rajona aģpropa R. Kastes žēlabas laikrakstā Rahva Hääl, ka pag. gada novembrī Sāmsalā kino apmeklētāju skaits samazinājies par 41 proc. Tā pati parādība turpinājusies arī decembrī, un rezultātā „kinematografikācijas departamentam, kam pieder visi nacionālizētie kino, bija jācieš lieli materiāli zaudējumi. Kaste vaino kompartijas organus, kā arī izpildkomitejas, kas neesot pietiekami aktīvas valsts plāna izpildē.

Īstā vaina tomēr laikam būs tā, ka sāmsalniekiem pagalam apriebies skatīties mūžīgās propagandas filmas, kurām, kā to atzinies R. Kaste, bieži vien pat trūkst igauņu teksta. Kinematografikācijas departaments, juzdamies spaidos, izteicis domu, ka plāna labākai izpildei būtu nepieciešami rādīt arī kādas ārzemju filmas, bet biedrs Kaste to uzskata par klaju ķeceribu. Par šādu pārdrošu un kļūdainu domu jau smagu brāzienu dabūjis arī kinematografikācijas departamenta vadītājs biedrs Ūdekils.

Literātūras žurnāls Sirp ja vasar savukārt žēlojas, ka ļaudis laikrakstu kioskos un grāmatu veikalos parasti veltīgi meklējot kalendārus. Kabatas, piezīmju, galda un cita veida kalendāri dabūjami tikai ar vislielākām grūtībām vai arī nemaz. Kas tā par lietu, — brīnās Sirp ja vasar: vai neesot diezgan nodrukāti, vai arī neesot kārtības sadales tīklā. Sūdzība nobeidzas ar brīdinājumu attiecīgajiem uzņēmumiem un organizācijām gādāt par to, lai nabaga padomju pilsoņiem nebūtu datumi jāizrēķina uz pirkstiem.

Mūslaiku Kazanova uz apsūdzēto sola

PATS BEĻĢIJAS PREMJĒRS PALĪDZĒJA IETIKT „GRĀFAM MARTIKANO" LABĀKAJĀS APRINDĀS

Vīnē (gu). — Kādā Vīnes tiesā nesen sākās prāva pret Ginteru Martikānu, cilvēku ar pieciem liekiem vārdiem, krāpnieku, mīlnieku un vispār fantastiskāko starptautisko figūru Eiropā kopš Donhuāna un Kazanova laikiem. Daudzos gadījumos Martikāns, uzdodoties par augsti stāvošu personu, izkrāpis milzīgus naudas un vērtslietu daudzumus un, pierādot, ka vēl joprojām ir „labā formā", mēģināja pat tiesas zālē „par tik lieliskas vielas izdošanu" pieprasīt no klātesošajiem preses pārstāvjiem honorāru.

Martikāns, kas pārmaiņus saucies arī par grāfu de Montepji, Minhēru van Hatums, grāfu Martikano, grāfu van Bevers un Drožo Vāgneru, uzaudzis Čechoslovakijā. 1937. g. M. notiesāja par nodarījumiem pret viņam padotu mazgadīgu meiteni. Gadu vēlāk Martikāns bija SA vīrs, pēc M. paša izteicieniem — kā pretestības kustības spiegs. Visus M. kaŗa gaitas klāj noslēpumainības plīvurs. Ir fakts, ka 1943. g. M. ieslodzīts soda nometnē; pats viņš apgalvo, ka par kāda vācu cietokšņa uzspridzināšanu bijis notiesāts uz nāvi un pēc laimīgas izbēgšanas darbojies beļģu un franču pagrīdes organizācijās. Taču Beļģija pieprasījusi M. izdošanu par pastrādātajiem kaŗa noziegumiem, nododot Gestapo 23 pretestības kustības locekļus.

Kaŗam beidzoties, Martikāns 1945. g. pēkšņi parādījās Vīnē kā padomju civilais komisārs, „rekvizējot" lielu daudzumu zelta un vērtslietu, tad devies atkal uz Beļģiju, kur pēc kādas liecības ar paša toreizējā Beļģijas ministru prezidenta Spāka starpniecību ticis par Briseles grāfa Bevera audžudēlu. Ar to M. bijis pavērts ceļš uz vislabākajām aprindām.

Kādu dienu M. iepazinies ar lielrūpnieka Tāmana ģimeni. Kā M. stāsta, fabrikanta kundze viņā iemīlējusies un uzdāvinājusi kaudzi zelta dolaru un jaunākā modeļa Ševroleta limuzīnu. Taču M. pa tam izšķīries dot priekšroku T. kundzes 17 g. v. meitai Monikai un aizbēdzis ar viņu mātes dāvinātajā limuzīnā, paņemot līdz ne tikai dāvinātos dolarus, bet arī labu tiesu ģimenes dārglietu. Nelaimīgā kārtā Monika drīz pēc ierašanās Vīnē saslimusi ar tīfu un slimnīcā kā grāfiene de Montepji mirusi.

Pavadījis par neslavas celšanu divus gadus cietumā, M. 1948. g. sācis dzīvi no gala kādā Vīnes priekšpilsētā kā grāfs Martikano, īsā laikā arī te iekļūstot filmzvaigžņu, producentu un baņķieru aprindās un izkrāpjot tām lielas naudas summas.

Tiesas sēdē M. atstāja eleganta un solida cilvēka iespaidu. Viņš ir četras reizes precējies un apgalvo, ka, būdams likumīgi apprecējis Moniku, ir tās miljonu mantinieks.

Sakusies 4 valstu . . .

(Turpinājums no 1. lpp.)

vada ārlietu viceministrs Ernests Dēviss. Bez viņa Londonas valdības intereses pārstāv ārlietu ministrijas Vācijas nodaļas vadītājs Ivo Malets un Ziemeļeiropas nodaļas vadītājs Džofrijs Herisons. Oficiālos pārstāvjus vēl pavada vairāki lietpratēji. ASV delegāciju Parīzē vada prezidenta Trumena speciālais pilnvarotais Filips Džesups.

Ārlietu viceministru konference sākās pirmdienas pēcpusdienā plkst. 5, un to vadīja Francijas speciālais pārstāvis A. Parodijs. Rietumvalstu pārstāvji šajā sanāksmē grib noskaidrot apbruņojuma stāvokli Eiropā.

„Zilais leģions" Rietumvācijā

VAI SARDŽU VĪRUS GRIB IZMANTOT PAR TOPOŠĀS RIETUMVĀCIJAS ARMIJAS KODOLU

Londona (md). — Daily Graphic Frankfurtes korespondents Normens Lindherts veltījis rakstu ts. Zilajam leģionam, kā viņš apzīmē no ārzemniekiem un vāciešiem sastādītās civilās sardžu vienības Vācijas angļu un amerikāņu joslā. Šie vīri ar ironiju paši sevi dēvējot par „nolādēto leģionu"; būtībā tas esot rietumu sabiedroto ārzemnieku leģions. Amerikāņu virsnieki, raksta Lindherts, pie viskija glāzes klubā atklāti pareģojot, ka šie zilajās (resp. melnajās) formās tērptie vīri izveidošot nākamās Rietumvācijas armijas kodolu.

Angļu korespondents „zilos leģionārus" apzīmē par „tūkstoš paradoksu vīriem". Šis leģions esot ārzemnieciskāks par franču ārzemnieku leģionu, jo sastāv no vāciešiem, poļiem, krieviem, latviešiem, igauņiem, lietuviešiem, čechiem, ungāriem un vēl kādām desmit citām tautībām. Viņiem neesot īpašu saistību pret kādu valsti, bet vislielākā kaŗa pieredze. Praktiski gandrīz visi vienību dalībnieki esot kauju veterāni un daudzi profesionāli karavīri. Vairāk nekā kāda cita grupa pasaulē šie vīri ir nikni pretkomūnistiski noskaņoti, bet tieši šī paša iemesla dēļ rietumu sabiedroto valstis kavējušās viņus uzņemt pie sevis. Daudziem no vīriem sievas un bērni pazuduši vai gājuši bojā aiz dzelzs priekškara, citiem piederīgie atrodas dzimtenē, kur tos uzskata par ķīlniekiem. Rietumvalstis sardžu vienības nodarbina militāru ierīču un ēku apsargāšanai, atbrīvojot tūkstošiem savu kaŗavīru svarīgākiem uzdevumiem.

Sardžu vīru kopskaitu abās joslās Lindherts vērtē uz 60.000, no kuriem puse esot amerikāņu joslā. No šiem pēdējiem savukārt apmēram puse vāciešu. Sardžu vīriem ir arī dienesta pakāpes, kas atzīmētas uz formas tērpa, tāpat nacionālitātes apzīmējumi uz piedurknes. „Zilā leģiona" amerikāņu sekciju komandējot Francis Sobolta, kas poļu armijā bijis pulkvedis un tagad „leģionā" ir majora pakāpē. Politiskie novērotāji domājot, ka „zilais leģions" dod iespēju atrisināt sarežģīto jautājumu par vācu divīziju rekrūtēšanu un apmācīšanu.

Maksliga menesgaisma pret komunistiem Koreja

Frankfurte (fr). — Amerikāņu kaŗa korespondents Konnits armijas laikrakstā The Stars and Stripes apraksta jauna techniska cīņas līdzekļa izmantošanu Korejas kaŗa laukā. Tā ir t. s. mākslīgā mēnesgaisma, ko amerikāņi gan jau lietoja otrā pasaules kaŗā Italijā un vēlāk arī rietumu frontē, bet kas Korejā izmantota pirmo reizi. Uz speciāli būvētiem automobiļiem armontēti ārkārtīgi spēcīgi milzu starmeši, kuŗu gaismas spēja sasniedz 8 milj. sveču gaismu. Gaismas kūļus vērš vai nu tieši pret ienaidnieka novietojumiem, vai arī, ja ir piemēroti laika apstākļi, apstaro tos no zemiem mākoņiem. Apstarotā territorija kļūst gaiša gandrīz kā dienā, radot lielu apjukumu ienaidnieka kaŗavīros un ārkārtīgi atvieglojot darbu UN spēku artilerijai. Katru atsevišķo prožektoru apkalpo 11 vīru vienība. Jaunais cīņas līdzeklis pierādījies par ļoti efektīgu.

Izjaukta komūnistu kombinācija

Frankfurte (in) — Sabiedroto un vācu iestādes nesen atklāja, ka komūnistiskā Ķīna ar tirdzniecības aģentu starpniecību Šveicē gatavojusies iepirkt Vācijā 2000 Daimler-Benz tipa automašīnas, ko bijis domāts nosūtīt sarkanās Ķīnas armijām Korejā. Eksporta licence darījumam pēc veiklās kombinācijas atklāšanas tūlīt atsaukta, bet jau bija izsūtīti 150 automobiļu, par kuriem komūnisti samaksājuši dolaros un Šveices frankos.

Sakarā ar šo notikumu Rietumeiropas zemēs, nākotnē veltīs vēl lielāku vērību tam, lai pašu aizsardzībai nepieciešamās preces nenosūtītu uz komūnistiskām zemēm. Absolūtu kontroli tomēr kavē tas, ka pasūtinājumus dažkārt kombinē pat caur 2 vai 3 draudzīgām vai neitrālām valstīm. Visvairāk illegāla eksporta līdz šim gājis caur Šveici, Austriju un Holandi.

Kā Kremlī izčamdija Grotevola bagāžu

Parīze (tp). — Šlezvigas-Holšteinas laikraksta Tagespost Parīzes līdzstrādnieks atstāsta Staļina personīgā drošības dienesta kapt. Ivana Ņikiforoviča aprakstu, kā, savā laikā Maskavā viesojoties Vācijas „demokratiskās republikas" valdības locekļiem, pārmeklēta viņu bagāža. Ņikiforovičs rudenī cauri Somijai un Zviedrijai izbēdzis uz Franciju un pastāstījis sīkāk par Kremlī organizēto drošības dienestu.

Kad austrumjoslas ministri Grotevols, Dertingers un Raus bija ieradušies Maskavā un pirmo reizi atstāja viesnīcu, Kremļa aģenti pa to laiku ļoti rūpīgi pārbaudīja viņu bagāžu. Ar Austrumvācijas valdības locekļu ierašanos saistītie drošības soļi vispār bija gluži tādi paši, kādi Maskavā parasti, kad tur ierodas „ne gluži uzticami" viesi. Šādus ciemiņus pēc ierašanās Kremlī vispirms aicina uz drošības dienesta vadītāja pulkv. Māzela biroju, norādot, ka kāda apspriede pie Staļina neparedzētā kārtā ieilgusi. Birojā sīki pārbauda viesu portfeļu saturu, paskaidrojot, ka tā ir tīri formāla lieta, ko piemēro absolūti visos gadījumos. Tomēr padomju joslas ministri par šādu uzņemšanu jutušies diezgan pārsteigti. Turpat netiešā veidā notiek arī apmeklētāju personīgā „kratīšana". Drošības dienestam ir speciālisti, kas jau no ārienes prot apmēram novērtēt un uzminēt viesu kabatu saturu, bet šaubu gadījumos viņi prot kabatas arī neuzkrītoši apčamdīt un izkontrolēt.

Višinska rekords un Algārijas-Bulbānijas delegāti

Svešvalodu „ķēniņi" starptautiskajā forumā

Vienkāršas UN sekretāres alga līdzinās Bonnas valdības ministra atalgojumam. Augstāko UN ierēdņu atalgojumu jau var saukt par karalisku. Bet tāpēc arī viņiem nereti jāveic uzdevumi, kas prasa neikdienišķas spējas ,augstu inteliģenci un vispusīgu izglītību. It sevišķi tas sakāms par UN tulkiem. Līdz pat šim laikam vēl nav izdevies sameklēt pietiekošu skaitu minētam postenim piemērotu personu. Kad pirms neilga laika UN tulku šefs pārbaudīja Parīzē sapulcēto 350 pieteikušos kandidātu spējas, tad tikai 6 izrādījās piemēroti UN darbam.

Katram UN tulkam jābūt spējīgam nekavējoties (bez manuskripta) pārtulkot viskomplicētāko runu vienā no piecām oficiālām valodām. Daži UN delegāti runā ļoti ātri. Višinskim, piemēram, ar 200 vārdiem minūtē pieder UN ātrrunāšanas rekords. Tas nozīmē, ka tulkiem tādā pašā tempā ir jāpārtulko viņa un citu UN ātrrunātāju runas. Tas prasa ne tikai pamatīgu svešvalodu prasmi, bet arī ātrumu un elastīgu domātspēju.

Bez apbrīnošanas, ko ar izcilām spējām UN tulki izpelnās gandrīz katru dienu, gadās arī, ka par dažu labu viņu veikumu diezgan ilgi amizējas. Piemēram, kad kāds tulks paziņoja: „. . . Algārijas un Bulbānijas (Albānijas un Bulgārijas) delegāti", kāds žurnālists nekavējoties nokrustīja viņu par UN diktātoru, kas bez pilnsapulces lēmuma un ģenerālsekretāra ziņas palielinājis UN dalībnieču skaitu. Šāda UN tulka pārteikšanās gan nepārsteidz, jo viņa darbs prasa saspringtus nervus. Psichoanalītiskā pārbaudē noskaidrots, ka visi šie starptautiskā foruma „svešvalodu karaļi" nav gluži veseliem nerviem, ko viņi paši nenoliedz. Daudzus moect bezmiegs citus, turpretim, bailu sapņi. Pēdējie visbiežāk sapņojot, ka tiem jāpārtulko valodā, ko neprot.

Darbā saspringto nervu atpūtināšanai gandrīz katram UN tulkam ir savs brīvā laika jājamais zirdziņš. Dažiem tas ir sports, citiem šachs, viens komponē, citi atšifrē hieroglifus, risina krustvārdu mīklas, vāc dažādu tautu sakāmvārdus u. t. t.

Par UN tulkiem darbojas 67 personas: 53 vīrieši un 14 sievietes no 14 valstīm. Viņu atalgojums 500—800 dolaru mēnesī. UN aprindās ne reizi vien dzirdēts sakām, ka daža laba delegāta runa tulku ausīs nokļuvusi visai rupji veidota, bet no viņu mutēm, nākusi priekšzīmīgi noslīpēta. Tas, protams, attiecas tikai uz stilu, jo runu saturu UN tulki nepārveido.

Rs

RIRDĀNA PADOMJU ANEKDOTI

(25)

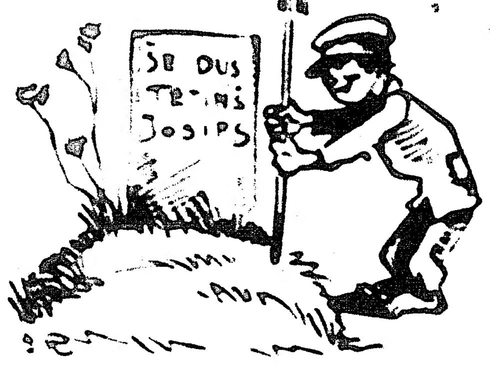

KALTRĪGA VĒLĒŠANĀS

Skolotājs jautā skolēniem: „Par ko katrs no jums vēlētos būt, ja biedrs Staļins būtu jūsu tēvs?"

Viens vēlētos būt padomju varonis, otrs — stachanovietis, trešais — nopelniem bagātais, ceturtais — sarkanais maršals utt. Vienīgi mazais Pēča drūmi sēž un nesaka neko.

„Bet tu, Pēča?"

„Es vēlētos būt bārenītis!" viņš bēdīgi atbild.

Tradicionālās neitrālitātes zemes pērk amerikāņu tankus

Lozanna (Rx). — Pēc Zviedrijas 500 amerikāņu tanku pasūtinājuma, tagad arī Šveices sūtnis ASV saņēmis uzdevumu ievadīt sarunas par tanku iegādi 100 milj. dolaru vērtībā.

Šveices 400.000 vīru armija, relātīvi viena no lielākajām Eiropā, nolēmusi iegādāties 550 modernu tanku. Par amerikāņu Petona parauga tankiem, nevis angļu Centuriona vai padomju T 34 tipu šveicieši izšķīrās pēc ilgākām diskusijām, nebūdami ne ar vienu īsti apmierināti. Šveicei nepieciešami kaut vieglāki, bet toties manevrēt spējīgi un stāvā vietā piemēroti modeļi, kas varētu operēt ne vien Ziemeļšveices līdzenumos, bet arī Alpu apvidos.

Ar jauno pastiprinājumu Šveices armija ievērojami palielinās savas kaujas spējas, kļūstot tiešām par cietu riekstu ikvienam iebrucējam. Līdz šim Šveices armijā bija čechu 12 t tanki, iegādāti jau pirms 2. pasaules kaŗa, un 70 pirms pāris gadiem saņemtie, ar vājām bruņām segtie čechu GI 3 triecienlielgabali. Abi šie modeļi modernajam kaŗam vairs nav piemēroti.

ASV piedāvāto aizdevumu patstāvīgas Šveices tanku rūpniecības izveidošanai, Šveice noraidīja, atzīdama, ka tas pārāk noslogotu valsts budžetu.

DAŽOS VĀRDOS

Gambijas olu importa pasākums, kas britu valdībai līdz šim jau izmaksājis 825.000 mārc. un kuŗā bija paredzēts ieguldīt vēl 910.000 mārc., draud izvērsties par tikpat lielu saimniecisku fiasko kā zemesriekstu plantāciju iekārtošana Afrikā. Paredzēto 20 milj. olu vietā pag. gadā uz Angliju izvests tikai 38.260, tāpat nav piepildīts vistu gaļas importa plāns.

Pad. savienība slepeni okupējusi salu virkni Japānas tuvumā, deklarējis ASV speciālpilnvarotais Japānas miera līguma sarunām Dalless. Okupētās salas pieder Habomai salu grupai Japānas ziemeļos, bet Pad. savienība apgalvo, ka tās esot pieskaitāmas Kuriļu salām, kas Jaltas miera līgumā atstātas padomju pārvaldē.

Austrumvācijā atrodas 28 padomju divīzijas jeb 620.000 vīru, pēc jaunākajiem datiem tuvu padomju kontrolkomisijai tuvu stāvošas aprindas. Šie skaitļi tālu pārspēj pat rietumvalstu maksimālos vērtējumus. Šīs divīzijas, no kuŗām 11 esot tanku, 14 motorizētās kājnieku, viena izplētņu lēcēju un 2 padomju izlases divīzijas, visas apbruņotas vismodernākajiem padomju ieročiem. 9 gaisa spēku vienībās kopā esot 860 lidmašīnu, no tām 340 turboiznīcinātāju un 280 modernu bumbvedēju.

Arī Torēzs atgriezīšoties no Maskavas vēl pirms Lieldienām, līdzīgi itaļu komūnistu vadonim Toļati, kas Romā pārradās jau pag. mēneša beigās. Pēc France Soir ziņām, Torēzs atzinis, ka ir pēdējais laiks sākt enerģisku vēlēšanu kampaņu.

Eizenhauers ir vislabāk ģērbtais amerikānis, atzinusi žūrijas komisija ASV apģērbrūpnieku savienības rīkotajā konkursā, pirmo 10 skaitā ierindojot arī filmaktieŗus Bobu Hopu un Gregoriju Peku.

267 garīdznieki Korejā gādā par UN sauszemes un aviācijas kaŗavīru reliģisko aprūpi, ieskaitot budistus un musulmaņus.

Komūnistu skaits Rietumeiropā pēdējos gados samazinājies no 4 milj. uz 2,7 miljoniem. Vairāk nekā pusi no atkritēju skaita devusi itaļu komūnistu partija. Līdzīgs stāvoklis ir arī Francijā.

Čechoslovakijas vēstnieks Bombejā lūdzis sev un savai ģimenei asila tiesības Anglijā.

UN kaŗaspēks ieņēmis svarīgo satiksmes mezglu Hengsongu. Amerikāņu flotes matrožu vienības lauzas tālāk 38. platuma grāda virzienā.

Nemieri Marokā pret frančiem izcēlušies sestdien un svētdien. Franču ārlietu ministrijas aprindas atsauc ziņas par cīņām starp marokāņu iedzimtajiem un franču kaŗaspēku.

Bevina atkāpšanās esot sagaidāma vēl pirms Lieldienām, ziņo labi informētās Londonas politiskās aprindas. Konkretākais Bevina pēctecis esot Herberts Morisons.

Amerikāņu kaŗa lietpratēju konference notika Parīzē pag. nedēļas beigās. Bez ģen. Eizenhauera apspriedē piedalījās viņa palīgs ģenerālleitnants A. Grīnters, ASV jūras spēku virspavēlnieks admirālis Šermans, jūras spēku komandieris austrumu Atlantikā admirālis Kernijs un gaisa spēka virspavēlnieks Eiropā ģen. Norstats.

16 mārciņu smags zīdainis piedzimis Klīvlandē, Sav. valstīs. Pie normālas veselības ir tiklab māte kā bērns.

5,5 miljoni biedru ir Rietumvācijas arodsavienībai.

Seši kuģi gājuši bojā pie Tanžeras, Ziemeļafrikas piekrastē stiprajā vētrā, kas tur plosījās pag. nedēļā.

Čechoslovākijas valdība plāno daļu valsts bruņošanās rūpniecības pārvietot uz Austrumpoliju un Rumāniju. Pirmās paredzēts pārvietot Brinneres CZ ieroču, Ringhoferas Tatra un pazīstamās Skoda fabrikas. Pārvietošana esot nepieciešama, lai šos svarīgos uzņēmumus attālinātu no „agresīvajiem" rietumiem.

Normāls skūpsts saīsina mūžu par 3 min., apgalvo Bostonas zinātnieks Dr. Strongs, jo skūpstīšanās paātrinot sirdsdarbību no 72—95 sitieniem minūtē. Kaislīgs skūpsts laupot pat 5 min. no mūža.

1000 dolaru igauņu kaŗavīriem Vācijā nosūtījusi Ņujorkas igauņu palīdzības organizācija, sakarā ar neatkarīgās Igaunijas valsts svētkiem 24. februārī.

Raidījumus uzsācis krievu slepenais raidītājs kaut kur Rietumvācijā. Pagaidām raidījumi, kas domāti padomju okupācijas kaŗaspēkam Vācijā un Austrijā, notiek katru dienu no pl. 12.30—13.00, krievu un vācu valodā.

Rietumvācijas ārlietu ministra posteni turpmāk izpildīšot kanclers Adenauers, ziņo SPD ziņu dienests.

38 grāmatas piecdesmit gados publicējis Vinstons Čerčils. No tām 11 sējumos sakopotas izcilā politiķa runas pirmskaŗa posmā un otrā pasaules kaŗa laikā.

Padomju literātūras un filmu brīvu importu Indijā atļāvis ministru prezidents Nēru. Tūlīt pēc tam Indijā ieradušies smago automobiļu transporti ar komūnistiskām brošūrām.

Visus Čechoslovakijas militāros lidlaukus pārņēmuši padomju spēki, reorganizējot arī lidlauku aizsardzību.

Mākslīgas gumijas ražošanu nolēmusi uzsākt Francijas valdība, ievērojot straujī augošās kaučuka cenas.

No Atēnām atsaukts padomju lietvedis. Kā ziņo Daily Graphic, viņa atgriešanās neesot gaidāma.

Vairāki simti gados jaunu ķīniešu komūnistu ieradušies Polijā un uzņemti turienes augstskolās. Vēl vairāk sagaida ierodamies Austrumvācijā.

Vācijas sakāves diena, kas Polijā skaitījās lieli svētki, tagad ar seima lēmumu svītrota no svinamo dienu saraksta.

Austrumvācijas valdības dāvanai Staļinam, 13 luksa vagonu vilcienam, ceļā uz Maskavu uzbrukuši poļu partizāni un to izdemolējuši.

Sīpolu iepirkšanas drudzis sācies Čechoslovākijā, jo nezināmi „valsts plānsaimniecības sabotieri", kā ziņo Prāgas laikraksti, izplatījuši baumas, ka sīpolu smaka neitrālizējot atombumbas eksploziju nāvīgos izstarojumus.

Lielāks skaits spāņu komūnistu, kas pēc ģen. Franko uzvaras aizbēga no Spānijas uz Pad. savienību, tagad ieradušies Polijā un strādā valsts muižās.

Kaŗa nebūs 1951. gadā, apgalvoja Berlīnes virsbirģermeistars Reuters kādā intervijā Vašingtonā. Pad. savienība gan gribot katrā ziņā aizkavēt Rietumvācijas apbruņošanu, bet tā baidoties izraisīt kaŗu. Kaŗa draudi nākamos gados kļūšot vēl mazāki, ja rietumi kārtīgi apbruņosies.

Franču konjaks un šampānietis pieskaitīts luksa precēm, ko nedrīkstēs vairs turpmāk ievest Rietumvācijā, deklarēja saimniecības ministrs Dr. Erhards.